

***Diagnoza
sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej
Gminy Nowy Wiśnicz***

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Lipiec 2021

Spis treści

Wstęp	3
1. Metodyka opracowania Diagnozy	4
2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność	7
3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym	10
4. Gospodarka i rynek pracy	28
5. Środowisko naturalne i infrastruktura	47
6. Kultura i dziedzictwo kulturowe	64
7. Sport, rekreacja i turystyka	73
8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	78
9. Bezpieczeństwo publiczne	90
10. Polityka społeczna	93
11. Edukacja i wychowanie	103
12. Kapitał społeczny	107
13. Finanse samorządowe	113
14. Analiza SWOT	121
15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy	124
15.1. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy	124
15.2. Wyniki badania ankietowego	128
15.3. Wnioski z diagnozy	129
Spis tabel	135
Spis map	137
Spis rysunków	138
Spis załączników	139

Wstęp

Wyzwania, związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych *Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), powodują konieczność opracowywania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami. Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju gminy oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez nią zadań.

Niniejsze opracowanie jest efektem gromadzenia i analizy danych na temat gminy i jej otoczenia. Jej celem jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, a także nazwanie głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań. Przedstawiono w nim potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Przedstawiona Diagnoza stanowi punkt wyjścia oraz bazę do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz do 2030 roku*.

1. Metodyka opracowania Diagnozy

W niniejszej Diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do Gminy Nowy Wiśnicz, jak też jej otoczenia zewnętrznego. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron gminy, a także jej potencjałów i problemów. To z kolei jest podstawą do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju. W ramach przeprowadzanej diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze polegające m.in. na analizie *desk research*, analizie tekstów i dokumentów programowych, analizie dokumentów prawnych, analizie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych w trybie stacjonarnym i on-line, warsztatach tematycznych, badaniach ankietowych (kwestionariusze ankiet) i dyskusjach panelowych.

W związku z powyższym opracowanie przedstawia dane ilościowe w poszczególnych dziedzinach badawczych uwzględniających:

- możliwie najbardziej aktualne dane statystyczne (z okresu 2015–2019) w ramach prowadzonej statystyki GUS dla Gminy Nowy Wiśnicz, średnich dla gmin sąsiednich, średnich dla województwa małopolskiego, średnich dla Polski oraz gmin o podobnym charakterze. Na czas tworzenia niniejszego opracowania, nie wszystkie dane dostępne są za 2020 r., dlatego też odnoszono się najczęściej do 2019 r. Ważnym powodem jest również fakt pandemii COVID-19, przez którą rok 2020 był szczególny – pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, w związku z czym przedstawianie danych dla tego roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania gminy;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie;
- dane pozyskane z samorządu gminy oraz jednostek mu podległych;
- zapisy wybranych dokumentów planistycznych, programowych, badań, ewaluacji i innych: Polski, województwa małopolskiego, gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;

- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych).

Źródłem danych o charakterze jakościowym były:

- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;
- wyniki prac warsztatowych przeprowadzonych z grupami roboczymi;
- treści pozyskane od samorządu oraz jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie.

Gminy sąsiadujące z Gminą Nowy Wiśnicz, w odniesieniu do których porównano wybrane wskaźniki / dane statystyczne to: Miasto Bochnia, Gmina Bochnia, Gmina Lipnica Murowana, Gmina Trzciana, Gmina Żegocina, Miasto i Gmina Brzesko, Gmina Gnojnik.

Niektóre z danych ilościowych dla Gminy Nowy Wiśnicz porównano do danych dla wybranych gmin z grupy porównawczej: Bodzentyn, Nowa Słupia, Nowy Korczyn, Przedbórz, Działoszyce (woj. świętokrzyskie), Dębno (woj. zachodniopomorskie), Krzyż Wielkopolski (woj. wielkopolskie), Zawadzkie (woj. opolskie), Sulęcín (woj. lubuskie), Zagórz (woj. podkarpackie). Grupa porównawcza dla Gminy Nowy Wiśnicz została wskazana w Monitorze Rozwoju Lokalnego jako 75 gmin miejsko-wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych (funkcje leśne, ochrony przyrody). Spośród nich, na potrzeby diagnozy, wybrano 10 wyżej wskazanych gmin do porównań, w dalszej części opracowania nazywane „gminami podobnymi”. Zostały one wybrane ze względu na podobną liczbę mieszkańców oraz charakter (występujące zabytki i/lub obszar chronionego krajobrazu).

Narzędziem pozwalającym na analizę sytuacji rozwojowej gminy był Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), który został przygotowany w ramach Systemu Analiz Samorządowych przez Związek Miast Polskich w ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 i jest narzędziem pozwalającym na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie

formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym¹. Narzędzie to jest jednym z wielu wykorzystanych na potrzeby niniejszej diagnozy.

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, analizie poddano wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie w Monitorze Rozwoju Lokalnego poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej. W niniejszym opracowaniu zaprezentowano kilka z nich.

¹ Strona internetowa Związku Miast Polskich, www.miasta.pl/aktualnosci/monitor-rozwoju-lokalnego-nowe-narzedzie-dla-miast, inf. z dnia 01.06.2021 r.

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność

Gmina Nowy Wiśnicz położona jest w województwie małopolskim, w powiecie bocheńskim i jest gminą miejsko-wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 82 km², w 2019 roku zamieszkiwało ją 14 031 osób. W skład gminy wchodzi 12 sołectw, a siedzibą jej organów jest Miasto Nowy Wiśnicz.

Mapa 1 Położenie Gminy Nowy Wiśnicz na tle Polski, województwa małopolskiego i powiatu bocheńskiego

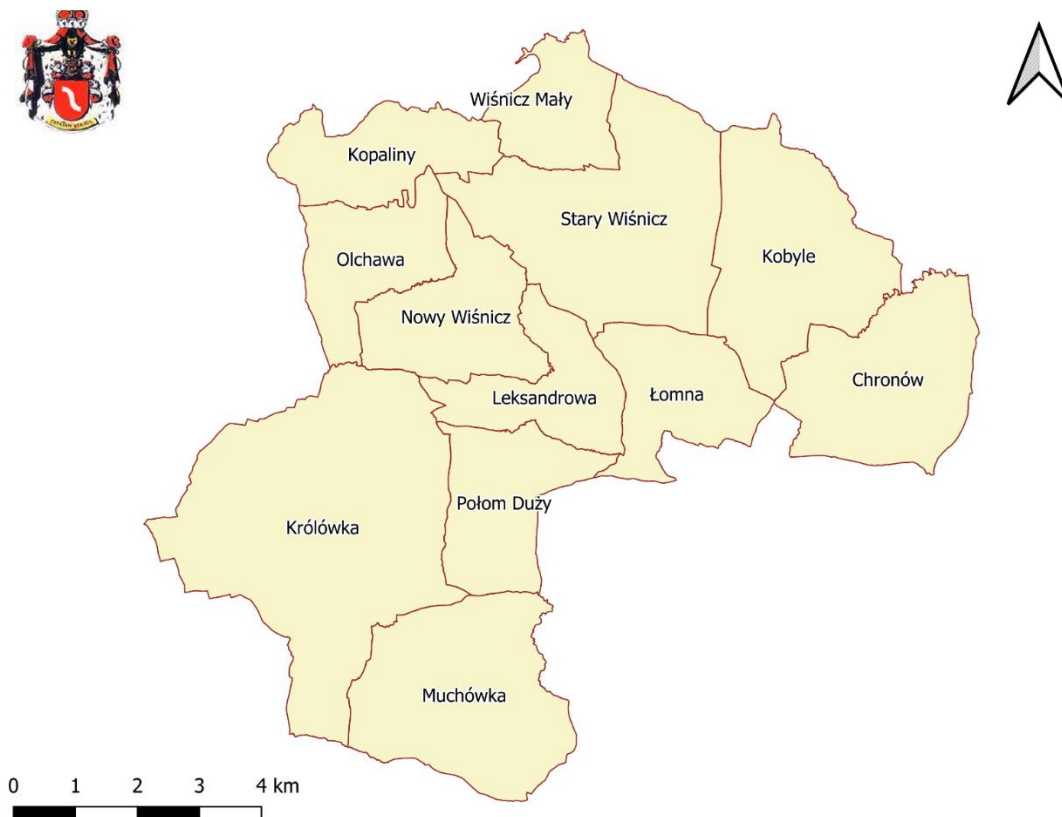
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Gmina Nowy Wiśnicz graniczy: od północy – z Miastem i Gminą Bochnia, od zachodu – z gminami Łapanów i Trzciana, od południa – z gminami Żegocina i Lipnica Murowana, a od wschodu z gminami Gnojnik i Brzesko (powiat brzeski).

Zgodnie z *Uchwałą Nr IV/31/03 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 11 marca 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Nowy Wiśnicz* gminę tworzy Miasto Nowy Wiśnicz i 11 sołectw. Jednostki pomocnicze gminy to: Miasto Nowy Wiśnicz, Chronów, Kobyle, Kopaliny, Królówka, Leksandrowa, Łomna, Muchówka, Olchawa, Połom Duży, Stary Wiśnicz, Wiśnicz Mały (mapa 2).

Według danych z Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu, największym powierzchniowo sołectwem jest Królówka, która zajmuje 17,08 km², co stanowi 20,08% powierzchni gminy. Pod względem liczby ludności największą jednostką strukturalną w 2019 roku było Miasto Nowy Wiśnicz – zamieszkiwało go 2 716 osób (19,4% ogółu mieszkańców gminy). Najmniejszą powierzchniowo jednostką jest sołectwo Wiśnicz Mały – zajmujące 3,25 km², co stanowi 4,0% terenu gminy. Najmniejsza liczba ludności zamieszkiwała w 2019 roku sołectwa Kopaliny (595 osób) i Wiśnicz Mały (594 osoby), co stanowiło po 4,2% ogółu mieszkańców gminy.

Mapa 2 Podział Gminy Nowy Wiśnicz na jednostki strukturalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG

Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Przebiega przez nią droga wojewódzka nr 965: Limanowa–Bochnia–Świniary (wzdłuż gminy, przez Kopaliny, Nowy Wiśnicz, Leksandrową, Połom Duży, Muchówkę) oraz droga wojewódzka nr 966: Wieliczka–Gdów–Muchówka–Tymowa (w poprzek południowej części gminy, przez Muchówkę). Dodatkowo w niedalekim sąsiedztwie na północ od gminy (ok. 2 km), przebiega droga krajowa nr 94 łącząca województwa: dolnośląskie, opolskie, śląskie, małopolskie, podkarpackie –Zgorzelec–Korczowa (granica państwa z Ukrainą), natomiast ok. 2 km na wschód od granicy gminy znajduje się droga krajowa nr 75: Kraków – granica państwa (Słowacja). Gmina znajduje się także niedaleko autostrady A4, jest więc dobrze skomunikowana z większymi miastami, takimi jak Rzeszów, Kraków, Katowice. Gmina znajduje się w odległości 60 km od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego, do którego dzięki bliskości autostrady dotrzeć można w przeciągu ok. 45 min. Na mapie 3 przedstawiono sieć komunikacyjną na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz, uwzględnia przebieg dróg wojewódzkich (kolor czerwony), dróg powiatowych (kolor niebieski) i dróg gminnych (kolor zielony).

Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Nowy Wiśnicz

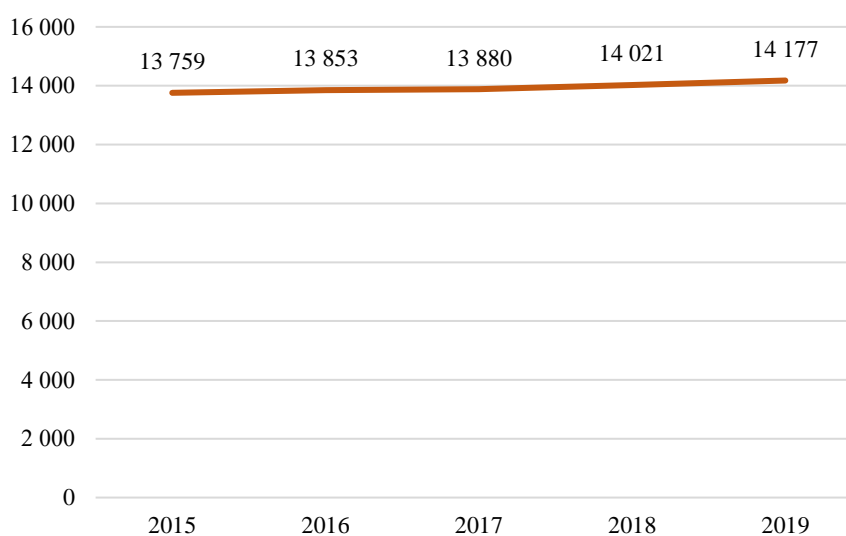

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym

Z danych GUS wynika, iż liczba osób zamieszkujących Gminę Nowy Wiśnicz w roku 2019 wynosiła 14 177, z czego mężczyźni stanowili 7 162, a kobiety 7 015. Gęstość zaludnienia gminy w 2019 roku wynosiła 173 os/km². Liczba ludności w gminie wzrasta z roku na rok – w przeciągu 4 lat zwiększyła się o 418 osób, co stanowi wzrost w stosunku do 2015 roku o 3,04% liczby osób ogółem, podczas gdy dla Polski zanotowano spadek 0,14%, a dla województwa małopolskiego wzrost o 1,14%. Na wykresie 1 przedstawiony został trend ludności dla Gminy Nowy Wiśnicz.

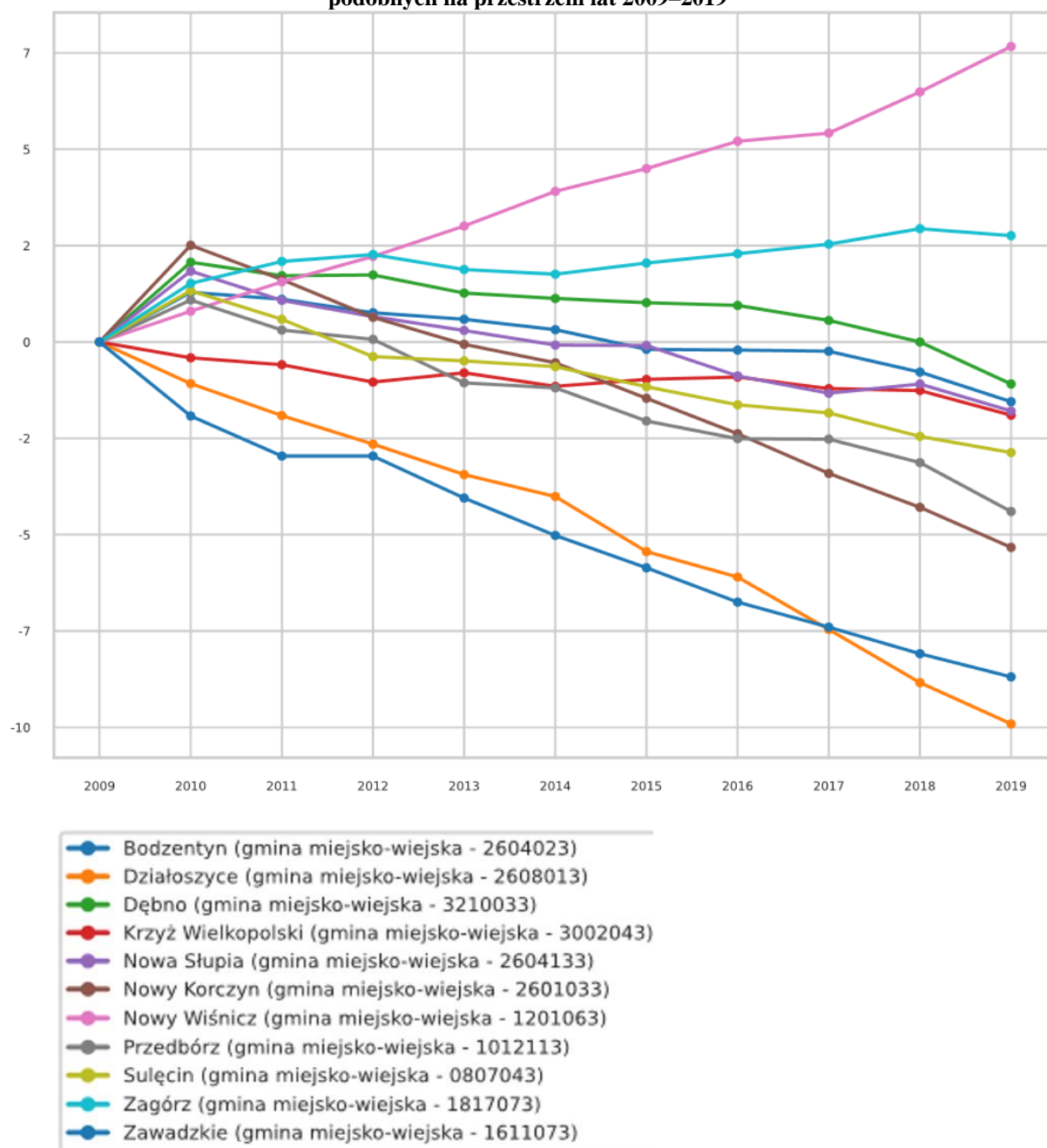
Wykres 1 Liczba ludności ogółem dla Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na wykresie 2 przedstawiono dynamikę zmian liczby ludności ogółem dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin podobnych na przestrzeni lat 2009–2019, natomiast w tabeli 1 dane ludnościowe dla gminy w porównaniu do Polski, województwa małopolskiego oraz gmin sąsiednich w latach 2015–2019.

Wykres 2 Dynamika zmian liczby ludności ogółem dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin podobnych na przestrzeni lat 2009–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.momnitorrozwoju.pl

Tabela 1 Liczba ludności ogółem Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

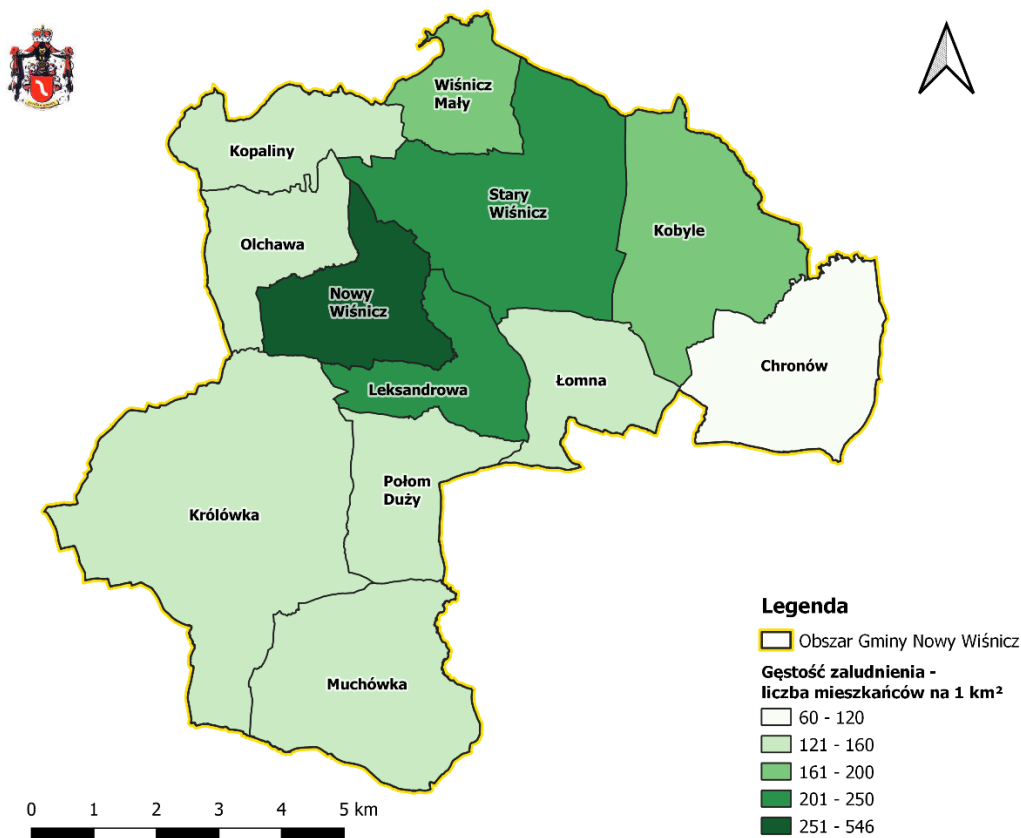
Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576
województwo małopolskie	3 372 618	3 382 260	3 391 380	3 400 577	3 410 901
Miasto Bochnia	30 107	30 048	29 992	29 922	29 718
Gmina Bochnia	19 530	19 606	19 744	19 872	20 024
Gmina Lipnica Murowana	5 601	5 633	5 648	5 642	5 659
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	13 759	13 853	13 880	14 021	14 177
Gmina Trzciana	5 428	5 494	5 529	5 582	5 641
Gmina Żegocina	5 405	5 444	5 510	5 543	5 560
Miasto i Gmina Brzesko	36 295	36 290	36 309	36 314	36 291
Gmina Gnojnik	7 889	7 936	7 965	8 027	8 029

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Z przedstawionych danych w tabeli 1 wynika, że liczba ludności na obszarze gminy systematycznie wzrasta, co jest tożsame z tendencją panującą w województwie małopolskim (dynamika zmian wyższa dla gminy) i jednocześnie jest przeciwieństwem tendencji ogólnokrajowej (systematyczny spadek liczby ludności). Spośród gmin sąsiednich tylko w Gminie Trzciana zanotowano wyższy niż w Gminie Nowy Wiśnicz wzrost ludności w latach 2015–2019 (3,92%). W pozostałych gminach sąsiednich wzrost ten jest niższy, w tym dla Miasta Bochnia oraz Miasta i Gminy Brzesko zanotowano spadek. Również w porównaniu do gmin podobnych Gmina Nowy Wiśnicz wypada pod względem wzrostu liczby ludności pozytywnie (wykres 2), charakteryzując się największą i dodatnią dynamiką zmian w tym zakresie na przestrzeni 10 lat.

Najwięcej mieszkańców w podziale na jednostki organizacyjne gminy zamieszkuje Miasto Nowy Wiśnicz (19,4% ludności gminy), następnie sołectwa Stary Wiśnicz (17,2% ludności gminy) i Królówka (15,5% ludności gminy, największe powierzchniowo sołectwo). Z kolei sołectwem charakteryzującym się najmniejszą liczbą ludności jest sołectwo Chronów (3,2% ludności gminy). Na mapie 4 (kartogram) przedstawiono gęstość zaludnienia mieszkańców w podziale na sołectwa Gminy Wiśnicz.

Mapa 4 Gęstość zaludnienia – liczba mieszkańców na 1 km² w podziale na sołectwa Gminy Nowy Wiśnicz

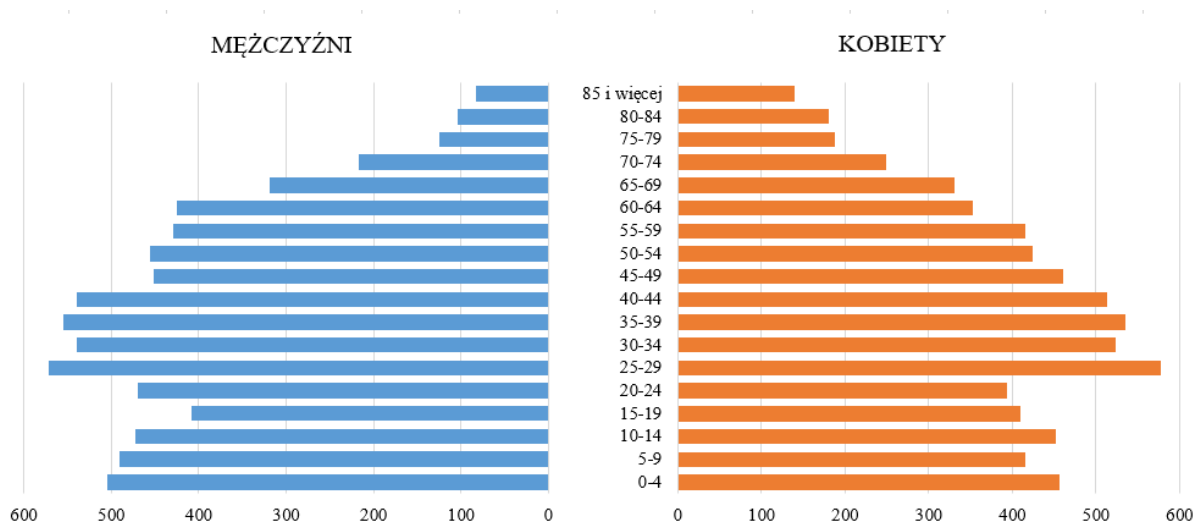
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu, za pomocą programu QGIS

Jak widać na powyższej mapie, największe zagęszczenie ludności występuje w centralnej miejscowości gminy – Miasto Nowy Wiśnicz, a także w jego wschodnim sąsiedztwie – w Leksandrowej i Starym Wiśniczu. Na wykresie 3 przedstawiona została struktura ludności wg poszczególnych grup wieku, tzw. *piramida wieku* dla Gminy Nowy Wiśnicz. Na wykresie 4 przedstawiono wskaźnik pn. *Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019, natomiast w tabeli 2 – w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski. Jak wynika z przedstawionych danych Gminę Nowy Wiśnicz zamieszkuje nieznacznie więcej mężczyzn (7 162) niż kobiet (7 015), przy czym przewaga ta jest szczególnie widoczna pośród dzieci i ludzi młodych, natomiast odwraca się wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – wśród mieszkańców w wieku powyżej 74 lat jest o ok. 62% więcej kobiet niż mężczyzn.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz systematycznie się zwiększa, jednak jest to tendencja ogólnokrajowa i wojewódzka, przy czym w gminie na znacznie niższym poziomie (mniejsza dynamika zmian). Wśród porównywanych jednostek Gmina Nowy Wiśnicz charakteryzuje się jedną

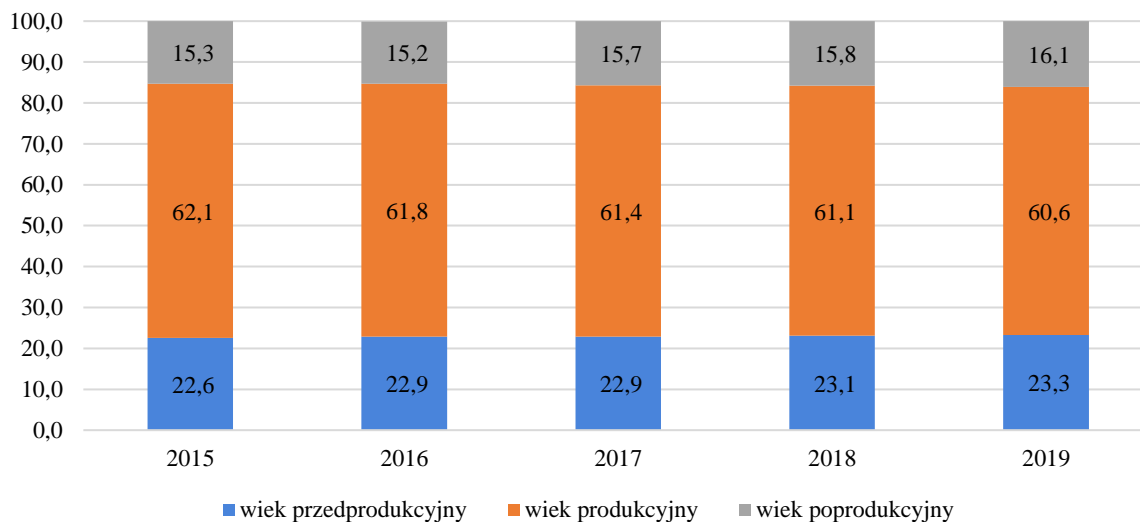
z najniższych wartości udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Należy zwrócić uwagę na systematyczny wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, który następuje szybciej niż w Polsce, województwie małopolskim i większości gmin sąsiednich.

Wykres 3 Piramida wieku dla Gminy Nowy Wiśnicz w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

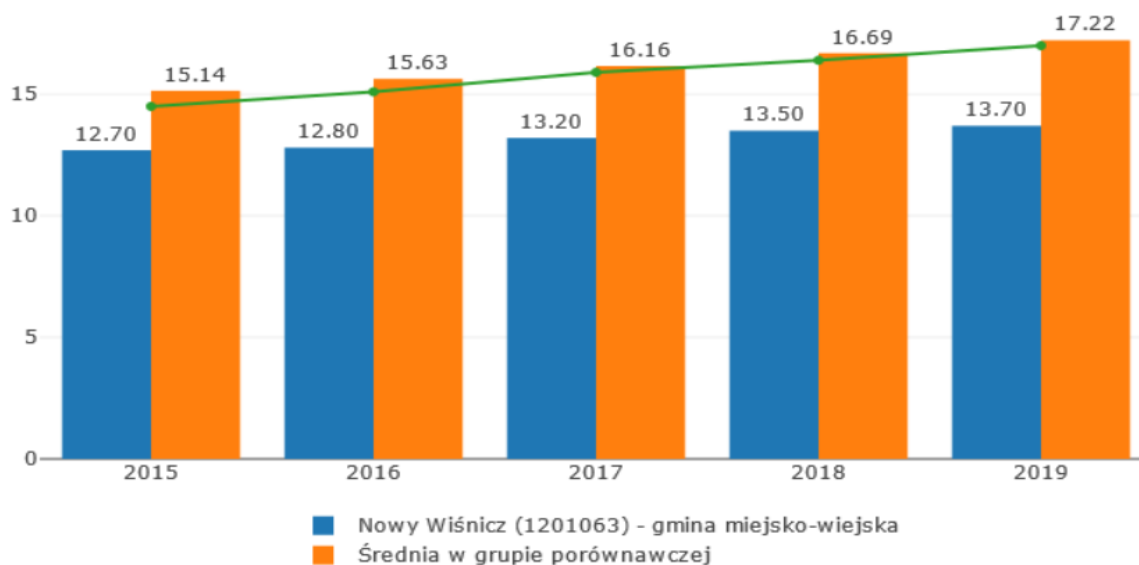
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	przedprodukcyjny					produkcyjny					poprodukcyjny				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	18,0	17,9	18,0	18,1	18,1	62,4	61,8	61,2	60,6	60,0	19,6	20,2	20,8	21,4	21,9
województwo małopolskie	18,9	18,9	18,9	19,0	19,0	62,4	62,0	61,5	61,0	60,6	18,6	19,1	19,5	20,0	20,4
Miasto Bochnia	19,6	19,5	19,4	19,3	19,3	60,8	60,2	59,5	58,8	58,2	19,6	20,3	21,0	21,9	22,6
Gmina Bochnia	20,6	20,3	20,4	20,5	20,6	63,3	63,0	62,6	62,2	61,7	16,1	16,7	17,0	17,3	17,7
Gmina Lipnica Murowana	21,9	22,3	22,4	22,1	22,4	63,4	62,7	62,4	62,3	62,0	14,7	15,0	15,2	15,6	15,7
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	22,6	22,9	22,9	23,1	23,3	62,1	61,8	61,4	61,1	60,6	15,3	15,2	15,7	15,8	16,1
Gmina Trzciana	22,4	22,8	22,7	23,0	23,4	62,9	62,6	62,4	61,6	61,1	14,7	14,6	14,9	15,4	15,5
Gmina Żegocina	23,1	23,2	23,5	23,6	23,4	62,4	62,0	61,5	60,5	60,0	14,5	14,8	15,0	15,9	16,6
Miasto i Gmina Brzesko	18,9	18,8	18,5	18,5	18,5	63,6	63,1	62,8	62,2	61,7	17,5	18,1	18,7	19,4	19,9
Gmina Gnojnik	23,4	23,0	22,9	22,8	22,8	61,5	61,3	61,2	61,0	60,7	15,1	15,7	15,9	16,2	16,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

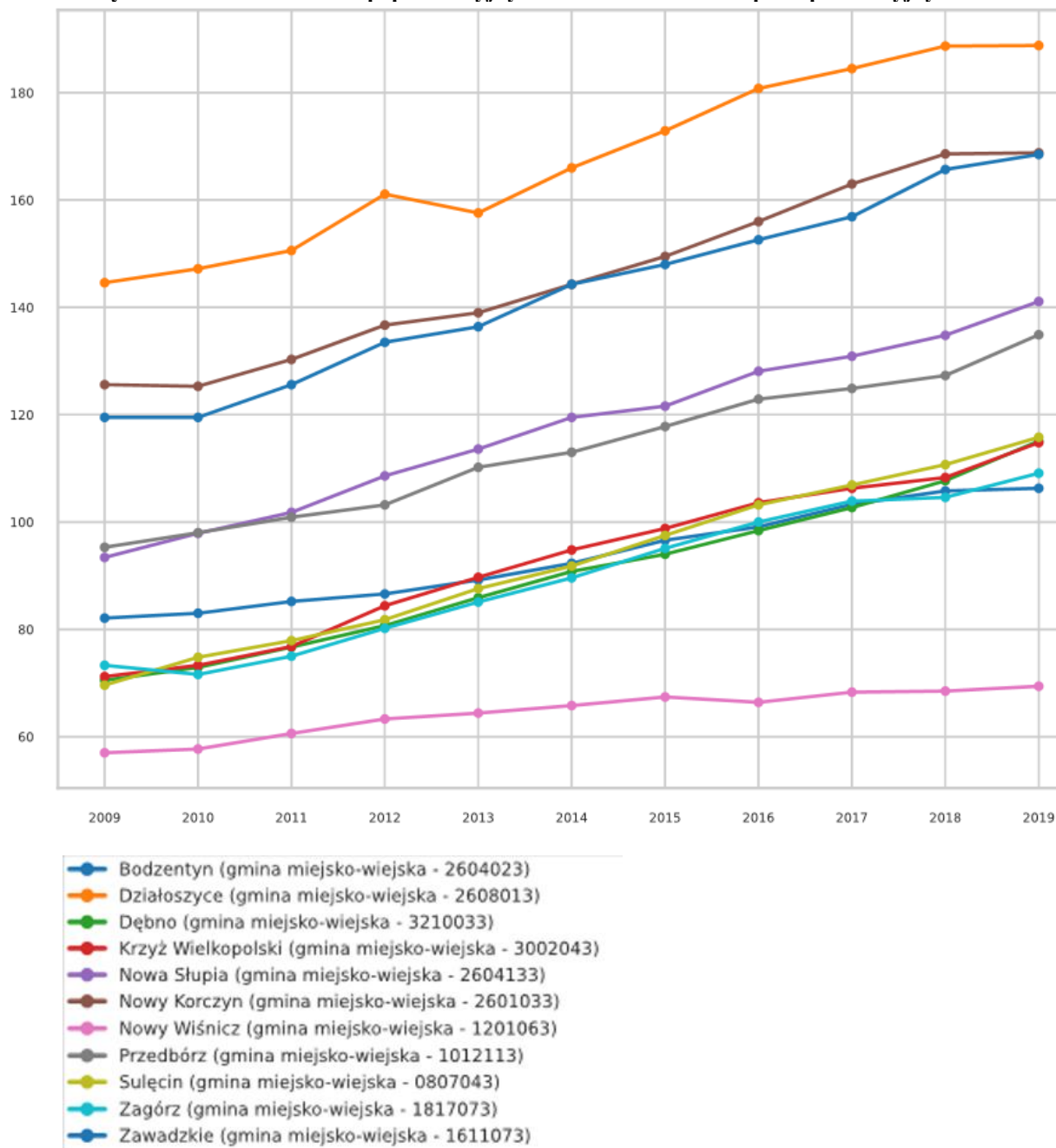
Potwierdzeniem stosunkowo dobrej sytuacji demograficznej w gminie są wskaźniki obciążenia demograficznego, do których należą (tabela 3): *Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym*, *Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* oraz *Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem*. Wskaźniki te przedstawiono dla gminy w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski, dodatkowo wskaźnik *Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* porównano z gminami podobnymi (wykres 6). Natomiast na wykresie 5 przedstawiono wartość wskaźnika *starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej* dla Gminy Nowy Wiśnicz i średnio dla gmin podobnych w latach 2015–2019.

Wykres 5 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Wykres 6 Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.momonitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

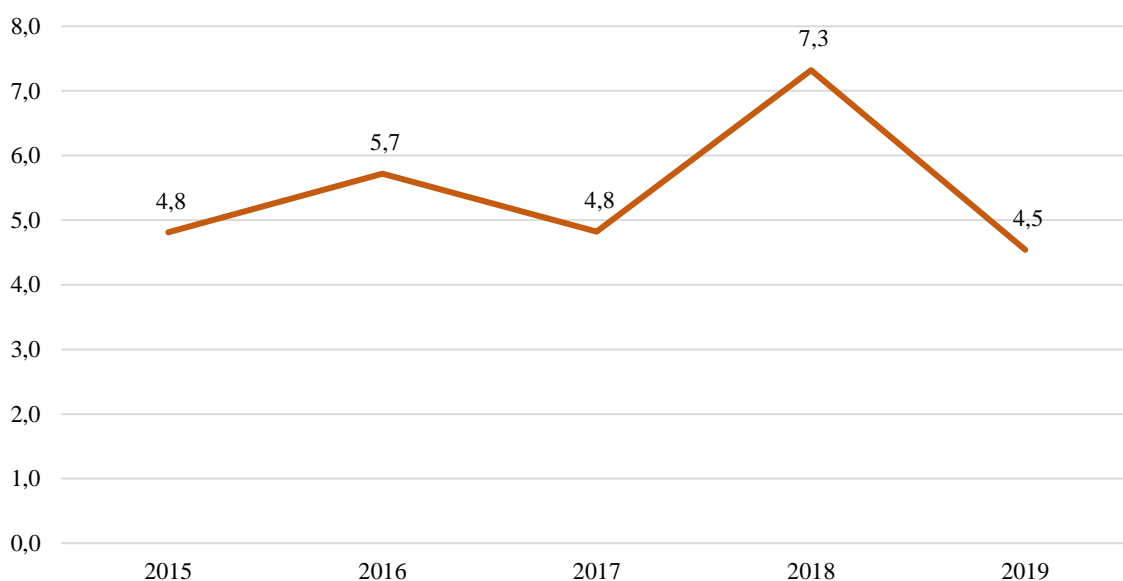
Nazwa	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1
województwo małopolskie	98,3	101,0	103,2	105,4	107,3	29,8	30,8	31,8	32,8	33,7	15,3	15,7	16,2	16,6	17,0
Miasto Bochnia	99,8	104,3	108,2	113,6	117,1	32,2	33,8	35,3	37,2	38,8	15,5	16,4	17,0	17,9	18,8
Gmina Bochnia	78,3	82,0	83,4	84,1	86,2	25,5	26,5	27,2	27,7	28,7	13,1	13,6	14,0	14,3	14,7
Gmina Lipnica Murowana	67,4	67,4	67,8	70,6	70,1	23,3	24,0	24,3	25,0	25,3	12,3	12,4	12,6	12,8	12,6
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	67,4	66,4	68,3	68,5	69,4	24,6	24,6	25,5	25,9	26,6	12,7	12,8	13,2	13,5	13,7
Gmina Trzciana	65,4	64,1	65,8	66,9	66,3	23,4	23,3	23,9	25,0	25,3	12,2	12,4	12,8	13,1	13,0
Gmina Żegocina	62,9	63,9	63,9	67,3	71,2	23,2	23,9	24,4	26,2	27,7	12,0	12,2	12,4	12,8	13,2
Miasto i Gmina Brzesko	92,6	96,0	100,9	105,0	107,6	27,6	28,6	29,7	31,2	32,2	14,2	14,7	15,3	16,0	16,4
Gmina Gnojnik	64,6	68,1	69,3	71,1	72,3	24,5	25,6	26,0	26,6	27,2	12,6	13,0	13,3	13,4	13,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z zaprezentowanych danych w Gminie Nowy Wiśnicz nie ma problemu ze znacznym obciążeniem demograficznym – w stosunku do pozostałych porównywanych jednostek, prezentowane wskaźniki są bardzo korzystne, szczególnie jeśli chodzi o wskaźnik *Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym*, który pomimo systematycznego wzrostu, jest najniższy w porównaniu do wartości dla gmin podobnych. W Polsce wskaźnik ten w 2019 roku wyniósł 121 osób, w województwie małopolskim 107,3 osoby, a Gminie Nowy Wiśnicz 69,4 osoby. Również wskaźnik starości (odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej) był w każdym roku w latach 2015–2019 niższy niż średnia dla gmin podobnych.

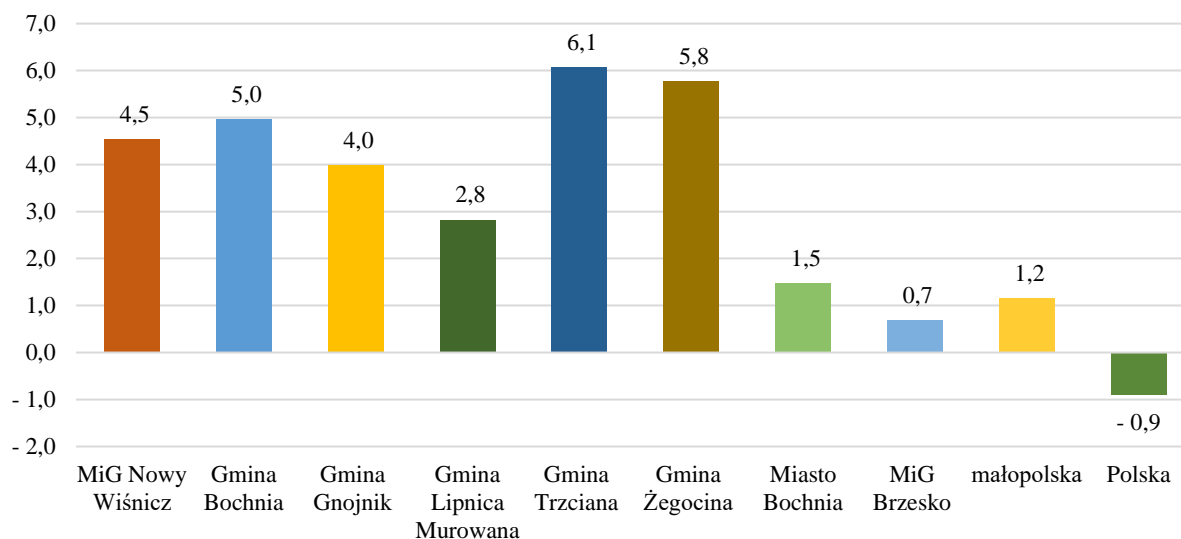
Wskaźnikiem wpływającym na strukturę ludnościową jest wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności. W Gminie Nowy Wiśnicz przyrost naturalny jest na dodatnim poziomie, jego wartości zmieniały się w okresie ostatnich lat (wykres 7), ale każdorazowo wskaźnik ten był korzystny. Najniższa jego wartość wystąpiła w 2019 r. (4,5), jednak była wyższa od wartości dla Polski, województwa małopolskiego i większości gmin sąsiednich (wyższa wartość dla gmin: Bochnia, Trzciana, Żegocina) – wykres 8.

Wykres 7 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

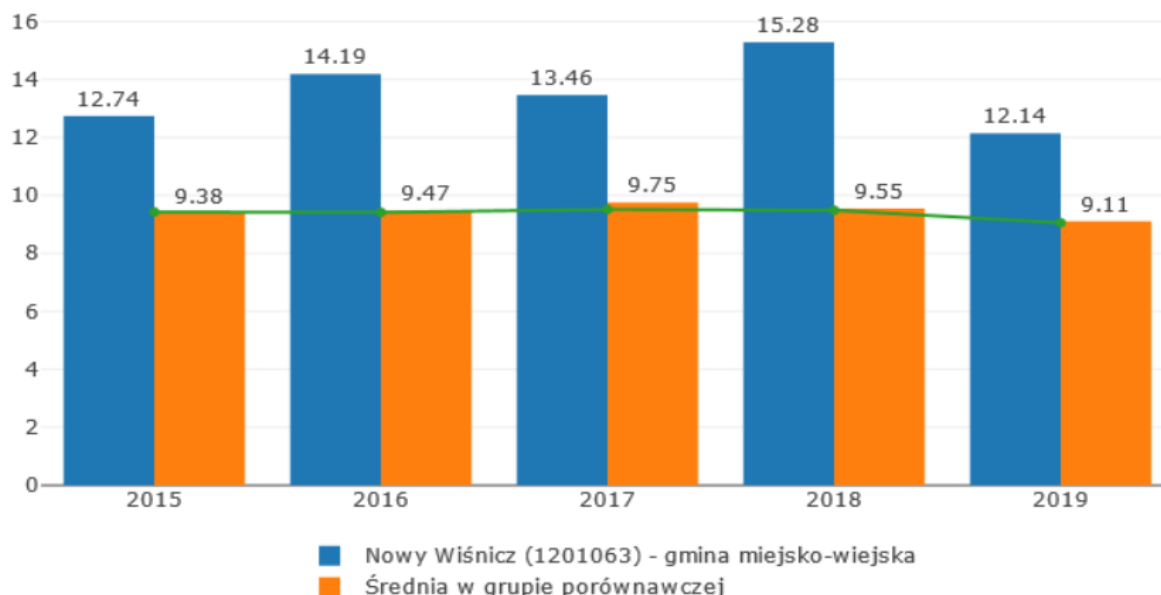
Wykres 8 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych komponentów ruchu naturalnego ludności, obok liczby zgonów i przyrostu naturalnego, jest liczba urodzeń. Na wykresie 9 przedstawiono wartości wskaźnika *urodzenia żywe na 1000 ludności* dla Gminy Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019.

Wykres 9 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Nowy Wiśnicz i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Powyższy wykres wskazuje na znacznie korzystniejszą sytuację w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do średniej w gminach podobnych w zakresie ilości urodzeń żywych – jest to pozytywne zjawisko, które w porównaniu z brakiem problemu starzenia się społeczeństwa wpływa na duży potencjał demograficzny gminy.

Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest też saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1000 ludności dla Gminy Nowy Wiśnicz wynosiło w 2019 r: 4,05 i było najwyższe w analizowanym okresie. Jest to wartość najwyższa i korzystniejsza w porównaniu do wszystkich pozostałych, porównywanych jednostek (tabela 4).

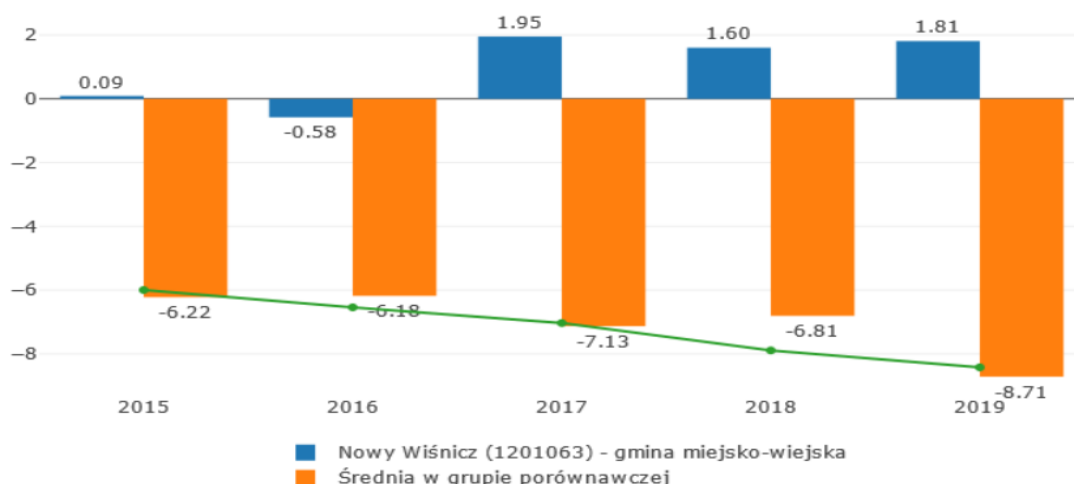
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	brak danych	0,04	0,04	0,09	0,16
województwo małopolskie	brak danych	1,09	1,21	1,63	2,02
Miasto Bochnia	brak danych	-1,86	-4,54	-3,64	-7,45
Gmina Bochnia	brak danych	3,42	2,44	2,02	3,11
Gmina Lipnica Murowana	brak danych	-0,53	-3,37	-5,52	-0,18
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	brak danych	1,16	4,03	1,15	4,05
Gmina Trzciana	brak danych	2,02	0,36	1,26	3,03
Gmina Żegocina	brak danych	0,55	3,83	-2,53	-2,34
Miasto i Gmina Brzesko	brak danych	-0,22	-2,29	-1,79	-0,47
Gmina Gnojnik	brak danych	2,15	1,64	5,13	-4,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Istotne zarówno w kontekście struktury wieku, rynku pracy, jak i kapitału społecznego, są ruchy migracyjne ludzi młodych. Na wykresie 10 przedstawiono *Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób* w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019. Jak widać na poniższym wykresie, wartości tego wskaźnika dla Gminy Nowy Wiśnicz nie tylko były dodatnie w całym analizowanym okresie (z wyjątkiem 2016 roku), ale też każdorazowo znacznie korzystniejsze w porównaniu do ujemnych średnich wartości dla gmin podobnych.

Wykres 10 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym, a mianowicie *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców*. Wskaźniki te odzwierciedlają atrakcyjność osadniczą gminy. W tabelach 5 i 6 przedstawiono wskaźniki z zakresu mieszkalnictwa oraz pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców dla Gminy Nowy Wiśnicz, gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski.

Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Mieszkania na 1000 ludności					Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	3,8	4,3	4,6	4,8	5,4	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2
województwo małopolskie	4,3	5,1	5,9	5,4	6,4	2,4	2,3	2,5	2,4	2,5
Miasto Bochnia	2,1	2,1	5,0	1,3	4,1	1,8	1,7	2,5	1,1	1,8
Gmina Bochnia	3,9	3,3	5,3	4,0	4,8	3,9	3,3	5,2	3,9	4,0
Gmina Lipnica Murowana	2,3	4,6	3,9	4,6	4,1	2,3	4,4	3,7	4,5	3,5
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	3,6	3,5	3,5	4,2	4,0	3,6	3,3	3,5	4,2	3,8
Gmina Trzciana	3,0	5,3	6,7	3,6	3,2	3,0	5,3	6,7	3,6	3,2
Gmina Żegocina	3,7	2,9	7,8	4,0	4,3	3,7	2,9	7,8	4,0	3,8
Miasto i Gmina Brzesko	2,6	3,3	4,7	2,5	2,5	2,2	2,9	4,3	2,2	2,4
Gmina Gnojnik	2,3	2,9	5,0	2,1	3,1	2,2	2,9	5,0	2,1	3,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2018–2020

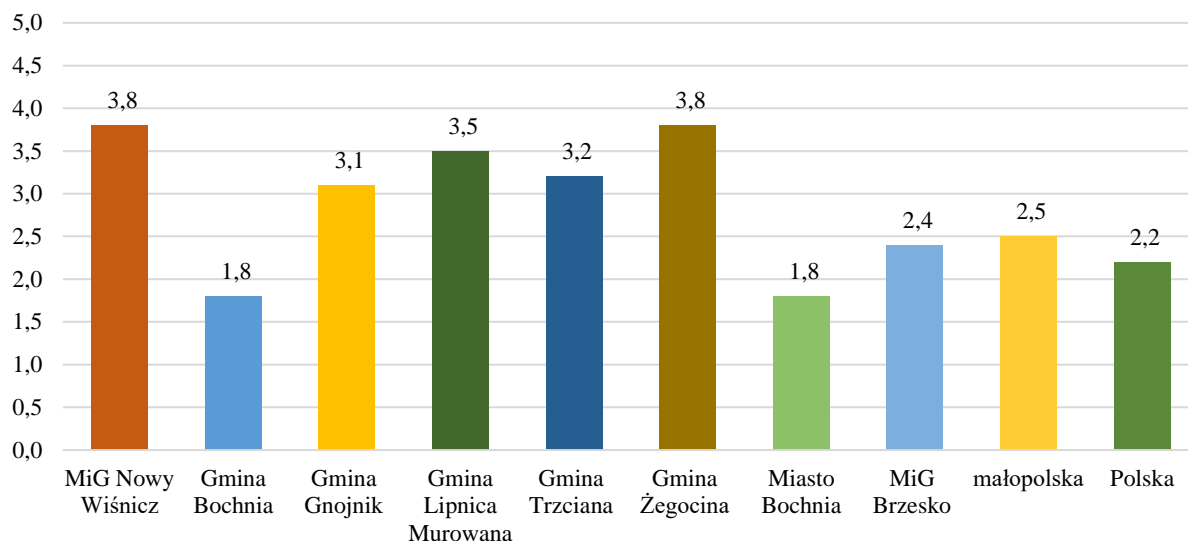
Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców		
	2018	2019	2020
Polska	25	26	brak danych
województwo małopolskie	84	88	brak danych
Miasto Bochnia	87	75	brak danych
Gmina Bochnia	170	261	brak danych
Gmina Lipnica Murowana	33	29	brak danych
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	264	186	brak danych
Gmina Trzciana	37	40	brak danych
Gmina Żegocina	42	38	brak danych
Miasto i Gmina Brzesko	76	93	brak danych
Gmina Gnojnik	51	88	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ilość mieszkań na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz była w analizowanym okresie na podobnym poziomie, jednak w dwóch ostatnich latach była to wartość wyższa niż w latach poprzednich. Wartość ta w 2019 r. nie wyróżniała Gminy Nowy Wiśnicz na tle porównywanych jednostek (nie była ani znacznie wyższa, ani niższa, plasowała się mniej więcej w połowie zestawienia), natomiast porównując wskaźnik *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* można zauważyć, że w tym zakresie sytuacja Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r. była niemal najlepsza w stosunku do porównywanych jednostek (wyższa wartość tylko w Gminie Bochnia i ta sama wartość w Gminie Żegocina). Korzystną wartość Gmina Nowy Wiśnicz osiągnęła także dla wskaźnika *Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców* – była ona w 2018 r. najwyższa spośród porównywanych jednostek, a w 2019 r. Nowy Wiśnicz znalazł się na drugim miejscu (wyższe wartości w Gminie Bochnia).

Na wykresie 11 przedstawiono wartości wskaźnika *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* w 2019 r. dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski.

Wykres 11 Liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 r.

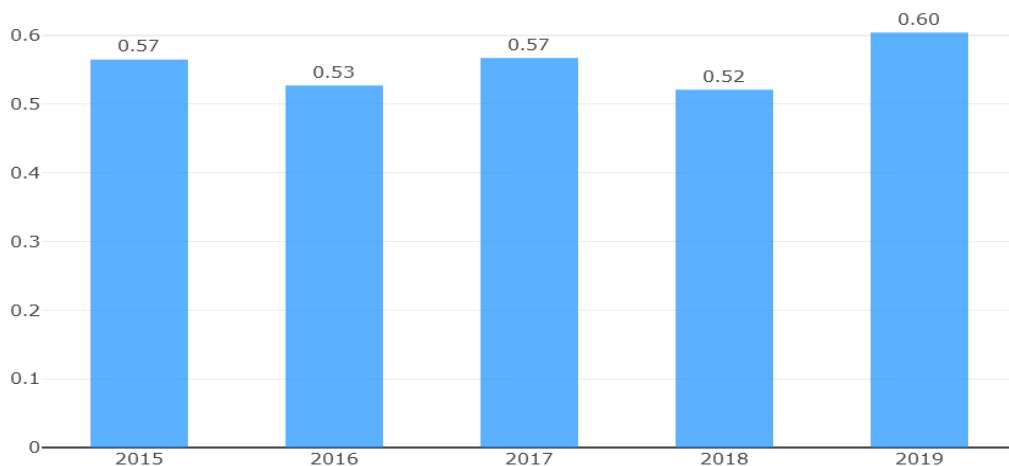
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Nowy Wiśnicz wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą stanowi 75 gmin miejsko-wiejskich charakteryzujących się gospodarką ekstensywną.

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, analizie poddano wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Na rysunku 1 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w wymiarze społecznym. Na wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym składa się 5 obszarów badawczych:

- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5),
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6),
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7),
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8),
- sytuacja demograficzna (Obszar 9).

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny – Gmina Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

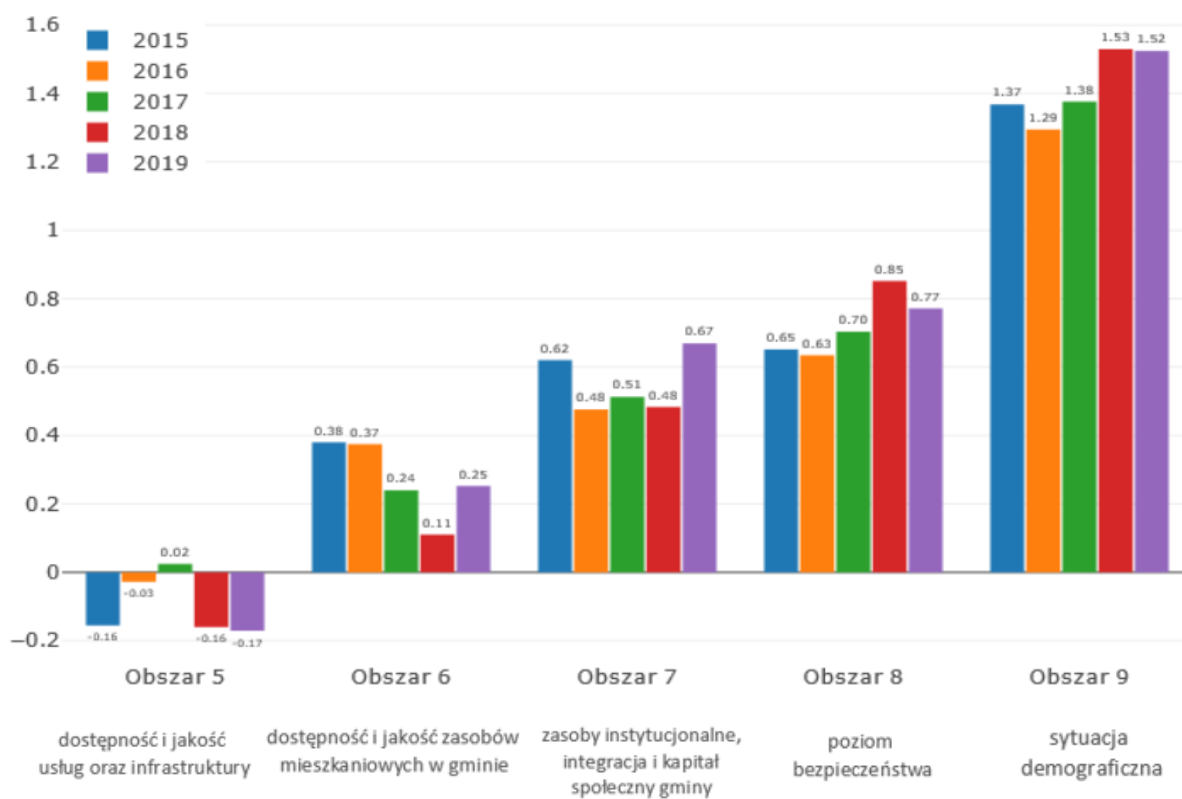

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Jak widać na powyższym rysunku wskaźnik rozwoju w sferze społecznej był w analizowanym okresie w Gminie Nowy Wiśnicz na poziomie dodatnim, a najwyższą wartość osiągnął w 2019 r.

Obszary składające się na wymiar społeczny zostały przedstawione na rysunku 2.

Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary w wymiarze społecznym

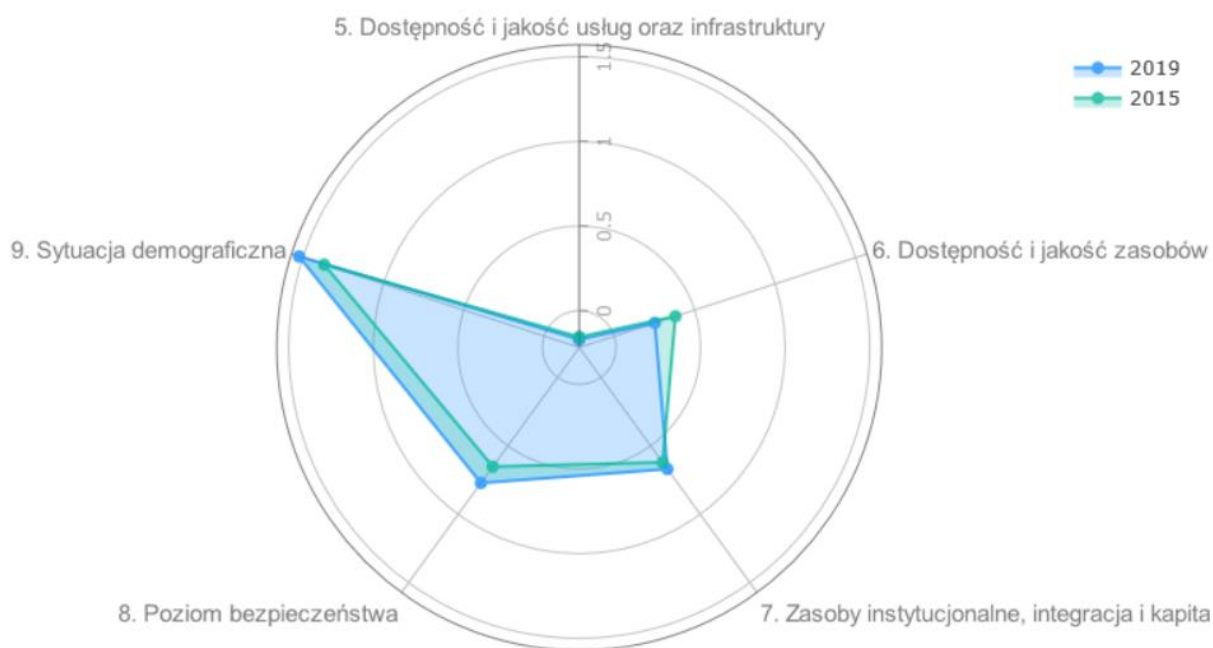

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Jak wynika z przedstawionego powyżej wykresu słupkowego Gmina Nowy Wiśnicz najlepiej wypada w obszarze 9 „sytuacja demograficzna”, na który składają się liczba i struktura mieszkańców, przyrost naturalny, ruchy migracyjne, małżeństwa i rozwody. Z kolei najslabiej przedstawia się sytuacja w obszarze 5 „dostępność oraz jakość usług oraz infrastruktury”, na który składają się: usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych, oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją, oferta usług pomocy społecznej dla osób potrzebujących wsparcia, usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność, system wsparcia dla osób niepełnosprawnych, usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży, zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych. Sytuacja w tym podobszarze jest nie tylko najgorsza, ale też od ostatnich 3 lat pogarszająca się.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą w stosunku do danej gminy. Gdy wskaźniki przyjmują wartość dodatnią, oznacza to, iż sytuacja jest lepsza niż w porównywanej grupie, jeśli ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu

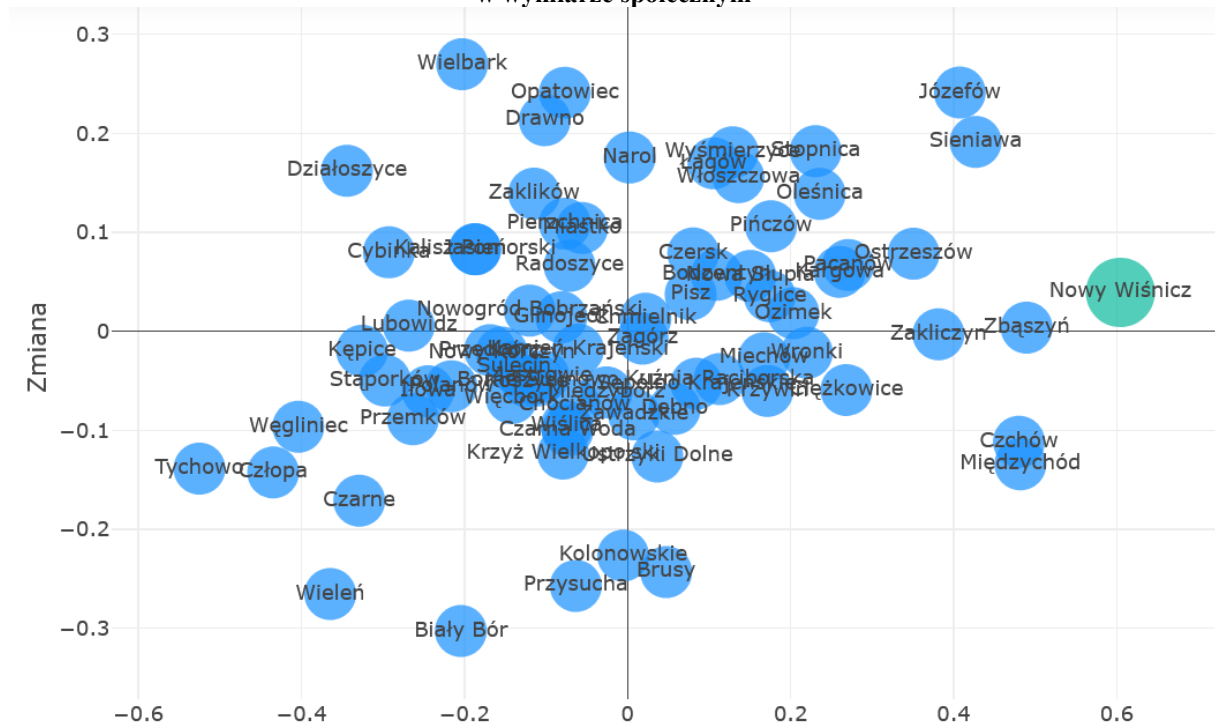

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

W przypadku Gminy Nowy Wiśnicz lepiej niż w grupie porównawczej prezentują się obszary: 6, 7, 8, 9, gorzej zaś jedynie obszar 5 (dostępność i jakość usług oraz infrastruktury).

Na rysunku 4 zaprezentowane zostało położenie Gminy Nowy Wiśnicz w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, zgodnie z podziałem w Monitorze Rozwoju Lokalnego, Gmina Nowy Wiśnicz znajduje się w grupie 75 gmin miejsko-wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych.

Rysunek 4 Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Gmina Nowy Wiśnicz mieści się w I ćwiartce (obie współrzędne wykresu dodatnie), co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej (wartość 0,6) i następuje jej poprawa względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej (dynamika 0,04). Reasumując – wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym jest „lepszy” niż w grupie porównawczej, a przewaga gminy się zwiększa – gmina jest liderem wśród jednostek z grupy porównawczej.

4. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą na terenie Gminy Nowy Wiśnicz odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj.: liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

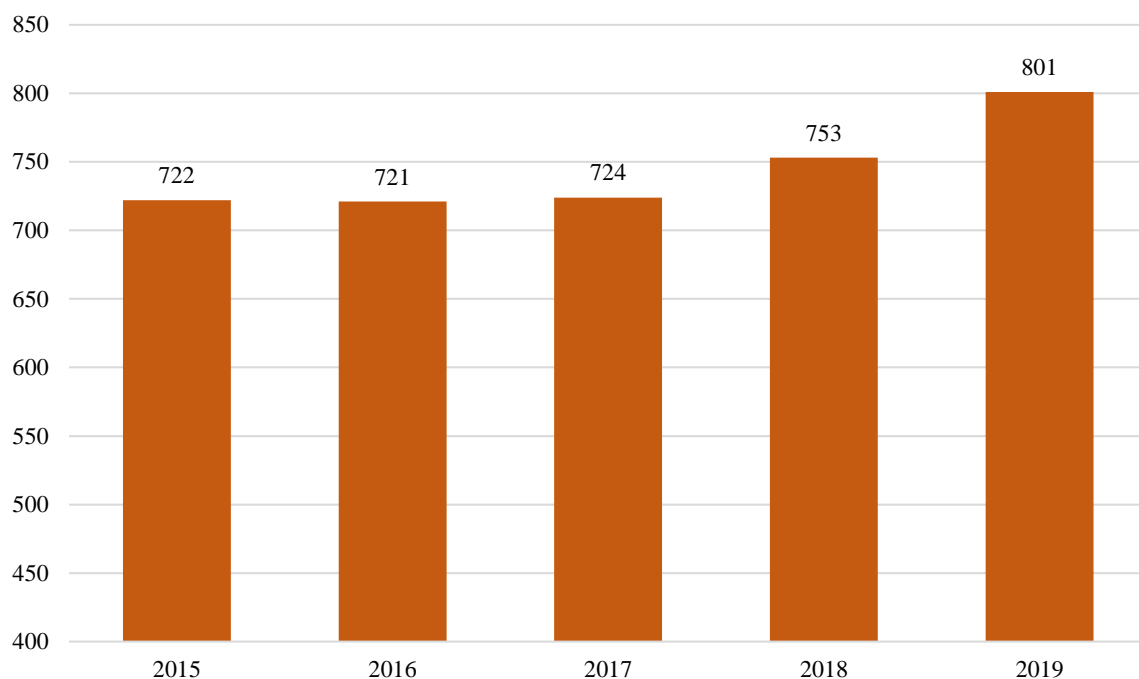
W tabeli 7 przedstawiono wskaźniki gospodarcze dla Gminy Nowy Wiśnicz, gmin sąsiednich, województwa i kraju w latach 2015–2019. Na obszarze gminy w 2019 roku zarejestrowanych było w rejestrze REGON 801 podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności, co jest jedną z najniższych wartości wśród porównywanych jednostek (mniej tylko w gminach Gnojnik i Lipnica Murowana) – wykres 13. Wartość ta jednak corocznie wzrasta, co jest pozytywnym zjawiskiem (wykres 12). Od 2018 r. wzrasta również wartość wskaźnika *Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym* (wykres 14). Również wartości wskaźników: *Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* (tabela 7) i *Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* (wykres 16) charakteryzują się tendencją wzrostową. Wzrost ten jednak nie jest znaczny i też występuje we wszystkich innych analizowanych jednostkach. Wskaźnik *Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* nie wyróżnia Gminy Wiśnicz na tle gmin sąsiednich, województwa i kraju (wykres 17) – przy czym jego wartość w 2019 r. była znacznie niższa w stosunku do Miasta Bochnia, województwa małopolskiego i Polski. Wskaźnik *Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym* również odznacza się wartościami niższymi w stosunku do większości porównywanych jednostek (wykres 15).

Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach					Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	1089	1103	1121	1136	1175	94	91	94	102	99	150	147	154	169	165	174	178	183	188	196	773	772	781	810	837
województwo małopolskie	1079	1097	1121	1151	1202	98	96	101	110	108	158	155	163	179	178	173	177	182	189	198	787	790	804	840	881
Miasto Bochnia	1153	1163	1175	1184	1212	83	88	92	85	83	137	145	155	144	143	190	193	197	201	208	856	857	858	876	894
Gmina Bochnia	718	729	731	778	829	65	67	66	94	95	103	106	104	150	154	114	116	117	125	134	599	611	616	662	708
Gmina Lipnica Murowana	627	637	682	693	730	52	75	94	71	80	82	119	150	114	128	99	102	109	111	118	514	527	577	580	613
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	722	721	724	753	801	75	71	66	85	94	121	114	108	138	154	116	117	118	123	132	620	619	625	653	695
Gmina Trzciana	755	763	767	790	867	92	68	60	76	114	146	108	96	122	186	120	122	123	128	142	606	608	617	627	702
Gmina Żegocina	685	705	721	761	842	48	74	75	76	106	77	119	121	125	177	110	114	117	126	140	540	553	579	610	691
Miasto i Gmina Brzesko	815	831	866	907	965	83	79	93	101	99	130	126	148	163	160	128	132	138	146	157	617	627	654	697	745
Gmina Gnojnik	581	578	596	642	699	71	63	65	99	100	115	103	107	161	164	94	94	98	105	115	483	478	490	542	587

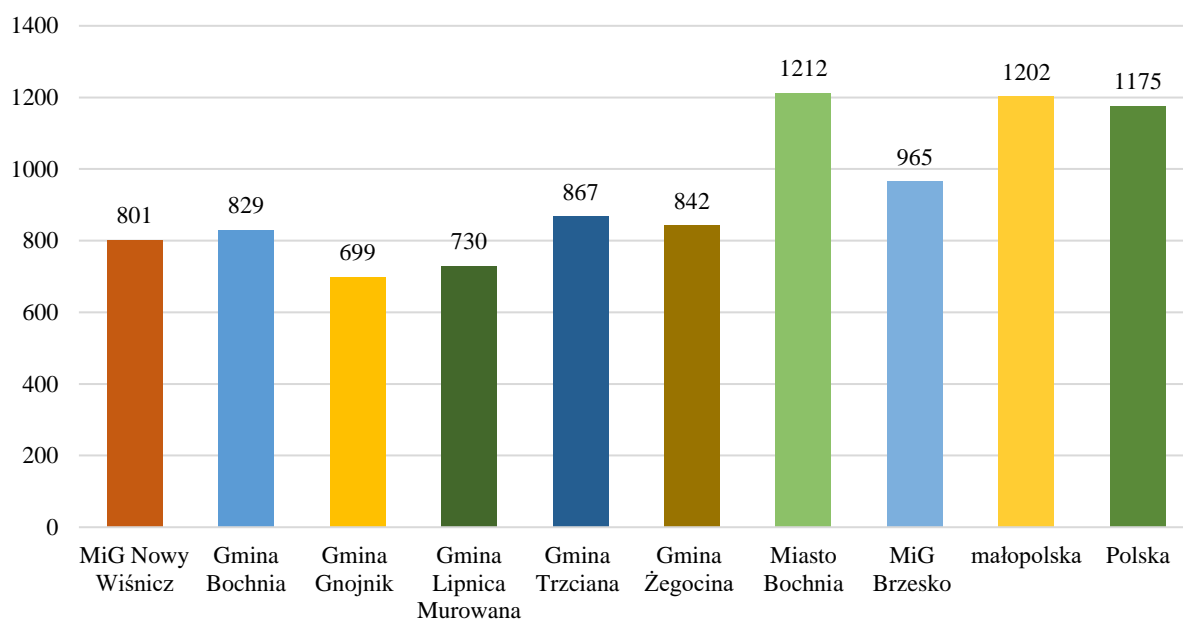
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

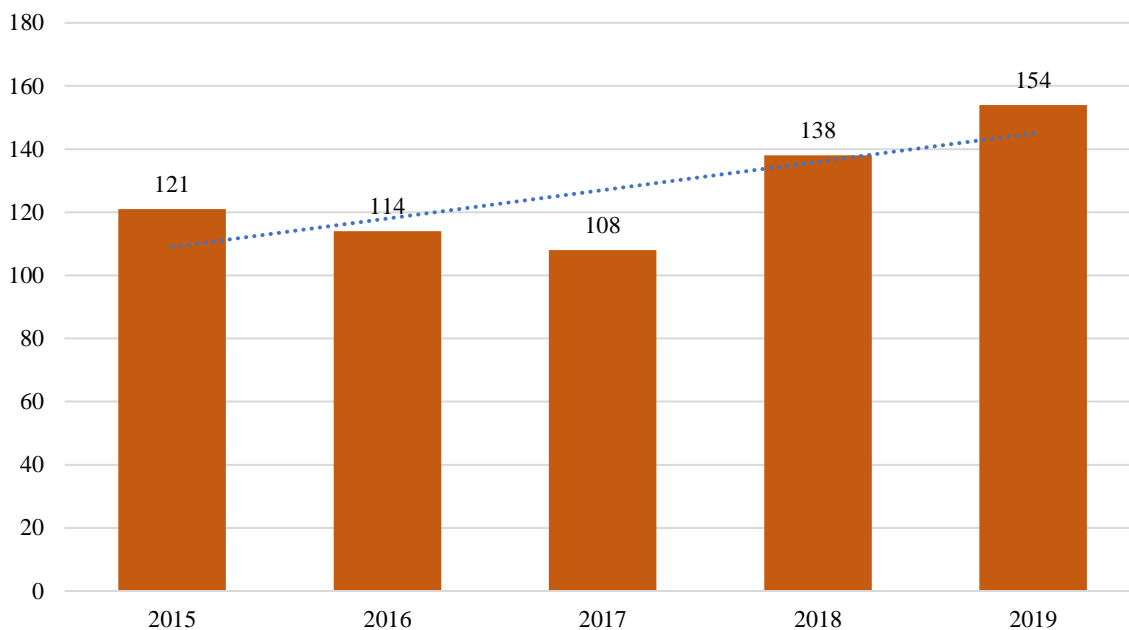
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Nowy Wiśnicz, w gminach sąsiednich, województwie i Polsce w 2019 r.

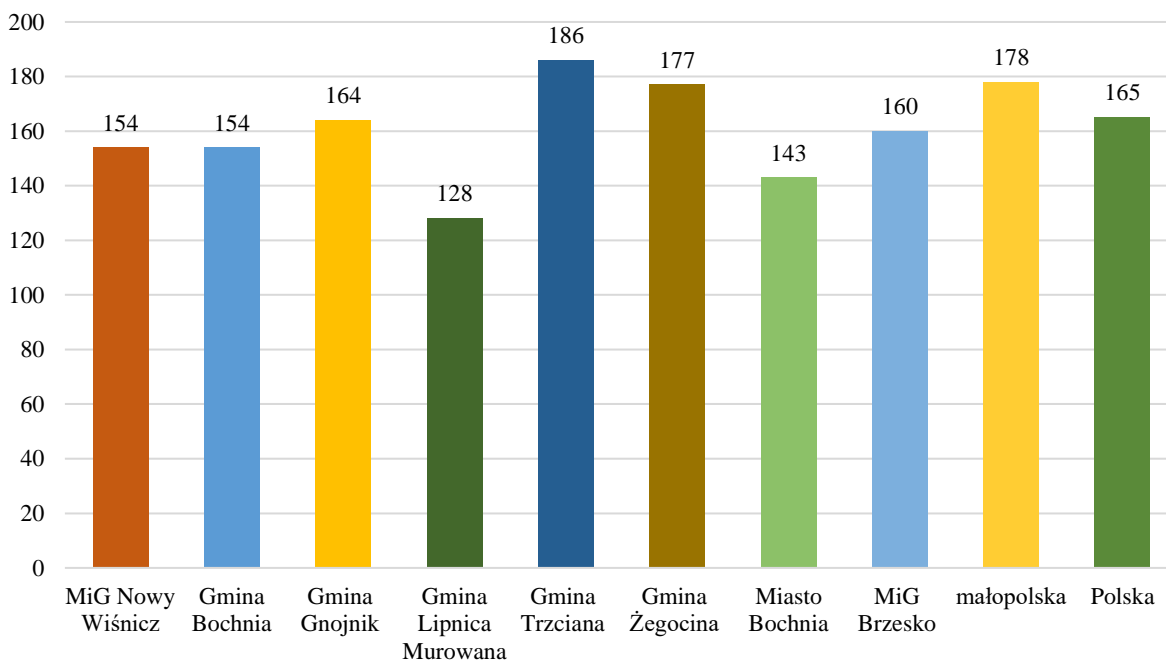
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

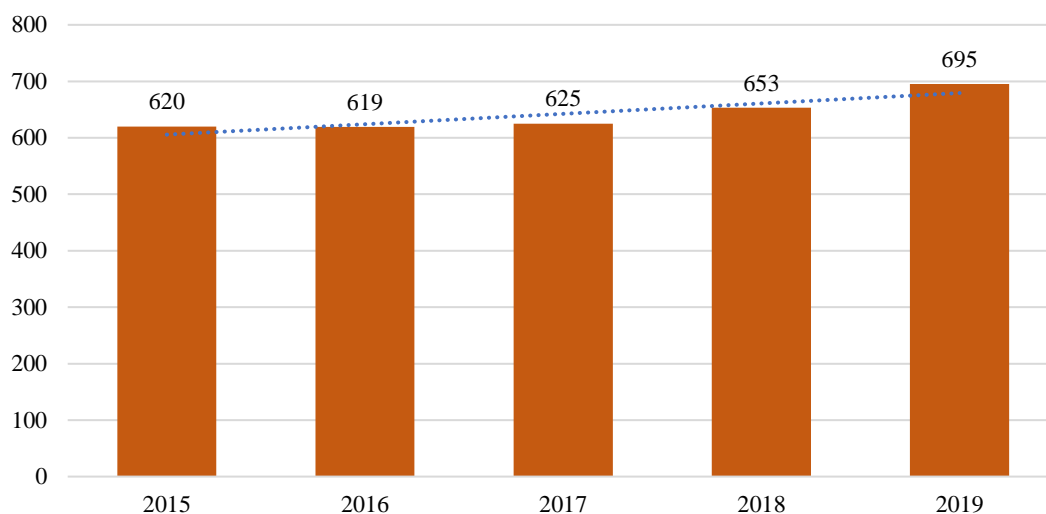
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019

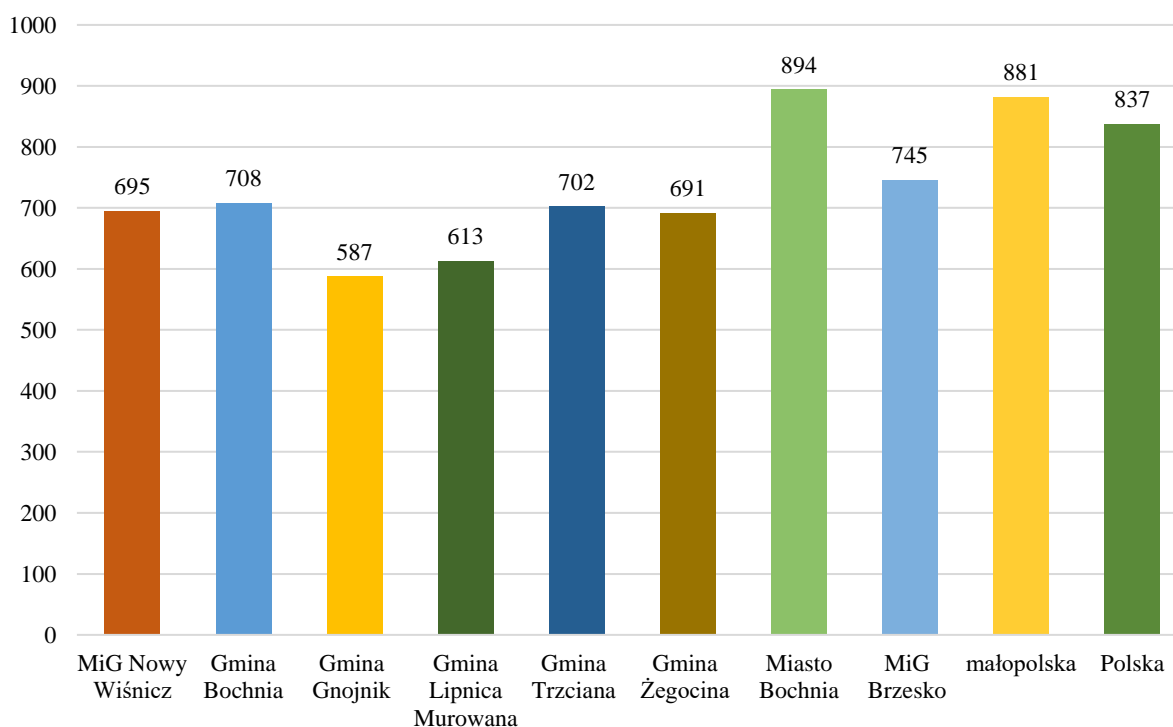
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

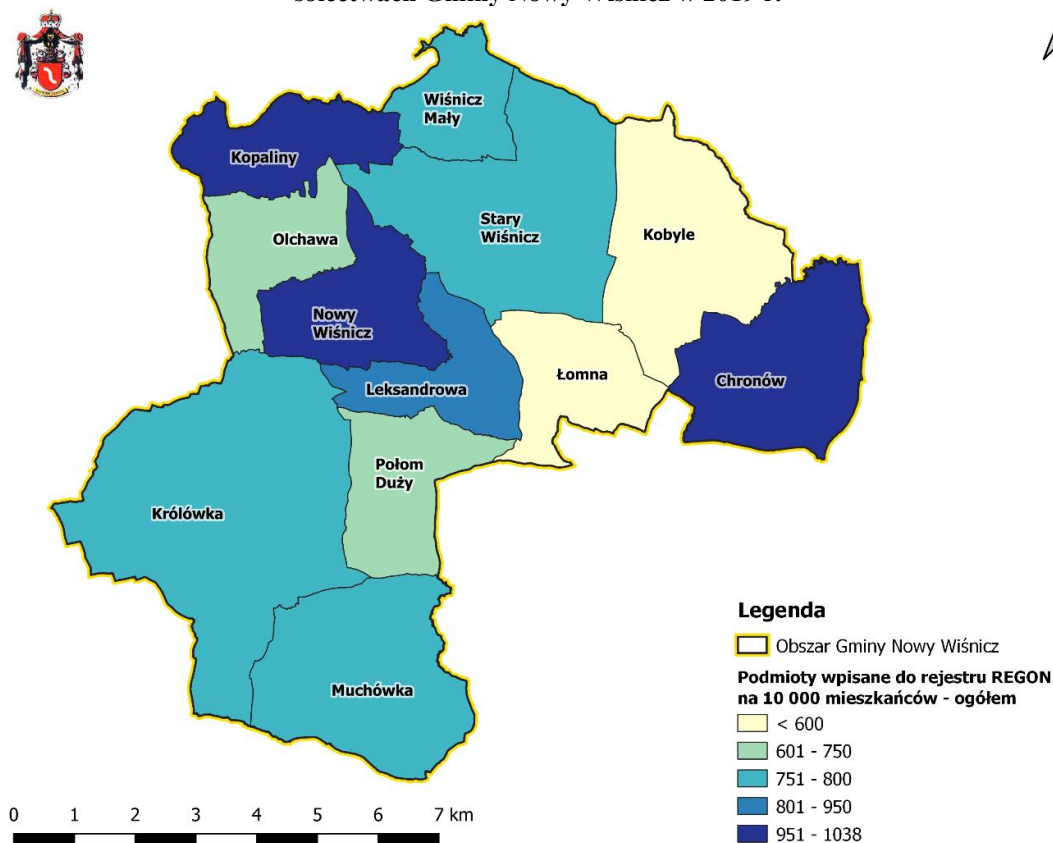
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

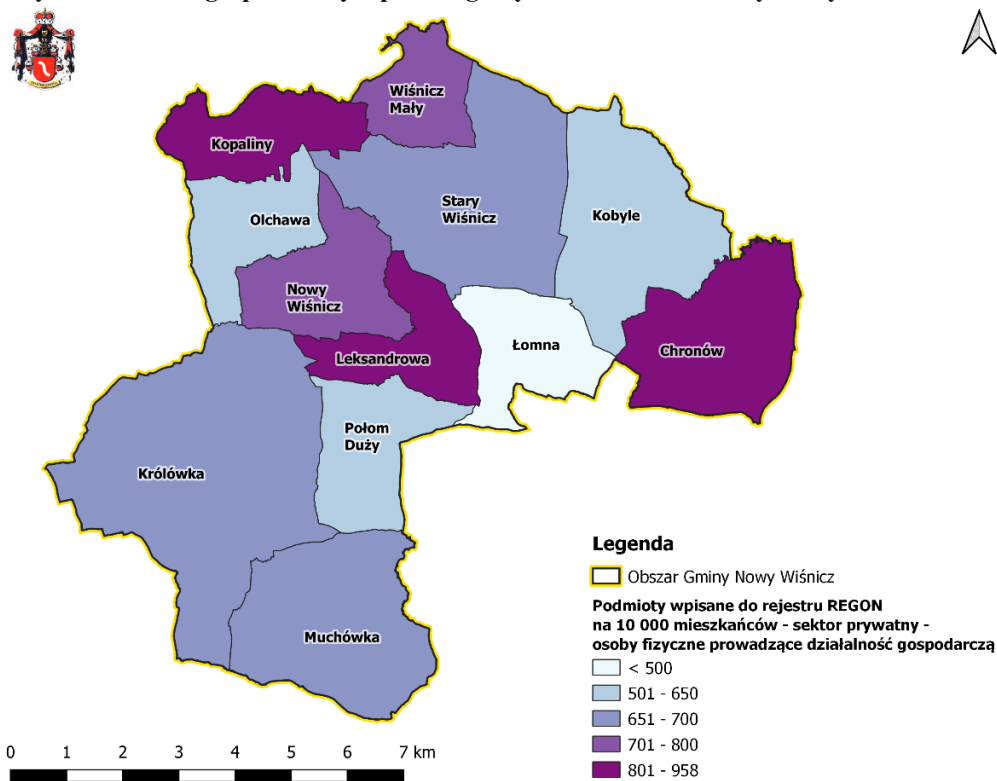
Wskaźniki z zakresu sfery gospodarczej, dotyczące istniejących i nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych, zostały także użyte do analizy uwarunkowań wewnątrzgminnych. Wartości poszczególnych sołectw w roku 2019 w podziale na sołectwa Gminy Nowy Wiśnicz przedstawiono na mapach 5–8. Natężenie wskaźników odzwierciedlone zostało na kartogramach, im większa intensywność zjawiska tym ciemniejszy kolor.

Mapa 5 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców ogółem w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.

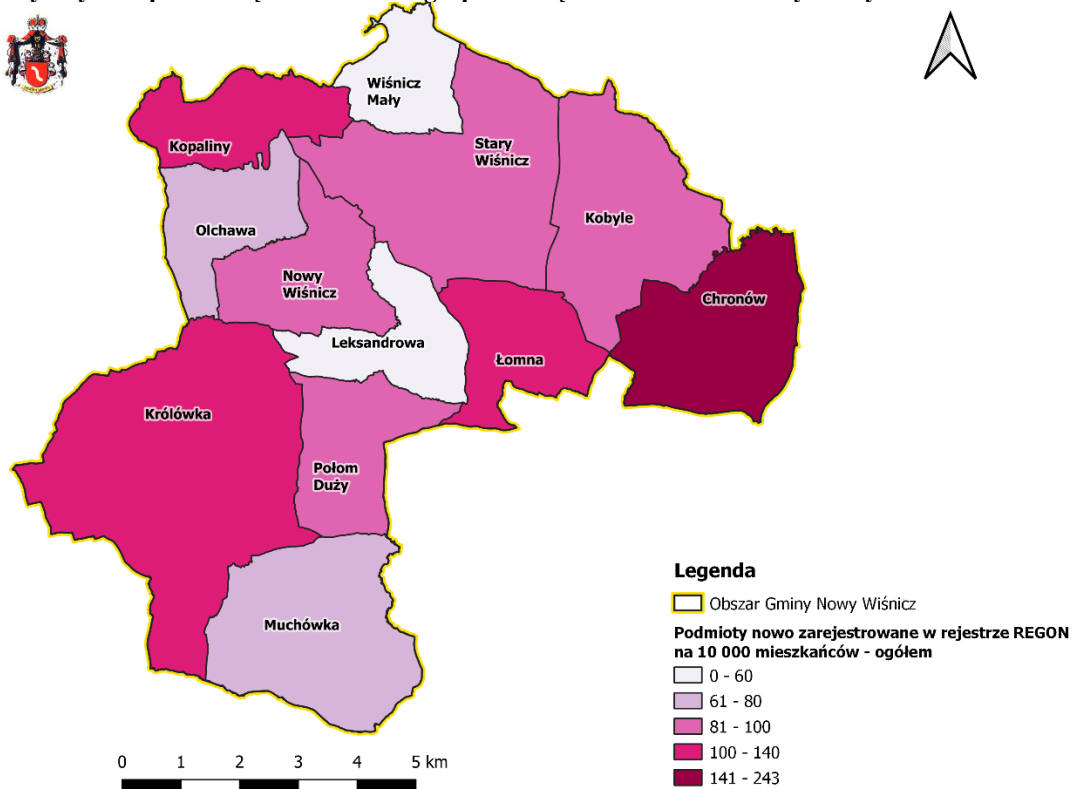
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu oraz danych GUS

Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców – sektor prywatny, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.

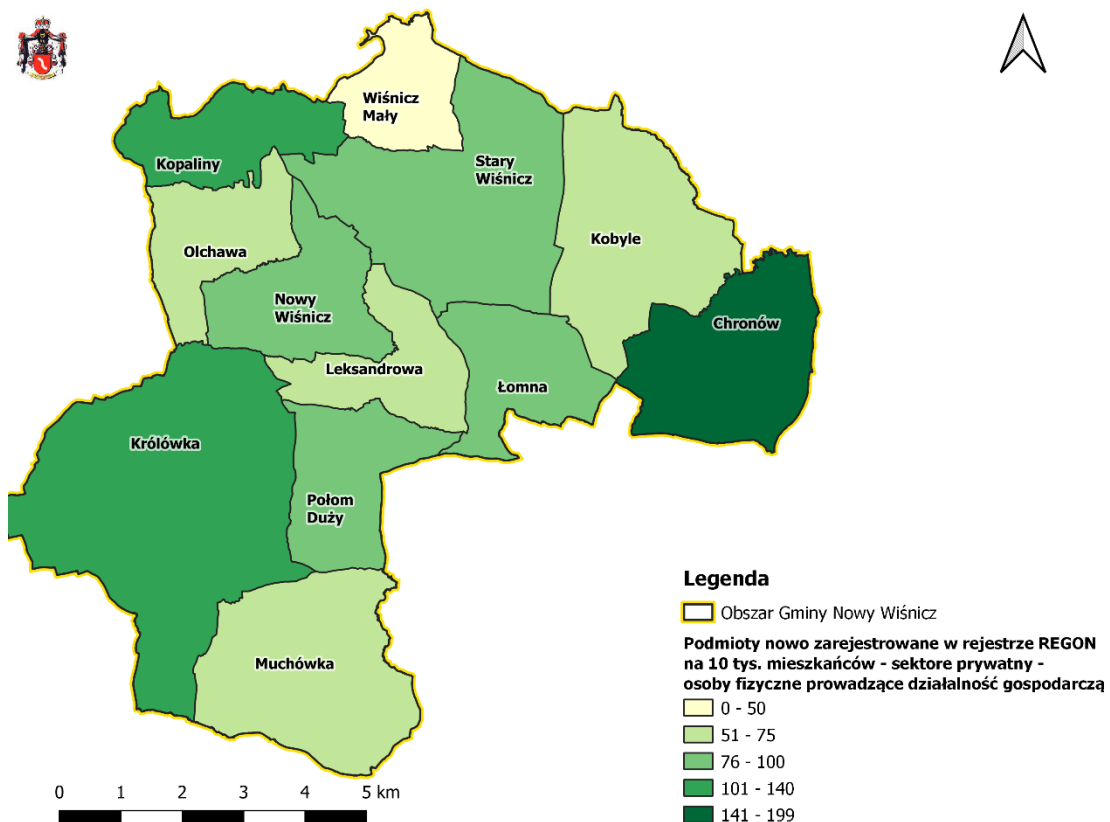
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu oraz danych GUS

Mapa 7 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców – sektor prywatny, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu oraz danych GUS

Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu oraz danych GUS

Jak wskazują powyższe mapy, miejscowościami o najlepszych wskaźnikach dotyczących wpisanych do rejestru REGON podmiotów gospodarczych są: Miasto Nowy Wiśnicz (centrum społeczno-gospodarcze gminy), Kopaliny i Chronów. Chronów jest także sołectwem z najlepszą sytuacją pod względem nowo powstających podmiotów gospodarczych. Dobrze tutaj wypadają także Kopaliny i Królówka. Należy zaznaczyć, że Chronów stanowi sołectwo o najniższej w gminie liczbie mieszkańców i nie przebiegają przez ten obszar drogi wojewódzkie i powiatowe – tylko gminne.

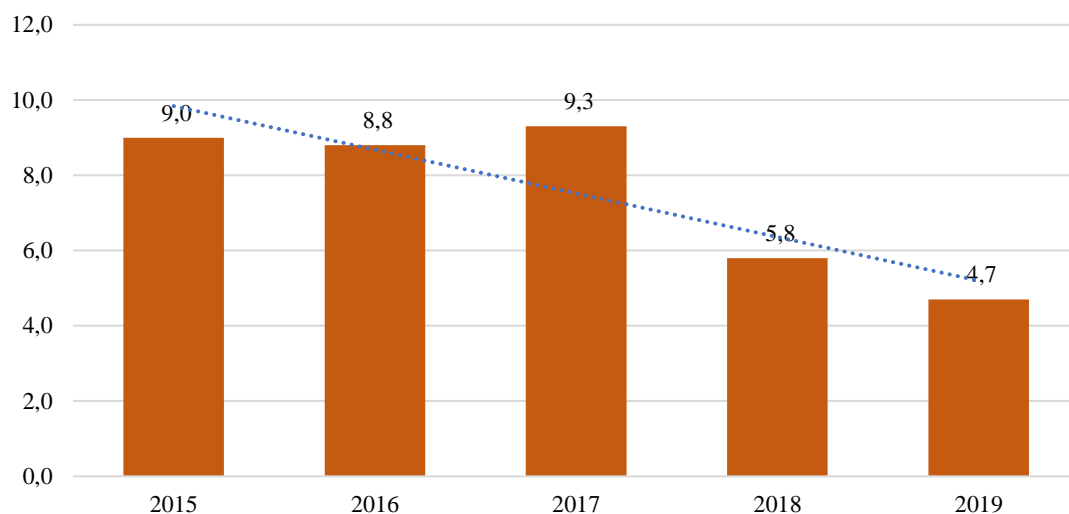
Poza nowo rejestrowanymi podmiotami warto zwrócić uwagę na wskaźnik udziału % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON – dane dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019 przedstawiono w tabeli 8. Udział ten z roku na rok jest niższy – w okresie analizowanych 4 lat nastąpił prawie dwukrotny spadek wartości wskaźnika, co jest zjawiskiem pozytywnym (wykres 18). Jest to jednak tendencja charakteryzująca wszystkie analizowane jednostki, a Gmina Nowy Wiśnicz nie wyróżnia się znacznie w tym zakresie na tle pozostałych.

Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	7,0	6,9	6,7	7,6	5,0
województwo małopolskie	7,1	6,8	6,6	6,4	4,4
Miasto Bochnia	7,1	6,8	6,2	5,9	5,0
Gmina Bochnia	8,3	7,3	8,9	5,8	4,7
Gmina Lipnica Murowana	12,5	8,4	7,5	5,6	4,8
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	9,0	8,8	9,3	5,8	4,7
Gmina Trzciana	6,8	7,2	6,6	4,5	2,0
Gmina Żegocina	6,2	6,3	6,3	3,3	3,2
Miasto i Gmina Brzesko	7,8	7,5	6,8	6,0	3,9
Gmina Gnojnik	8,3	9,8	6,7	8,0	5,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

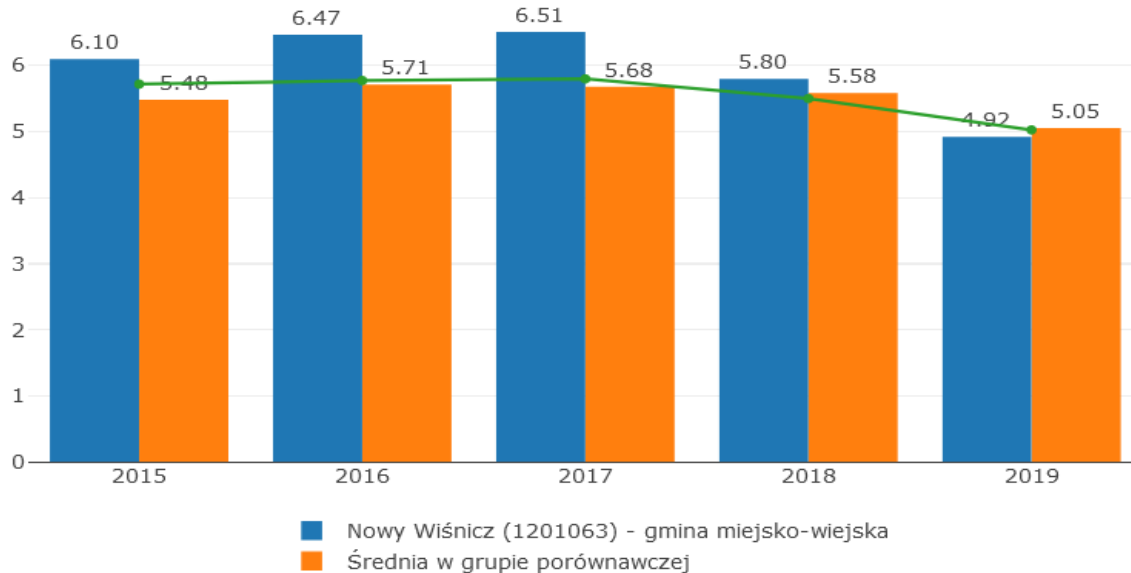
Wykres 18 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wykresie 19 przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w 10 gminach podobnych (wybranych z grupy 75 gmin w grupie porównawczej) w latach 2015–2019. Wartość ta dla Gminy Nowy Wiśnicz od 2018 roku stale maleje, a w 2019 r., po raz pierwszy w analizowanym okresie, była niższa niż średnio w gminach podobnych.

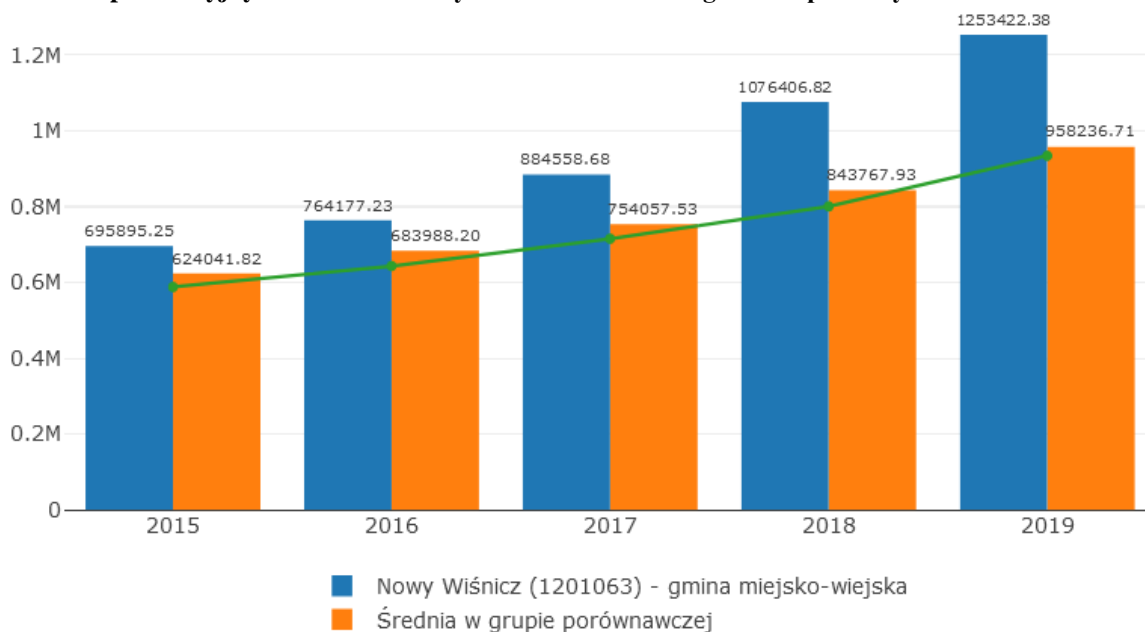
Wykres 19 Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Warto tutaj zwrócić uwagę na jeszcze jeden wskaźnik obrazujący potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, a mianowicie *Wpływ JST z tytułu udziału we wpływach Budżetu Państwa z PIT przypadające na 1000 osób w wieku produkcyjnym*. Wartość ta dla Gminy Nowy Wiśnicz corocznie wzrasta i jest wyższa od średniej dla gmin podobnych, a przewaga ta ciągle się zwiększa (wykres 20).

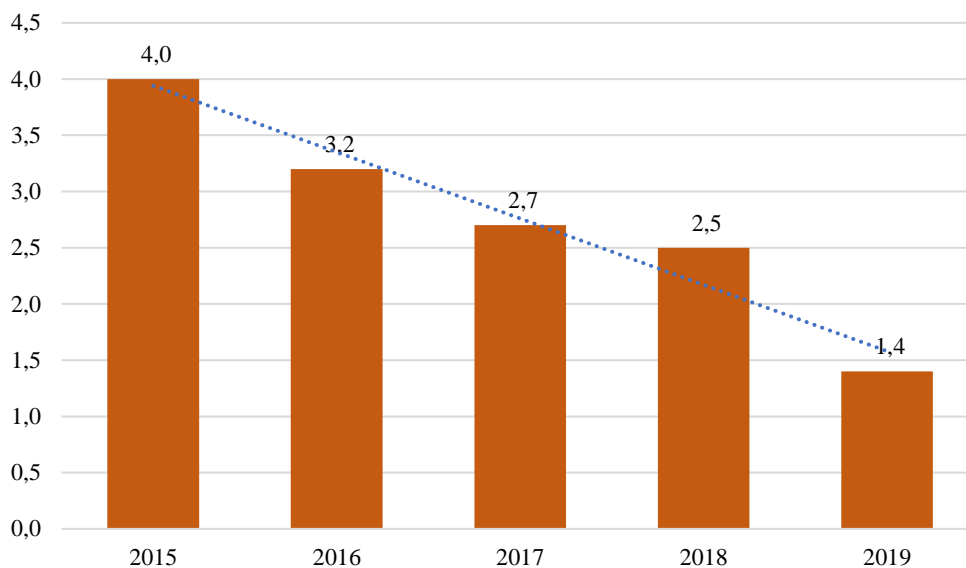
Wykres 20 Wpływ JST z tytułu udziału we wpływach Budżetu Państwa z PIT przypadające na 1000 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

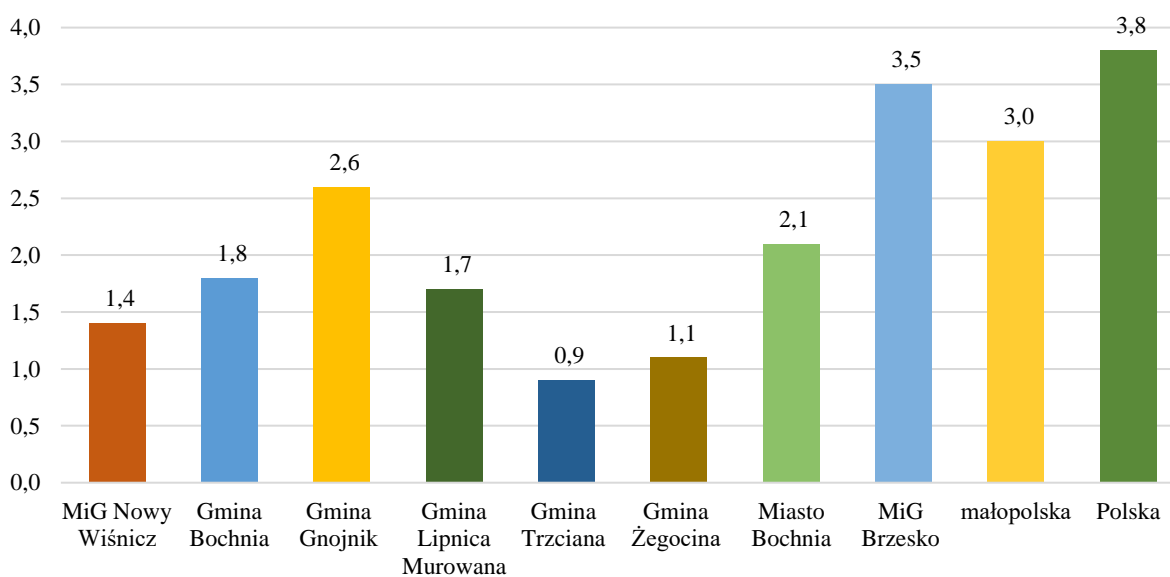
Poza wskaźnikami gospodarczymi, o lokalnym rozwoju gospodarczym świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z takich wskaźników jest udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w Gminie Nowy Wiśnicz z roku na roku maleje (wykres 21), a w 2019 roku stanowił jedną z najniższych wartości wśród analizowanych jednostek (wykres 22) – wartości niższe tylko dla gmin Trzciana i Żegocina.

Wykres 21 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

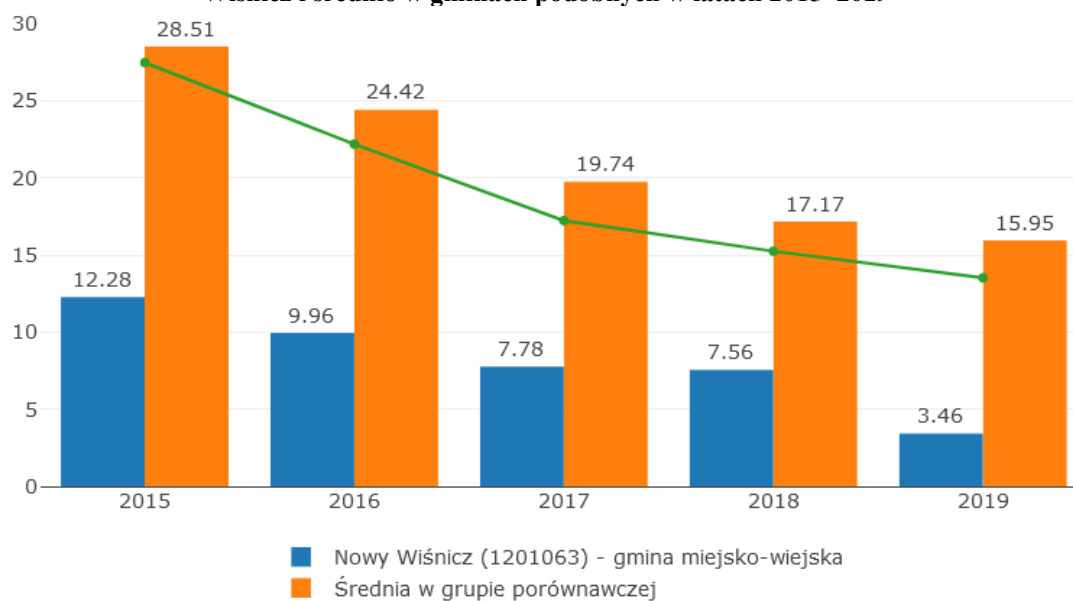
Wykres 22 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Również zjawisko długotrwałego bezrobocia w Gminie Nowy Wiśnicz w analizowanym okresie malało, a dodatkowo corocznie liczba długotrwale bezrobotnych była znacznie niższa niż średnia dla gmin podobnych (wykres 23). Spadek tego wskaźnika obrazuje korzystną zmianę relacji liczby osób pracujących do liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotni.

Wykres 23 Liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019

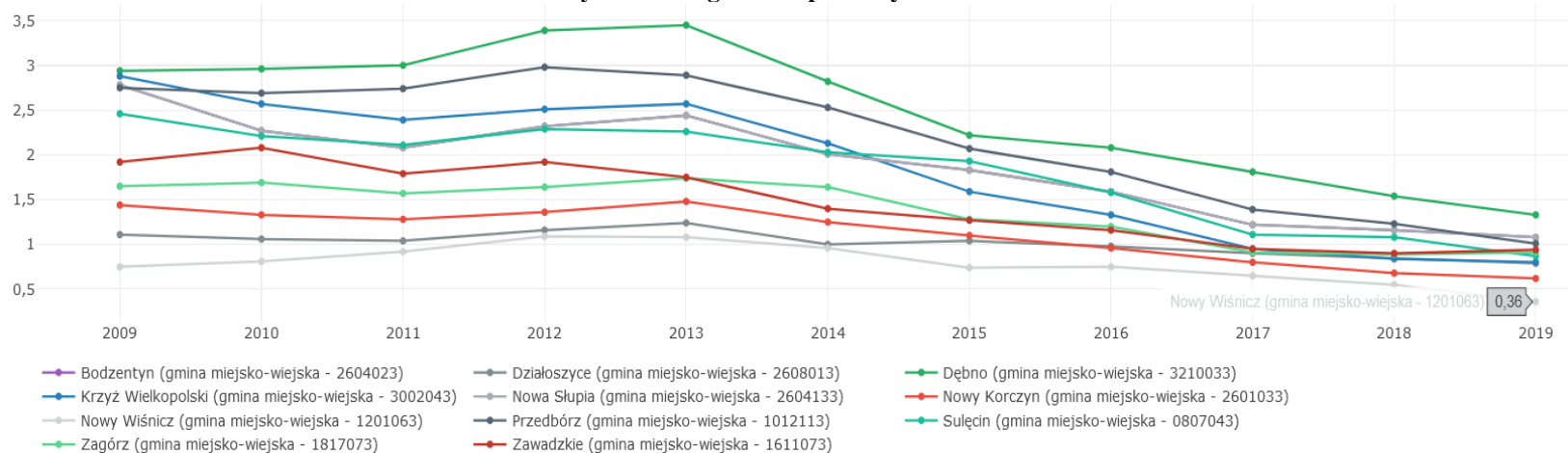

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

W celu rzetelnej analizy sytuacji na rynku pracy dokonano analizy struktury bezrobotnych w gminie ze względu na wykształcenie. Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym lub w ogóle bez wykształcenia może wskazywać na poziom niewykorzystanych zasobów siły roboczej ze względu na brak jakichkolwiek kwalifikacji lub/i słabość systemu edukacji i kształcenia zawodowego w okolicy. Porównując Gminę Nowy Wiśnicz do wybranych gmin podobnych można stwierdzić, że nie występuje tutaj problem niewykorzystanej siły roboczej ze względu na brak odpowiednich kwalifikacji, wskaźnik *Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym (gimnazjalnym i poniżej) w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)* w okresie ostatniego dziesięciolecia osiągał wartości niższe niż gminy podobne (wykres 24).

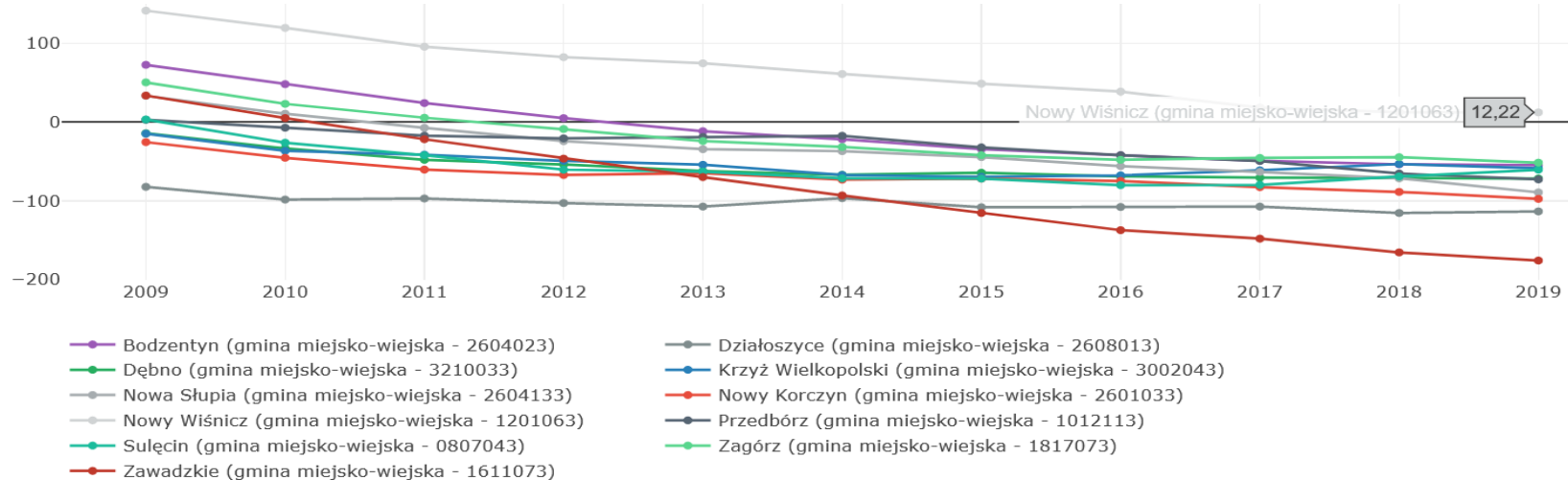
Należy tutaj zwrócić również uwagę na różnicę liczby osób wchodzących i schodzących z lokalnego rynku pracy w okresie najbliższych 15 lat. Informuje ona o zastępowalności pokoleń, czyli dostępności pracowników dla obsługi istniejących miejsc pracy. Gmina Nowy Wiśnicz jest jedyną wśród gmin podobnych, dla której wartość wskaźnika *Różnica liczby mieszkańców w wieku 10–24 i 50–64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* jest dodatnia. Jest to więc dla gminy sytuacja korzystna i lepsza niż w pozostałych porównywanych gminach (wykres 25).

Wykres 24 Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym (gimnazjalnym i poniżej) w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%) w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2009–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.momnitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

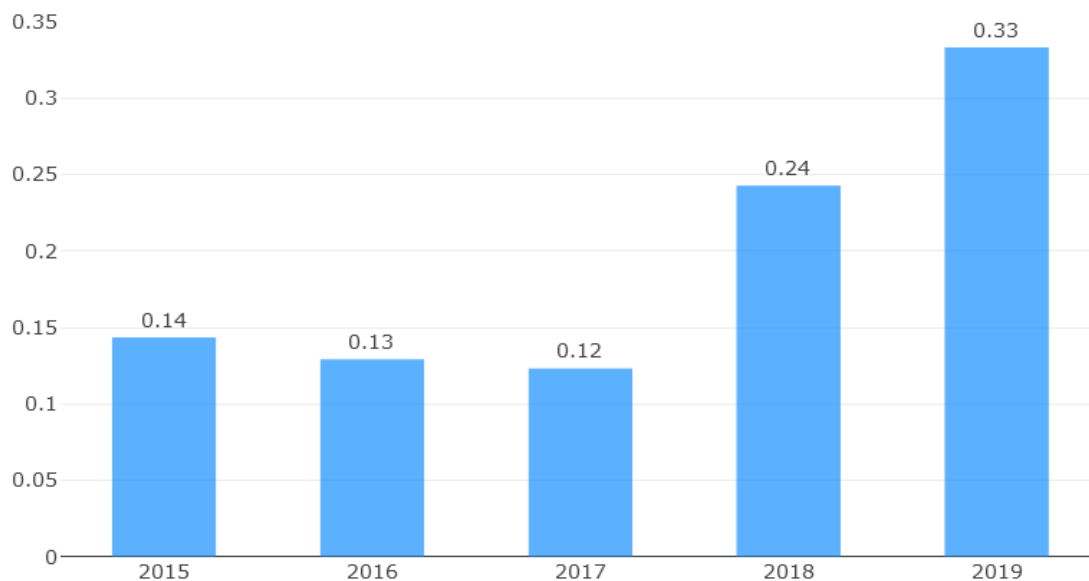
Wykres 25 Różnica liczby mieszkańców w wieku 10–24 i 50–64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2009–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.momnitorrozwoju.pl inf. z dn. 12.07.2021 r.

W ramach Monitora Rozwoju Lokalnego, oprócz opisanego w poprzednim rozdziale wymiaru społecznego, oceniany jest również wymiar gospodarczy. Na rysunku 5 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w wymiarze gospodarczym – pokazuje on jak wymiar gospodarczy Gminy Nowy Wiśnicz prezentuje się w stosunku do średniego poziomu grupy porównawczej (75 gmin miejsko-wiejskich z ekstensywną gospodarką).

Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy – Gmina Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

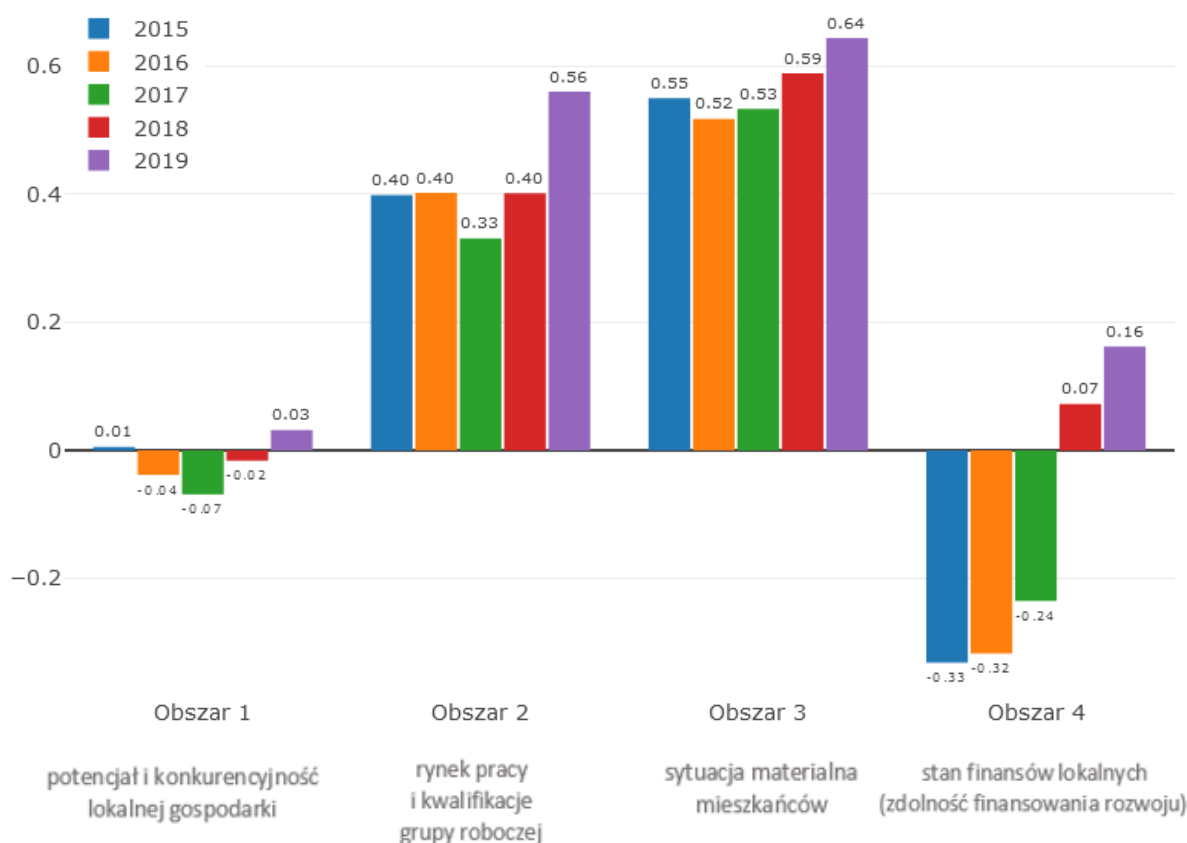
Z rysunku 5 wynika, że w latach 2015–2017 wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz był na podobnym poziomie, nieznacznie się zmniejszając, jednak od 2018 do 2019 roku wzrósł on niemal trzykrotnie. Jest to pozytywne zjawisko. Wartości dodatnie (w 2019 r. wartość 0,33) oznaczają „lepszą” sytuację (przewagę) niż w grupie porównawczej.

Na wymiar gospodarczy składają się 4 obszary:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4).

Wartości syntetyczne dla tych obszarów w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019 przedstawiono na rysunku 6.

Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary w wymiarze gospodarczym

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Powyższy rysunek wskazuje, że Gmina Nowy Wiśnicz osiąga najlepsze wskaźniki rozwoju w wymiarze gospodarczym w obszarach 3 (sytuacja materialna mieszkańców) oraz 2 (rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej). Wskaźniki te nie tylko osiągają wartość dodatnią, ale też odznaczają się tendencją rosnącą. Jeśli chodzi o obszar 4 (stan finansów publicznych) można zauważyć polepszającą się sytuację – do roku 2017 wartości wskaźnika były ujemne, natomiast stale rosną i od 2018 roku są na poziomie dodatnim. Najgorzej w wymiarze gospodarczym Gmina Nowy Wiśnicz wypada w obszarze 1 (potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki), dla którego wartości w analizowanym okresie oscylują wokół zera.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, jeśli ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu

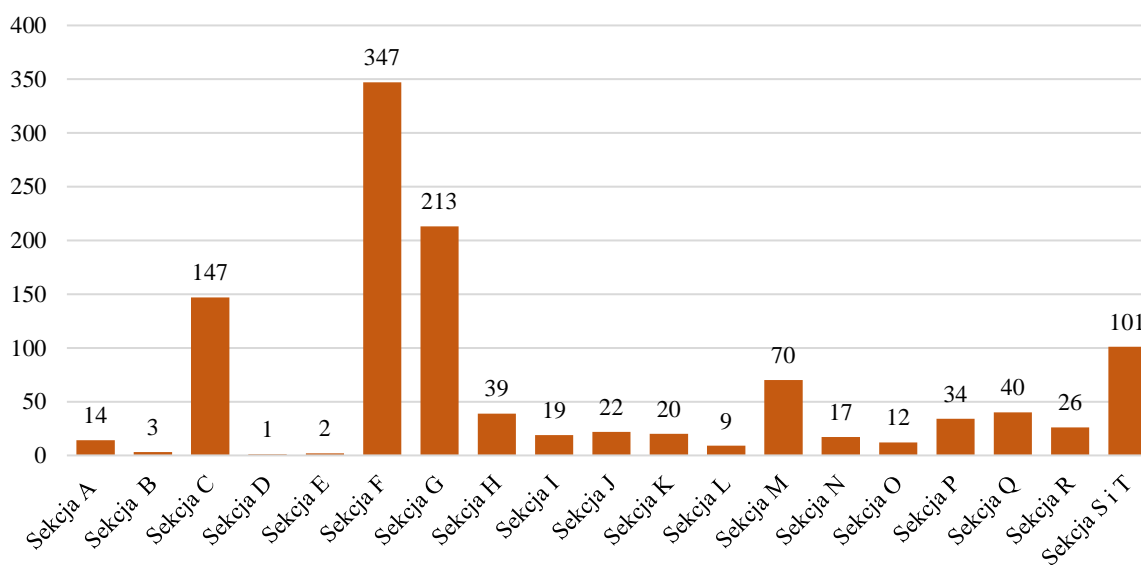
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Jak widać na powyższym rysunku, Gmina Nowy Wiśnicz w 2019 r. znajdowała się w każdym wskazanym podobszarze w sytuacji lepszej w stosunku do grupy porównawczej. W 2015 r. sytuacja ta była niekorzystna w obszarze stanu finansów lokalnych, jednak w okresie czterech lat znacznie się poprawiła. W zakresie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki Gmina Nowy Wiśnicz nie wyróżnia się na tle grupy porównawczej, jednak w 2019 r. nastąpiła nieznaczna poprawa sytuacji w stosunku do 2015 r.

Na rysunku 8 zaprezentowane zostało położenie Gminy Nowy Wiśnicz w zakresie wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym w odniesieniu do swojej grupy porównawczej (stan i zmiana wskaźnika w okresie 5 lat). Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz znajduje się w I ćwiartce (współrzędna X dodatnia (+), współrzędna Y dodatnia (+)), co oznacza, że znajduje się ona w sytuacji lepszej niż średnia w grupie porównawczej, a jej sytuacja dodatkowo poprawia się względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Ogólnie rzecz ujmując, wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w wymiarze gospodarczym jest korzystniejszy niż w grupie porównawczej i przewaga ta powiększa się.

Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r. zarejestrowanych było 1 136 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON. Dominującymi sektorami działalności gospodarczej są: działalność w sekcji F – budownictwo (347 podmiotów, tj. 30,55% ogółu) oraz działalność w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (213 podmiotów, tj. 18,75% ogółu). Łącznie te dwie kategorie stanowią niemal połowę wszystkich sektorów działalności gospodarczych w Gminie Nowy Wiśnicz. Znaczący wpływ na gospodarkę gminy ma również sekcja C – przetwórstwo przemysłowe, w którym zarejestrowanych jest 147 podmiotów, co stanowi 12,94%². Szczegółowe dane odnoszące się do udziału wszystkich sektorów gospodarki przedstawiono na wykresie 26.

Wykres 26 Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 w Gminie Nowy Wiśnicz w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

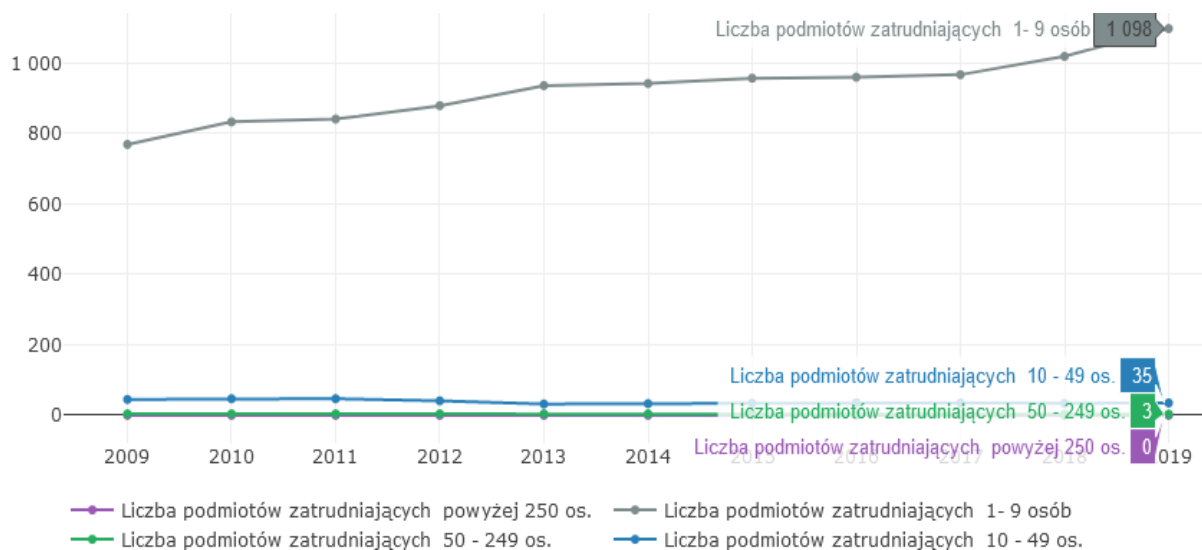
Najniższy udział podmiotów wg sekcji PKD 2007 w Gminie Nowy Wiśnicz dotyczy: sekcji D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, sekcji E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, sekcji B – górnictwo i wydobywanie oraz sekcji L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości.

Poza przeważającymi rodzajami prowadzonych działalności wg sekcji PKD, istotne jest również rozróżnienie podmiotów wg wielkości zatrudnienia. W Gminie Nowy Wiśnicz zdecydowanie przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (w 2019 r. – 96,7% podmiotów). Na drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49

² Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl

pracowników (w 2019 r. – 3,1% podmiotów). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie 27.

Wykres 27 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2009–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.momonitorrozwaju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Kolejnym ważnym wskaźnikiem określającym sytuację ekonomiczną w gminie jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie w stosunku do średniej krajowej. Dane dotyczące wynagrodzeń określone są w zestawieniach statystycznych na poziomie powiatu, zatem nie można jednoznacznie określić poziomu dochodów mieszkańców gminy, także sytuacja, która ma miejsce w powiecie bocheńskim, nie w pełni obrazuje możliwości finansowe samej gminy. Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2019 r. w powiecie bocheńskim wyniosło 4 289,47 zł. Był to wynik odbiegający od przeciętnego wynagrodzenia w kraju (5 181,63 zł) i w województwie małopolskim (5 098,26 zł), jednak w powiecie obserwuje się systematyczną tendencję wzrostową (w 2015 r. 3 464,39 zł, do 2019 r. wzrost o 825,08 zł)³.

³ Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Środowisko naturalne czy też środowisko przyrodnicze to ogół elementów ożywionych i nieożywionych przyrody, które pozostają w ciągłej interakcji ze sobą nawzajem, a także z człowiekiem, który żyje w ich obrębie i ma na nie wpływ. Charakterystyczną cechą środowiska naturalnego jest jego równowaga. O środowisku naturalnym możemy więc mówić wtedy, gdy dany zbiór czynników środowiskowych pozostaje w stanie równowagi biologicznej. Środowisko przyrodnicze to twór natury, w mniejszym lub większym stopniu przekształcony jednak przez działalność człowieka⁴.

Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz usuwanie tych już powstałych. Dokonuje się tego m.in. poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nadawanie szczególnie wartościowym terenom statusu parków i rezerwatów czy segregowanie odpadów i recykling w celu ponownego wykorzystania surowców. Narzędziem w walce o lepszy stan środowiska naturalnego jest także poszerzanie świadomości zachodzących procesów, a także wpajanie dobrych nawyków oraz postaw proekologicznych⁵.

Na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody⁶:

- Rezerwat Przyrody Kamień Grzyb;
- Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego;
- Obszar Natura 2000 Nowy Wiśnicz;
- 19 pomników przyrody.

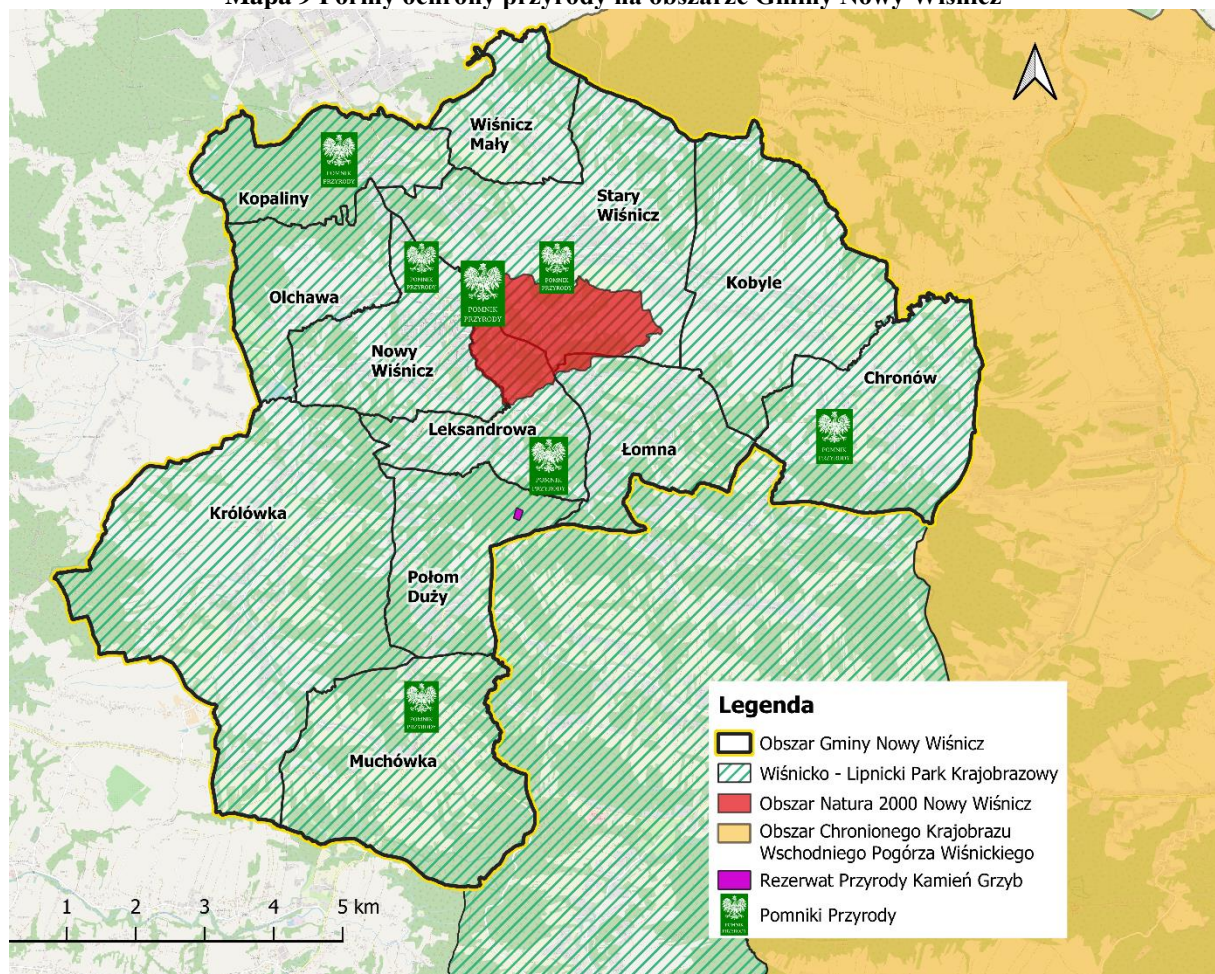
Mapa 9 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Nowy Wiśnicz.

⁴ Portal Ekologia.pl, www.ekologia.pl/wiedza/slowniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/srodowisko-naturalne

⁵ jw.

⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, www.crfop.gdos.gov.pl

Mapa 9 Formy ochrony przyrody na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Formy ochrony przyrody w Gminie Nowy Wiśnicz stanowią 99,9% jej powierzchni. W tabeli 9 przedstawione zostały obszary prawnie chronione w ujęciu % w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski.

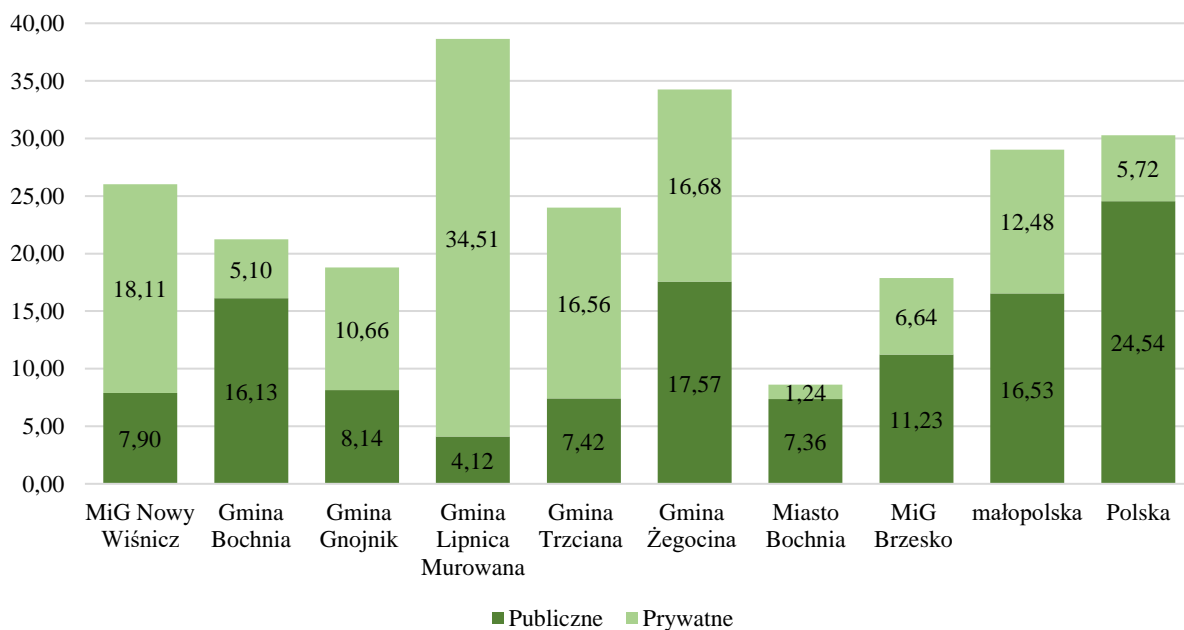
Gmina Nowy Wiśnicz w 26,01% jest pokryta gruntami leśnymi, z czego większość (18,11%) stanowią grunty leśne prywatne. Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019 przedstawiono na wykresie 28. Gmina Nowy Wiśnicz plasuje się na 5. miejscu pod względem udziału gruntów leśnych w powierzchni ogółem wśród porównywanych jednostek, jednocześnie jest jedną z 4 gmin, wśród których przeważają grunty leśne prywatne. Nadzór nad lasami sprawuje Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie, Nadleśnictwo Brzesko z siedzibą w Brzesku. Tereny gminy znajdują się w obrębie Bochnia, w leśnictwach: Kopaliny i Żegocina.

Tabela 9 Udział % obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 r.

Jednostka terytorialna	Obszary prawnie chronione – udział procentowy [%]						
	ogółem	parki narodowe	rezerwy przyrody	parki krajobrazowe	obszary chronionego krajobrazu	użytki ekologiczne	zespoly przyrodniczo-krajobrazowe
Polska	32,32	1,01	0,54	8,35	22,45	0,18	0,38
województwo małopolskie	52,98	2,51	0,22	11,74	37,73	0,08	0,92
Miasto Bochnia	5,23	0,00	0,00	0,00	5,18	0,00	0,00
Gmina Bochnia	34,83	0,00	0,18	0,00	34,65	0,00	0,00
Gmina Lipnica Murowana	99,91	0,00	0,00	99,91	0,00	0,00	0,00
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	99,90	0,00	0,02	99,88	0,00	0,00	0,00
Gmina Trzciana	80,40	0,00	1,45	0,00	78,95	0,00	0,00
Gmina Żegocina	17,65	0,00	0,00	0,00	17,65	0,00	0,00
Miasto i Gmina Brzesko	77,55	0,00	0,00	0,00	77,54	0,02	0,00
Gmina Gnojnik	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 28 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Środowisko przyrodnicze to środowisko naturalne częściowo zmienione przez człowieka. W związku z tym istotne jest spojrzenie na strukturę gruntów i sposób ich wykorzystania. W strukturze użytkowania gruntów Gminy Nowy Wiśnicz dominują użytki rolne. Powierzchnia użytków rolnych (w tym grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe) w Gminie Nowy Wiśnicz wynosi 5 416 ha (około 66% powierzchni gminy ogółem). Druga największa powierzchniowo grupa użytków to grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione (około 28%). Powierzchnia zabudowana i zurbanizowana natomiast wynosi 415 ha (około 5% powierzchni gminy ogółem).

Gmina Nowy Wiśnicz położona jest na Pogórzu Wiśnickim w mezoregionie fizycznogeograficznym, stanowiącym wschodnią część Pogórza Zachodniobeskidzkiego, położonego między dolinami Raby i Dunajca. Dominuje w nim typ rzeźby pogórskiej o wyrównanych wierzchowinach, wypukło-wklęsłych stokach i płaskodennych dolinach. Większość terenów gminy leży na wysokościach od 256 do 316 m n.p.m. Średnie nachylenie stoków w obrębie gminy wynosi ok. 10°. Większe spadki dominują w części południowo-wschodniej. Część północna gminy charakteryzuje się łagodnymi spadkami terenu. Wsie na terenie gminy są położone zarówno w dnach dolin (Królówka, Kobyle), jak i na stromych zboczach (Wiśnicz Mały, Leksandrowa, Łomna), lokalnych spłaszczeniach poziomu przydolinowego (Chronów) oraz na wierzchowinach wysokich grzbietów (Połom Duży, Muchówka)⁷.

W Gminie Nowy Wiśnicz występuje szereg niewielkich zbiorników wodnych, ale jedynie zbiornik wodny w Olchawie odgrywa większą rolę jako siedlisko życia organizmów wodnych oraz ze względu na występujące tam zbiorowiska roślinne. Gmina leży w obrębie czterech zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (PLRW20001221388899 „Polanka”, PLRW2000122139669 „Uszwica do Niedźwiedzia”, PLRW200016213944 „Gróbka do Potoku Okulickiego”, PLRW2000122138869 „Potok Trzciański”) oraz w obrębie dwóch Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd): 149 i 161. Północną granicę JCWPd nr 149 stanowi Wisła od rejonu ujścia Raby po rejon ujścia Dunajca. Od wschodu, zachodu i południa JCWPd ogranicza zasięg zlewni rzeki Uszwica. Granicę JCWPd nr 161 wyznacza zasięg zlewni Raby od źródeł po ujście do Wisły⁸.

Stosunki solarne w obrębie Gminy Nowy Wiśnicz są bardzo korzystne. Roczne sumy nasłonecznienia wynoszą ~1600 godz., osiągając maksimum od czerwca do sierpnia

⁷ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz Uchwała Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r.*, str. 27–28.

⁸ *ibid.*, str. 30–31.

w partiach wierzchowinowych Pogórza. Średnie sumy dobowe nasłonecznienia w miesiącach letnich są wyższe o 6 godzin. Jest to więc miejsce z dużym potencjałem w kontekście rozwoju instalacji fotowoltaicznej, przy czym występują w tym zakresie ograniczenia spowodowane występowaniem obszaru chronionego krajobrazu.

Gmina Nowy Wiśnicz jest gminą rolniczą. Duży stosunek użytków rolnych do powierzchni ogólnej gminy zajętych przez powierzchnie zalesione świadczy o intensywności rolniczego użytkowania terenu. Rolnictwo Gminy Nowy Wiśnicz charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych. Dominują tutaj gospodarstwa indywidualne, a pod względem liczebnym dominują gospodarstwa o powierzchni 2–5 ha oraz 1–2 ha. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 2,5 ha. Należy podkreślić, że rolnictwo w gminie nie odgrywa istotnej roli. Na terenie gminy brak jest użytków rolnych klasy I zaliczanych do gleb najlepszych, a użytki bardzo dobre należące do klasy II stanowią jedynie 0,1%. Bardzo duży udział stanowią z kolei użytki dobre należące do klasy III – 39,6%, a największy udział mają użytki klasy IV (średnie) – 55%. Słabe użytki zaliczane do klasy V stanowią jedynie 4,9%, a najslabsze klasy VI – 0,4%⁹.

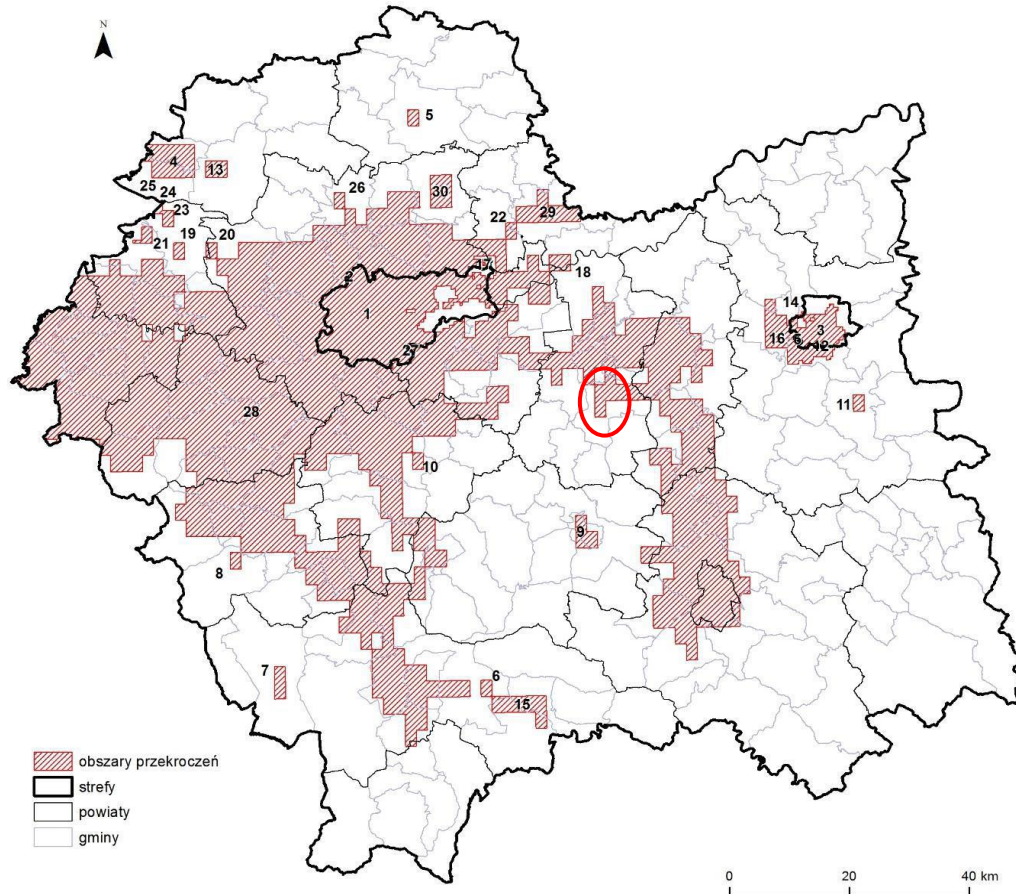
Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Krakowie, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie małopolskim¹⁰. W opracowaniu pn. „Roczna Ocena Jakości Powietrza w województwie małopolskim – raport wojewódzki za rok 2019” oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie małopolskim wydzielono trzy strefy: Aglomeracja Krakowska, Miasto Tarnów, strefa małopolska. Gmina Nowy Wiśnicz należy do strefy małopolskiej. W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów z automatycznych stanowisk pomiarowych: 9 – dwutlenku siarki, 13 – dwutlenku azotu, 5 – tlenku węgla, 5 – benzenu, 7 – ozonu, 3 – pyłu zawieszonego PM₁₀, 3 – pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz z manualnych stanowisk pomiarowych: 22 – pyłu zawieszonego PM₁₀, 6 – pyłu zawieszonego PM_{2,5}, 6 – metali ciężkich w pyłe PM₁₀ tj. ołowiu, kadmu, arsenu, niklu oraz 22 – benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Średnia roczna wartość poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM₁₀) została w 2019 r.

⁹ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz Uchwała Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r.*, str. 34.

¹⁰ Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, www.powietrze.gios.gov.pl inf. z dnia 07.06.2021 r.

przekroczona we wszystkich gminach strefy małopolskiej, a także w Mieście Tarnów i Aglomeracji Krakowskiej. Główną przyczyną było oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków¹¹. W całym województwie przekroczony został także poziom celu długoterminowego dla ozonu (kryterium ochrony zdrowia), czego główną przyczyną były warunki meteorologiczne sprzyjające formowaniu się ozonu. Gmina Nowy Wiśnicz znalazła się także w gronie kilkudziesięciu innych gmin w województwie, na terenie których przekroczone zostały dopuszczalne poziomy PM10 (średnia 24-godz.) oraz PM 2.5 (II faza, średnia roczna) – zasięg przekroczeń poziomów tych pyłów przedstawiono na mapach 10 i 11.

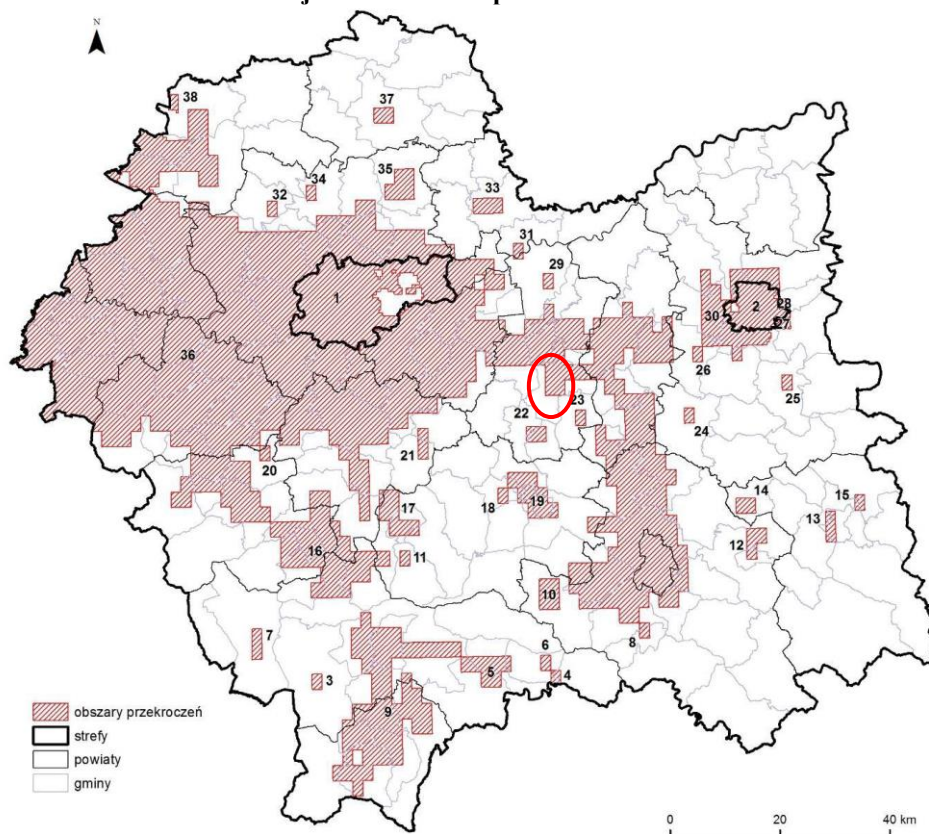
Mapa 10 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 (kryt. częstości przekraczania normy dobowej) w województwie małopolskim w 2019 r.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2019, str. 124

¹¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2019, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska, Kraków 2020, str. 114.

Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} (II faza) w województwie małopolskim w 2019 r.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2019, str. 128

Klasyfikacja stref dla dwutlenku siarki pod kątem ochrony zdrowia została wykonana dla 2 czasów uśredniania: 1 godziny i 24 godzin. Stężenia dwutlenku siarki nie przekroczyły dla wymienionych czasów uśredniania poziomów dopuszczalnych wynoszących odpowiednio: 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Dlatego też dopuszczalna częstość przekraczania dopuszczalnego poziomu w roku kalendarzowym nie została przekroczona. Wszystkie strefy na terenie województwa zostały zakwalifikowane do klasy A. Również stężenia 1-godzinne dwutlenku azotu nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego – 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Roczne poziomy stężenie NO₂ w 2 strefach województwa (m. Tarnów i strefa małopolska) mieściły się poniżej wartości dopuszczalnej – 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Strefy te otrzymały klasę A. Natomiast Aglomeracja Krakowska otrzymała klasę C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla stężenia średniorocznego na stacjach komunikacyjnych w Krakowie. Wielkości stężeń CO na obszarze województwa były znacznie mniejsze od poziomu dopuszczalnego (10 mg/m^3) wyrażonego wartością stężenia maksymalnego ze średnich 8-godzinnych kroczących. Z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych dla tlenku węgla wszystkie strefy w województwie zostały zakwalifikowane na podstawie pomiarów do klasy A. Także klasyfikację benzenu wykonano w oparciu o roczne stężenia pomiarów przeprowadzone we wszystkich strefach. Z uwagi na

brak przekroczeń wartości kryterialnych wszystkie strefy w województwie, pod kątem zanieczyszczenia powietrza benzenem, zostały zakwalifikowane do klasy A5.

Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz działa system informacyjno-pomiarowy służący do inwentaryzacji i monitoringu terenów, na których mogą występować przekroczenia norm jakości powietrza, głównie pyłów PM 2,5 oraz PM 10. System składa się z zewnętrznego ekranu LED zamontowanego przy wejściu do Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu wraz z czujnikiem wskaźnikowym jakości powietrza oraz z 5 czujników wskaźnikowych zlokalizowanych na budynkach szkół podstawowych: w Królówce, Muchówce, Starym Wiśniczu, Kobylu oraz na budynku świetlicy w Kopalinach. Dzięki sprawnej pracy systemu mieszkańcy są na bieżąco informowani o stanie jakości powietrza w miejscach, w których przebywają na co dzień. Prezentacja wyników pomiarów w postaci mapy jakości powietrza jest dostępna na oficjalnej stronie Urzędu Miasta i Gminy Nowy Wiśnicz oraz poprzez darmową aplikację mobilną.

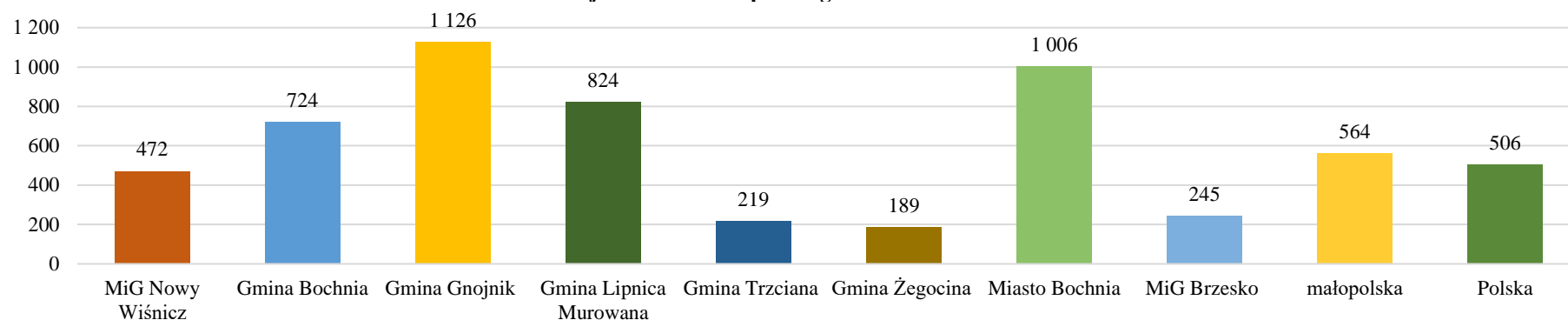
W tabelach 10–12 przedstawione zostały wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem oraz w działach: ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu, oświetlenie ulic, placów i dróg, gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi. Natomiast na wykresie 29 przedstawiono wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 roku.

Tabela 10 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	351,96	312,59	347,48	458,74	505,84
województwo małopolskie	402,03	380,29	388,01	487,04	563,95
Miasto Bochnia	435,25	332,78	445,06	417,88	1 005,57
Gmina Bochnia	284,47	329,11	323,81	478,74	723,52
Gmina Lipnica Murowana	169,82	165,79	179,37	502,64	823,73
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	226,31	269,82	228,41	385,47	472,09
Gmina Trzciana	140,00	162,27	213,85	309,24	219,48
Gmina Żegocina	236,59	145,65	158,74	815,40	188,72
Miasto i Gmina Brzesko	142,11	171,08	165,86	198,58	245,40
Gmina Gnojnik	526,47	174,98	187,73	281,09	1 126,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 29 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 11 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Wydatki w rozdziale 90015 - Oświetlenie ulic, placów i dróg				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	14,60	7,77	13,83	35,33	33,85	50,79	49,65	51,47	56,17	56,02
województwo małopolskie	28,68	36,24	40,79	56,22	50,85	53,01	44,69	41,92	45,02	45,09
Miasto Bochnia	0,76	0,59	2,71	56,41	34,79	47,71	50,78	69,52	55,34	65,03
Gmina Bochnia	0,00	0,00	1,96	4,10	1,00	36,65	41,02	57,12	149,70	153,39
Gmina Lipnica Murowana	0,00	0,00	2,07	55,23	0,71	24,78	43,74	43,00	45,92	39,92
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	0,00	0,65	0,97	76,00	45,96	46,25	40,36	47,33	55,51	48,77
Gmina Trzciana	0,00	0,00	0,00	78,38	1,97	15,60	24,32	14,32	17,03	17,02
Gmina Żegocina	0,00	0,00	1,09	39,51	0,53	15,90	31,39	23,89	22,10	26,44
Miasto i Gmina Brzesko	1,35	0,10	10,08	34,20	2,31	35,51	34,82	35,09	33,87	36,63
Gmina Gnojnik	129,62	0,00	6,17	93,58	876,89	35,06	45,59	41,70	35,40	38,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 12 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90001 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wydatki w rozdziale 90002 - Gospodarka odpadami komunalnymi				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	59,78	33,14	37,69	69,38	74,40	120,01	123,22	129,50	142,85	179,84
województwo małopolskie	101,86	49,87	46,53	88,34	93,20	120,80	128,97	136,44	147,37	185,64
Miasto Bochnia	88,67	29,72	73,52	13,67	15,31	118,69	109,34	127,31	138,35	159,86
Gmina Bochnia	130,11	162,86	117,19	150,01	186,89	67,64	59,76	64,99	76,04	170,67
Gmina Lipnica Murowana	68,87	45,55	51,80	326,17	686,44	71,30	71,19	70,02	69,11	78,02
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	81,91	127,58	81,16	158,75	280,91	72,67	73,62	74,44	75,24	71,71
Gmina Trzciana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	63,49	79,46	143,91	90,44	109,83
Gmina Żegocina	124,85	21,70	7,83	661,89	8,04	75,38	78,99	109,56	68,82	131,12
Miasto i Gmina Brzesko	0,00	0,39	0,00	0,00	0,00	75,82	101,71	92,56	102,44	150,16
Gmina Gnojnik	289,70	49,69	52,72	63,29	79,74	52,21	56,94	66,58	68,32	71,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarowanie odpadami w Gminie Nowy Wiśnicz odbywa się zgodnie z aktualnym Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego (nr V/34/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 stycznia 2019 roku). Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz obowiązuje *Uchwała nr X/94/19 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 4 września 2019 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Nowy Wiśnicz*. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), zlokalizowany przy ul. Jana Matejki w Nowym Wiśniczu, do którego właściciele nieruchomości w gminie mogą dostarczać odpady z selektywnej zbiórki odpadów (odpady budowlane, rozbiórkowe i opony, odbierane w ilościach określonych w odrębnej uchwale).

Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz. W tabeli 13 i na wykresie 30 przedstawiony został udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce. Gmina Nowy Wiśnicz, pomimo stałego wzrostu udziału osób korzystających z kanalizacji, znajduje się pod tym względem na przedostatnim miejscu wśród porównywanych jednostek (w 2019 r. zaledwie 20,2%). Wyższą wartość, jednak nadal gorszą w porównaniu do średniej krajowej, wojewódzkiej i większości gmin sąsiednich, Gmina Nowy Wiśnicz osiągnęła w 2019 r. dla wskaźnika udział % korzystających z instalacji wodociągowej w ogóle ludności (52,1%). Odnośnie korzystających z instalacji Gmina Nowy Wiśnicz najlepiej wypada w zakresie instalacji gazowej – wartość wskaźnika wyższa niż średnio w kraju, województwie i wyższa niż w trzech sąsiednich gminach.

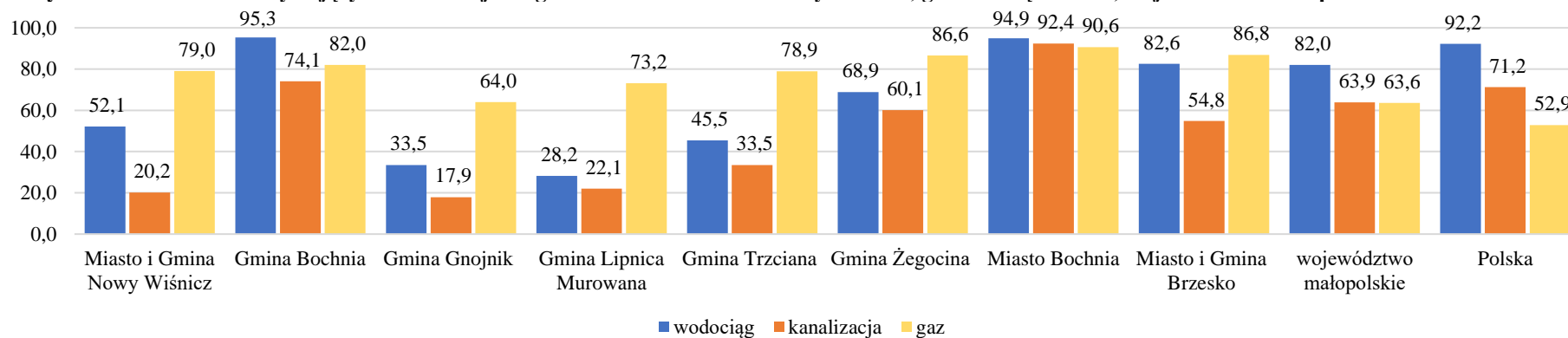
Wysokość udziału % osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Nowy Wiśnicz jest niekorzystna nie tylko w stosunku do większości gmin sąsiednich, województwa i kraju, ale też najniższa w porównaniu do gmin podobnych (wykres 31). Taka sama sytuacja występuje w przypadku wskaźnika *Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 1000 mieszkańców*, którego wartość w Gminie Nowy Wiśnicz w ostatnich latach (dane do 2018 r.) jest niższa od wartości we wszystkich wskazanych gminach podobnych (wykres 32).

Tabela 13 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2015–2019

Jednostki terytorialne	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	Wodociąg					Kanalizacja					Gaz				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9
województwo małopolskie	81,1	81,4	81,6	81,7	82,0	61,4	62,6	63,0	63,3	63,9	62,3	62,3	62,1	63,2	63,6
Miasto Bochnia	94,7	94,7	94,8	94,8	94,9	89,9	92,1	92,2	92,3	92,4	89,8	89,9	89,8	90,6	90,6
Gmina Bochnia	94,8	94,9	95,0	95,1	95,3	69,2	70,6	72,4	73,5	74,1	82,1	82,0	81,8	82,4	82,0
Gmina Lipnica Murowana	27,4	27,9	27,9	28,0	28,2	22,3	22,6	22,6	23,0	22,1	73,5	72,9	72,9	73,2	73,2
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	44,9	46,1	47,1	49,5	52,1	17,7	17,9	18,2	18,4	20,2	78,7	78,4	78,5	79,0	79,0
Gmina Trzciana	36,9	36,9	36,9	39,6	45,5	32,4	32,4	32,4	32,6	33,5	80,3	79,6	79,2	79,0	78,9
Gmina Żegocina	65,2	65,4	66,2	68,1	68,9	52,6	53,2	53,5	58,3	60,1	89,1	88,4	87,1	86,8	86,6
Miasto i Gmina Brzesko	81,4	81,7	82,0	82,2	82,6	51,5	52,6	53,1	54,5	54,8	86,1	86,5	86,2	86,4	86,8
Gmina Gnojnik	29,1	31,5	30,2	30,5	33,5	15,2	15,3	16,0	16,9	17,9	62,0	61,9	61,7	63,1	64,0

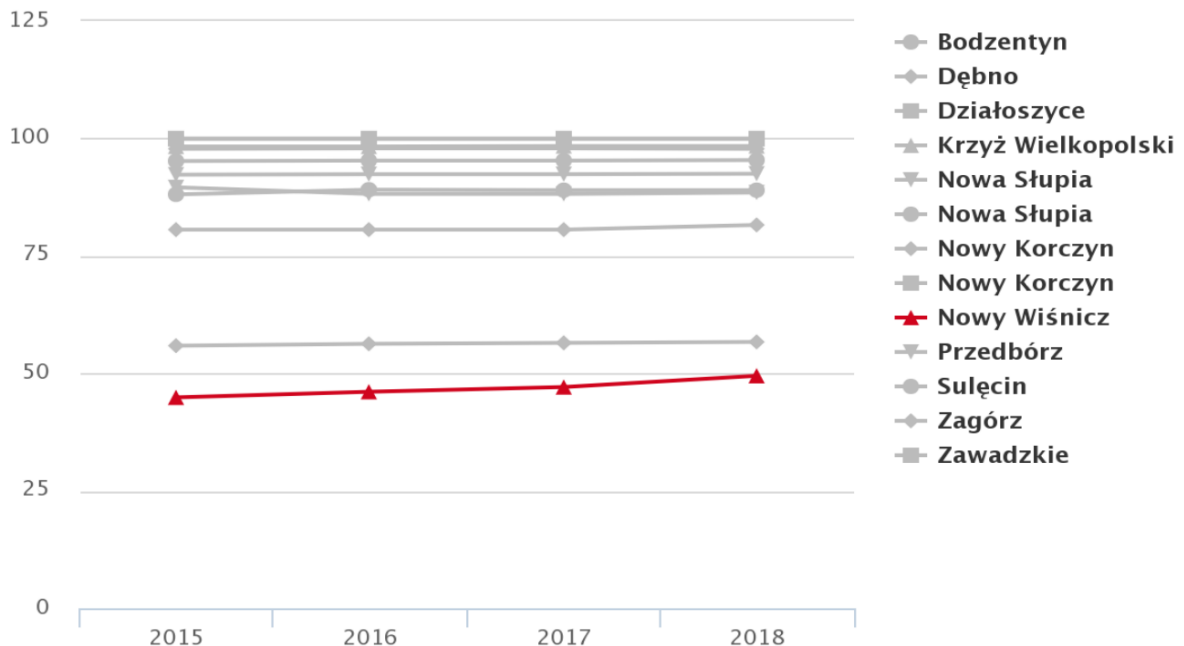
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 30 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

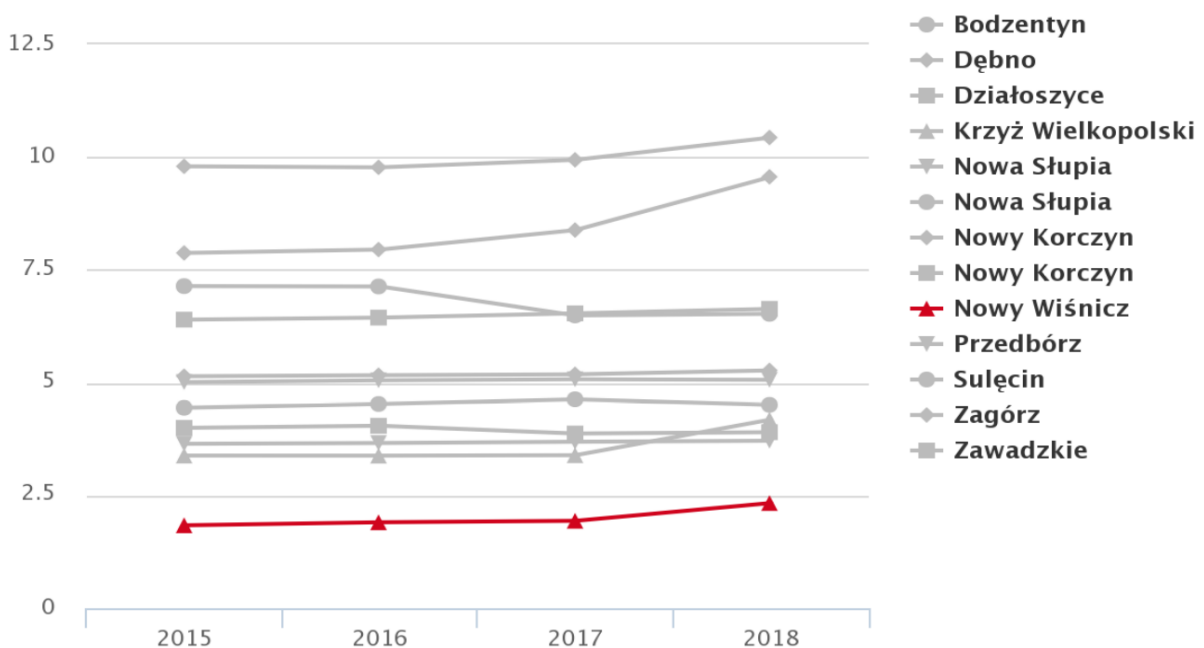
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 31 Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2015–2018

Źródło: System Analiz Samorządowych, www.systemanaliz.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Wykres 32 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 1000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2015–2018

Źródło: System Analiz Samorządowych, www.systemanaliz.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest jednoczesna dostępność do wody jak również do kanalizacji. Częstym zjawiskiem jest mniejsza ilość sieci kanalizacyjnej niż sieci wodociągowej – ma to związek z inną „trasą” prowadzonej linii wodociągowej i kanalizacyjnej, jednak w większości przypadków biegną one równolegle bądź

w zbliżonych odległościach. Wartość wskaźnika *Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu %* w latach 2015–2019 każdorazowo była najniższa w porównaniu do wartości tego wskaźnika w gminach sąsiednich, województwie i kraju (tabela 14).

Tabela 14 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	50,25	51,17	51,59	52,22	53,10
województwo małopolskie	76,06	76,79	77,68	77,98	78,65
Miasto Bochnia	190,16	190,05	190,29	166,92	166,78
Gmina Bochnia	67,84	79,43	85,91	89,28	88,89
Gmina Lipnica Murowana	461,76	461,76	461,76	485,29	485,29
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	30,12	29,04	28,47	29,97	37,69
Gmina Trzciana	63,02	63,02	63,02	49,31	39,89
Gmina Żegocina	84,64	84,64	84,64	108,82	108,74
Miasto i Gmina Brzesko	84,13	82,07	82,14	81,47	81,23
Gmina Gnojnik	52,39	52,39	52,64	53,90	47,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Funkcjonujący system kanalizacji sanitarnej obejmuje zurbanizowany obszar miejscowości: Nowy Wiśnicz, Kopaliny, Leksandrowa, Stary Wiśnicz, Olchawa. Kanalizacja sanitarna podzielona jest na dwie zlewnie kanalizacyjne i obsługiwana przez 2 oczyszczalnie ścieków:

- Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Starym Wiśniczu, oddana do użytku w 1994 roku i modernizowana w kolejnych latach. Obsługuje sieć kanalizacyjną z fragmentu terenu Nowego Wiśnicza, Starego Wiśnicza i Kopaliny. Na jej terenie oczyszczane są również ścieki socjalno-bytowe z szamb z terenu gminy oraz ścieki przemysłowe o charakterze socjalno-bytowym.
- Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Nowym Wiśniczu, oddana do użytku w roku 2003. Obsługuje sieć kanalizacyjną z terenu Nowego Wiśnicza.

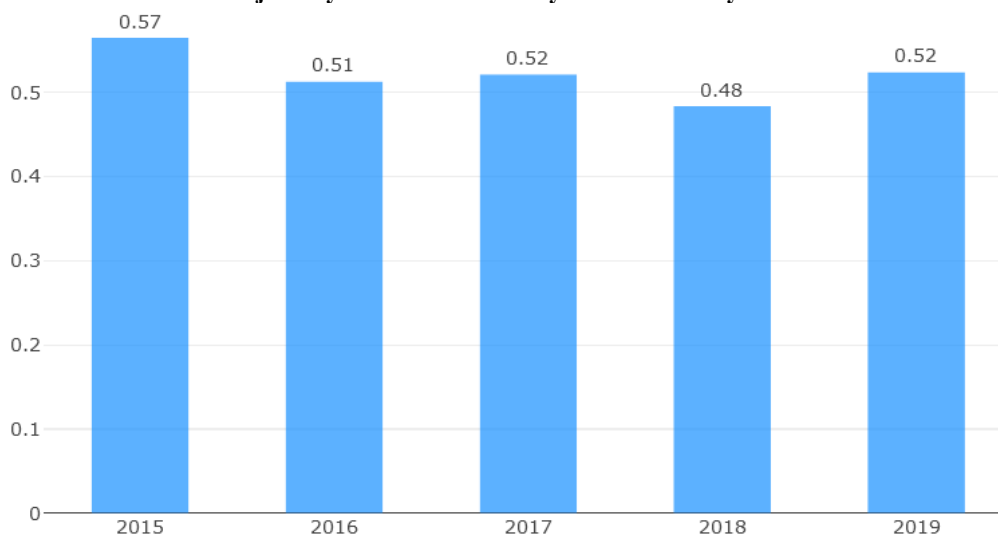
Na obszarze gminy, który nie został skanalizowany, ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych i wywożone wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego w Starym Wiśniczu. Pojedyncze zabudowania posiadają przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina sukcesywnie prowadzi prace realizacyjne i projektowe rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w celu uporządkowania i rozbudowy systemu kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Kolejnym analizowanym aspektem w zakresie środowiska jest analiza prowadzona przez MRL w wymiarze środowiskowym. Na rysunku 9 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019 w wymiarze środowiskowym, na który składają się 3 obszary:

- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Sytuacja Gminy w poszczególnych obszarach została przedstawiona na rysunku 10.

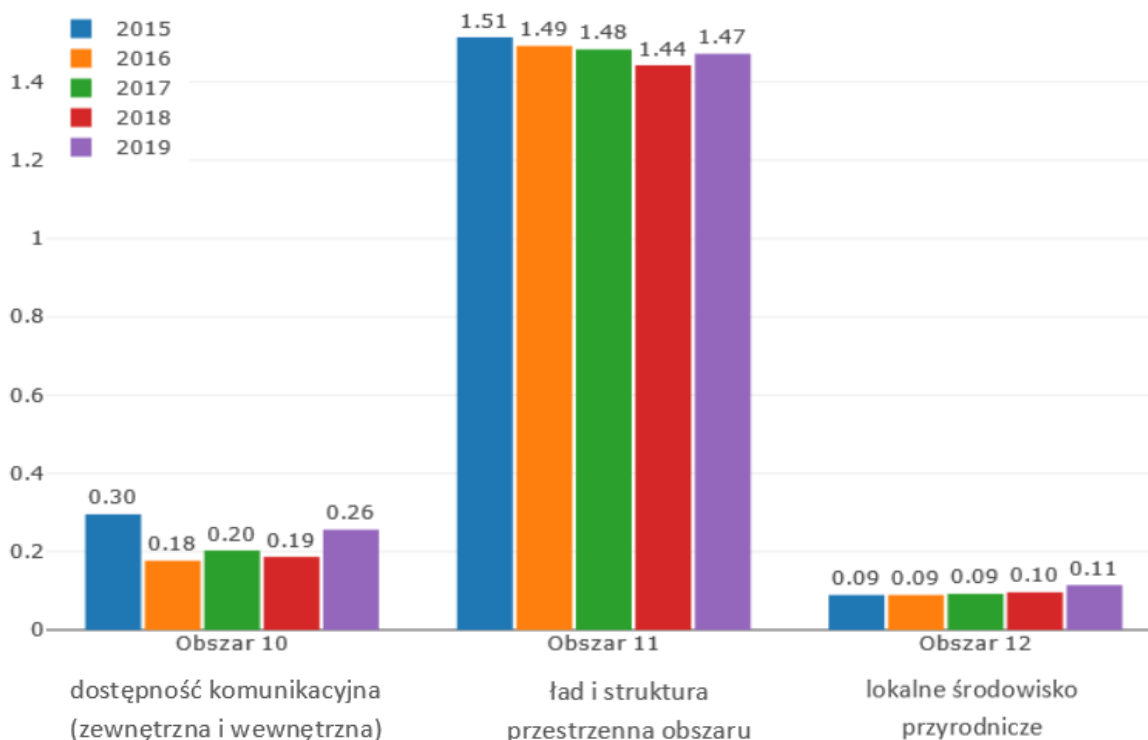
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy – Gmina Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Powyższy rysunek wskazuje na pozytywną sytuację gminy w zakresie rozwoju w wymiarze środowiskowym – w każdym analizowanym roku był on na poziomie dodatnim, co oznacza, że Gmina Nowy Wiśnicz znajduje się w sytuacji lepszej (ma przewagę) w stosunku do grupy porównawczej (75 gmin miejsko-wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych).

Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary w wymiarze środowiskowym

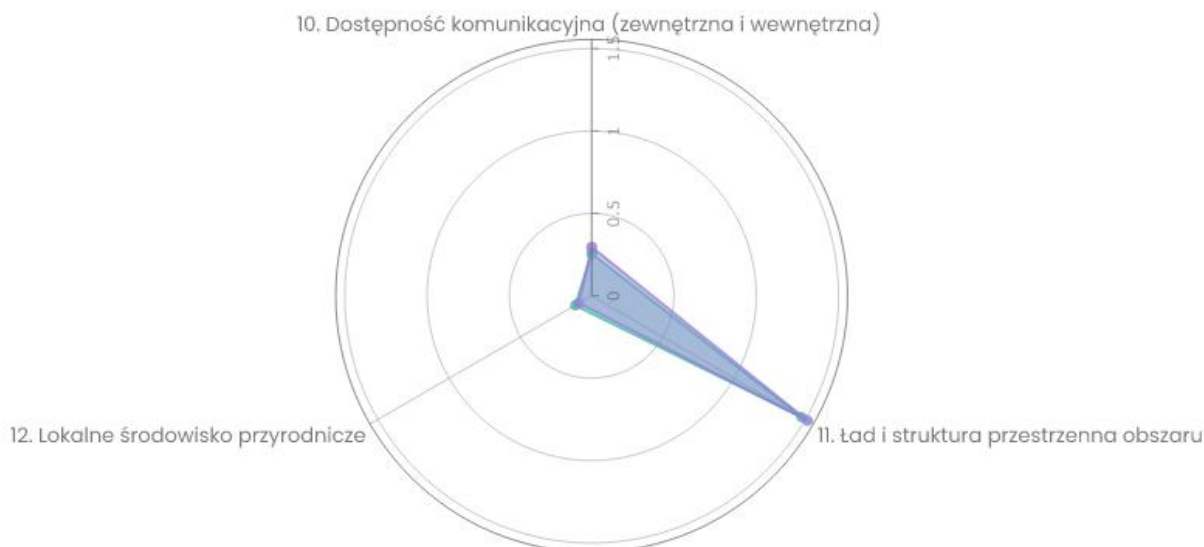

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Gmina Nowy Wiśnicz posiada bardzo dobre wartości wskaźników syntetycznych w obszarach opisujących rozwój w wymiarze środowiskowym. We wszystkich obszarach wartości wskaźnika są dodatnie, ale najwyższe charakteryzują obszar 11 – ład i struktura przestrzenna obszaru, na który składają się podobszary: stosowanie instrumentów planowania przestrzeni, zwartość miasta i zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy (rysunek 11). Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. Zarówno w 2015 jak i 2019 r. wartości wskaźników dla obszarów wymiaru środowiskowego były dla Gminy Nowy Wiśnicz dodatnie i nie uległy w tym okresie znacznym zmianom.

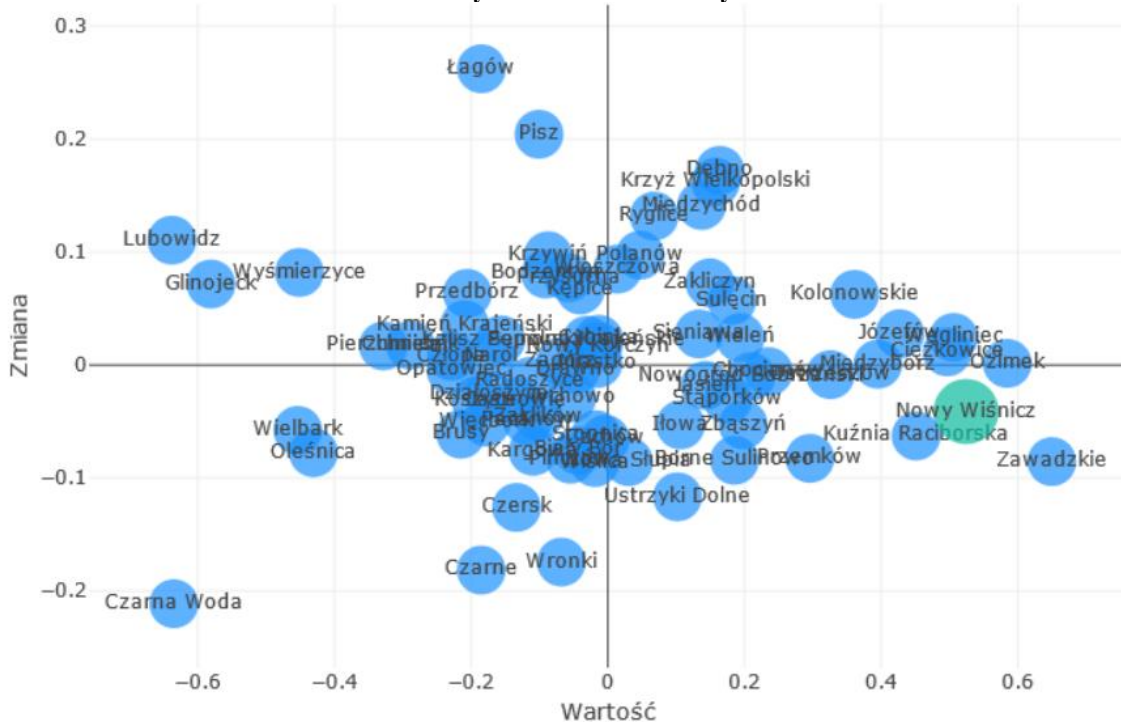
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Na rysunku 12 zaprezentowane zostało położenie Gminy Nowy Wiśnicz w odniesieniu do swojej grupy porównawczej (75 gmin miejsko-wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych). Położenie w III ćwiartce oznacza, że sytuacja Gminy Nowy Wiśnicz w wymiarze środowiskowym jest lepsza niż średnia w grupie, jednak pogarsza się względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej.

Rysunek 12 Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz znajduje się wiele obiektów dziedzictwa kulturowego świadczących o historii obszaru. Według Rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa (stan na dzień 30 czerwca 2021 roku) do zabytków nieruchomych w Gminie Nowy Wiśnicz zalicza się¹²:

- a) w miejscowości Chronów:
 - kościół par. pw. Świętego Ducha, drewniany, 1685, 2 poł. XIX, nr rej.: A-331 z 29.05.1990;
 - dzwonnica, drewniana, nr rej.: jw.;
 - kaplica grobowa A. Kozickiego, obok kościoła, nr rej.: jw.;
- b) w miejscowości Muchówka:
 - kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, 1934-42, nr rej.: A-1285/M z 24.11.2011;
 - kapliczka słupowa na cmentarzu kościelnym, 1907, nr rej.: jw.;
 - cmentarz kościelny, nr rej.: jw.;
 - ogrodzenie, nr rej.: jw.;
 - cmentarz wojenny Nr 308 z I wojny światowej, 1915-16, nr rej.: A-122/M z 8.11.2007;
- c) w Mieście Nowy Wiśnicz:
 - układ urbanistyczny, 1616-XIX, nr rej.: A-97 z 27.07.1996;
 - zespół kościoła par. pw. Wniebowzięcia NMP, 1620, nr rej.: 184 z 20.04.1970:
 - kościół,
 - plebania,
 - dzwonnica,
 - ogrodzenie z 2 bramkami,
 - cmentarz kościelny;
 - kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena, drewniana przy drodze do zamku, 2 poł. XVIII, nr rej.: A-59/M z 23.05.2006;
 - zespół klasztorny karmelitów, 1 poł. XVII, XIX/XX, nr rej.: 182 z 19.05.1947:
 - ruina kościoła pw. św. Józefa,
 - klasztor, obecnie więzienie,

¹² Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, www.nid.pl/MAL-rej.pdf

- fortyfikacje bastionowe;
 - cmentarz żydowski, 2 poł. XVII, nr rej.: A-327 z 17.12.1989;
 - cmentarz wojenny Nr 311 z I wojny światowej (2 kwatery na cmentarzu komunalnym), 1916-17, nr rej.: A-1496/M z 4.06.2018;
 - zespół zamkowy, XVI, po 1620, nr rej.: 4 z 17.05.1947:
 - zamek,
 - fortyfikacje bastionowe;
 - ratusz, XVII, 2 poł. XIX, nr rej.: A-744 z 25.10.2000;
 - sąd, obecnie liceum (PLSP), ul. Grunwaldzka 278 (Bocheńska 6), 1911-12, nr rej.: A-381 z 1.03.1995;
 - areszt, nr rej.: jw.;
 - dom, Rynek 13, XVIII/XIX, nr rej.: A-152 z 10.03.1978;
 - dom, Rynek 20, XVII, XX, nr rej.: A-147 z 3.03.1978;
- d) w miejscowości Stary Wiśnicz:
- kościół par. pw. św. Wojciecha, 1520, nr rej.: 13 z 9.04.1968;
 - kapliczka św. Anny, drewniana, XIX, nr rej.: jw.;
 - cmentarz kościelny, nr rej.: jw.;
 - dworek „Koryznówka”, drewniany, 1860, nr rej.: A-154 b z 26.05.1978;
 - dom nr 1, poł. XVII, nr rej.: A-126 z 4.07.1977.

Poza powyższymi zabytkami, w całej gminie znajduje się wiele innych zabytków i obiektów archeologicznych wpisanych do Wykazu Zabytków Nieruchomych Ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Nowy Wiśnicz (załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr I/49/20 Burmistrza Nowego Wiśnicza z dnia 19 marca 2020 r.)¹³.

Gmina Nowy Wiśnicz słynie przede wszystkim z zabytkowego Zamku Kmitów i Lubomirskich, który jest jednym z najcenniejszych dzieł wczesnobarokowej architektury rezydencjalno-obronnej w Polsce. Korpus zamku, wczesnobarokowy z fragmentami renesansowymi, zbudowany jest na planie czworoboku z wewnętrznym dziedzińcem i zwieńczony pięcioma basztami. Od północno-wschodniej strony znajduje się kaplica z 1621 roku, a od południowo-wschodniej tzw. Kmitówka, pierwotnie w XVI w. budynek wolno

¹³ Zarządzenie Nr I/49/20 Burmistrza Nowego Wiśnicza z dnia 19 marca 2020 r. w sprawie zmian w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Nowy Wiśnicz, bip.malopolska.pl/umnowegowisnicza,a,1745390,zarzadzenie-nr-i4920-burmistrza-nowego-wisnicza-z-dnia-19-marca-2020-r-w-sprawie-zmian-w-gminnej-ewi.html, inf. z dnia 31.05.2021 r.

stojący. Na II piętrze zamku, przy sali rycerskiej, znajduje się galeria widokowa¹⁴. Zamek w Starym Wiśniczu przedstawiono na fotografii 1.

Fotografia 1 Zamek w Starym Wiśniczu

Źródło: Urząd Miejski w Nowym Wiśniczu

Możliwe jest zwiedzanie zamku, bastionu VR, kaplicy, Krypty Rodowej Lubomirskich, ale też trasy podziemnej i wystawy średniowiecznych narzędzi tortur oraz skorzystanie z usługi sesji zdjęciowej wewnątrz zamku i/lub na dziedzińcu zewnętrznym. Przy drodze wiodącej z zamku na Rynek zachował się budynek Zakładu Ubogich, założonego w 1641 r. przez Stanisława Lubomirskiego. Pierwotnie służył opieką biedakom i starcom z klucza wiśnickiego. W 2002 r. otwarto tu Muzeum Ziemi Wiśnickiej, którego zadaniem jest gromadzenie i opracowywanie historycznych pamiątek dotyczących regionu. Na terenie zamku organizowane są różne wydarzenia, wystawy i imprezy okolicznościowe (m.in. możliwość organizacji ceremonii ślubnej)¹⁵. Obiekt ten jest jednym z największych potencjałów kulturowych gminy, który należy wykorzystywać w celu przyciągania turystów i promocji tego miejsca.

¹⁴ Strona internetowa Urzędu Miasta i Gminy Nowy Wiśnicz, zakładka „Dla Turysty”, nowywisnicz.pl/dla-turysty/zamek-kmitow-lubomirskich, inf. z dnia 28.06.2021 r.

¹⁵ Strona internetowa Zamek Wiśnicz, zamekwisnicz.pl, inf. z dnia 28.05.2021 r.

Na terenie gminy znajdują się także zabytki zdegradowane, wymagające wsparcia. Jednym z nich jest Zespół dworsko-parkowy w Chronowie (Dwór w Chronowie). Jest to obiekt znajdujący się w stanie degradacji technicznej, który w wyniku odpowiednich zabiegów (remont i modernizacja) mógłby zostać zaadaptowany na cele związane z zaspokojeniem potrzeb mieszkańców, turystów, lub cele kulturowe, co jest istotne także w związku z niewielką ilością wolnych obiektów/budynków, którymi gmina dysponuje.

Fotografia 2 Zabytkowy Dwór w Chronowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl (podczas wizji lokalnej w dniu 17.05.2021 r.)

Ważne w kontekście kultury i dziedzictwa kulturowego, poza zabytkami, są również szlaki turystyczne. Przez obszar Gminy Nowy Wiśnicz przebiega górski Szlak Niebieski „Przez Pogórze Wiśnickie” o łącznej długości 54 km. Trasa rozpoczyna się od stacji PKP w Bochni i kończy w Tymbarku (Bochnia – Nowy Wiśnicz – Kamień Grzyb – Kamienie Brodzińskiego – Rajbrot – Łopusze – Kamionna – Tymbark). Dodatkowo przez gminę przebiega Szlak Architektury Drewnianej, obejmujący Dwór Koryznówka w Nowym Wiśniczu¹⁶. Wszystkie te elementy w połączeniu z walorami krajobrazowymi gminy (w tym

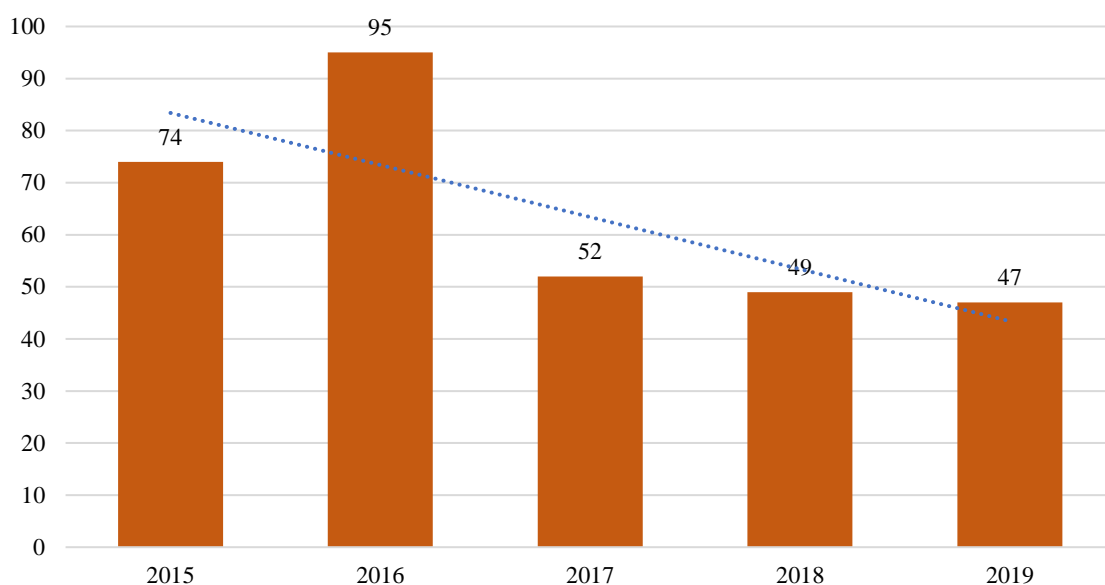
¹⁶ Strona internetowa Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, Szlaki Turystyczne Małopolski, malopolska.szlaki.pttk.pl

Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy) stanowią o dużym potencjale kulturowym i turystycznym Gminy Nowy Wiśnicz.

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest dziedzictwo lokalne, w tym działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic, co świadczy o aktywności kulturalnej mieszkańców, ich chęci wspólnej realizacji przedsięwzięć, przywiązania i więzi z miejscem zamieszkania.

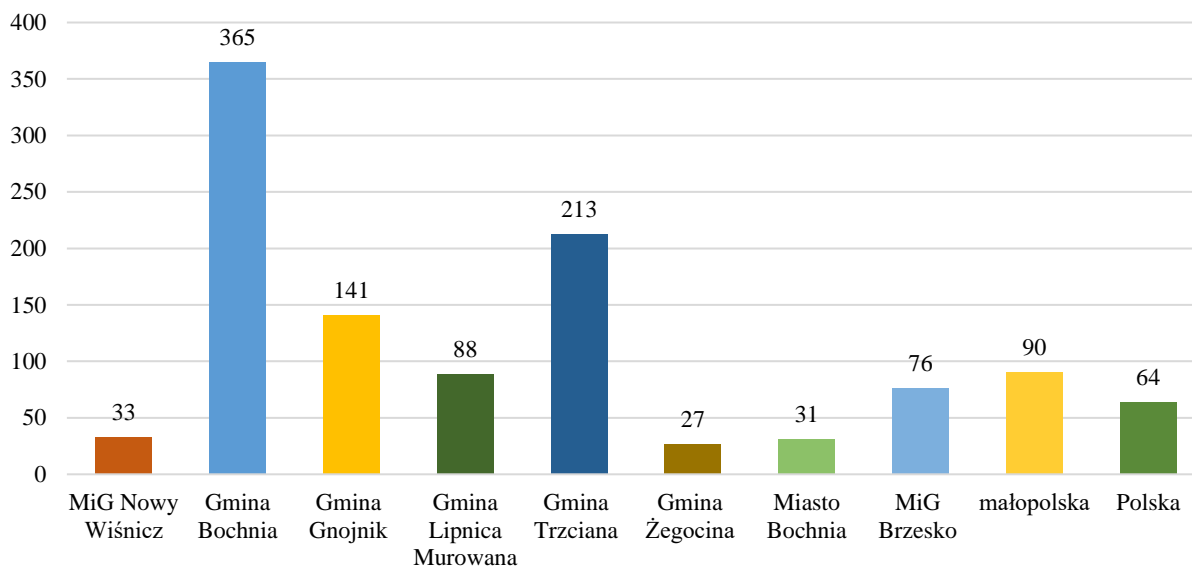
W 2019 r. centra/domy/ośrodki kultury i świetlice z terenu Gminy Nowy Wiśnicz zorganizowały 47 imprez, w których uczestniczyło 26 253 osoby. Na wykresie 33 przedstawiono ilość zorganizowanych imprez przez jednostki kultury w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019, na wykresie 34 porównanie ilości imprez w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w 2019 r. do wartości w gminach sąsiednich, województwie i kraju, natomiast na wykresie 35 – ilość uczestników tych imprez w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.

Wykres 33 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

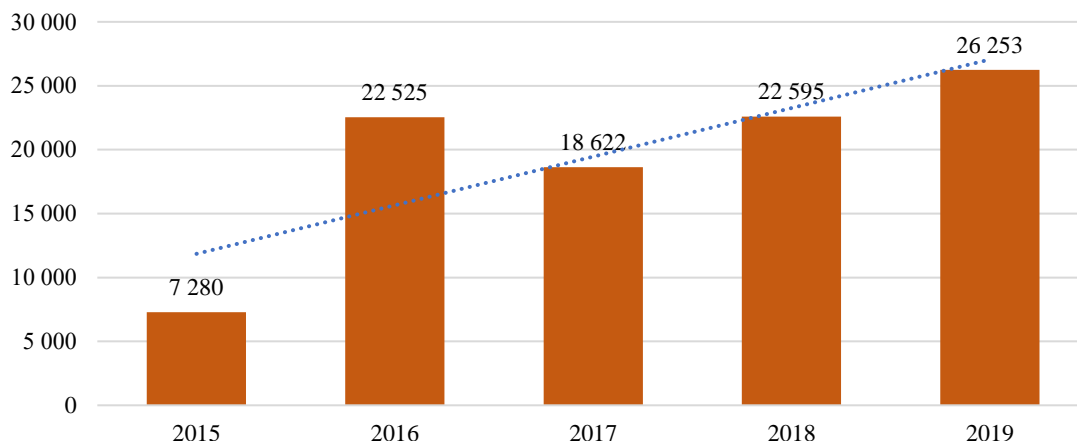
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 34 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 35 Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wskazują dane na powyższych wykresach, liczba imprez organizowanych przez jednostki kultury w Gminie Nowy Wiśnicz spada (wykres 33) przy jednoczesnym wzroście ilości ich uczestników (wykres 35). Ilość imprez w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w 2019 r. (33 imprezy) stanowiła jedną z najniższych wartości wśród porównywanych jednostek (wykres 34), tym samym znacznie odbiegając przede wszystkim od wartości jakie osiągnęły gminy Bochnia i Trzciana. Patrząc na rosnącą liczbę uczestników imprez można stwierdzić, że istnieje na nie popyt, a w związku z potencjałem kulturowym gminy warto byłoby zastanowić się nad zwiększeniem ilości imprez w kontekście nie tylko zaspakajania potrzeb mieszkańców w tej materii, ale też promocji wśród turystów i odwiedzających.

Poza działalnością widniejącą w statystykach GUS, centra kultury i świetlice wiejskie prowadzą działalność na mniejszą skalę, stanowią bowiem miejsca spotkań lokalnej społeczności, integracji, wymiany doświadczeń, dają możliwość spędzania czasu w ciekawy sposób, organizowane są w takich miejscach wystawy, odczyty, prelekcje, wieczorki, konferencje, zebrania, spotkania dyskusyjne, zabawy taneczne, festyny, loterie, aukcje.

Do podmiotów szerzących kulturę na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz można zaliczyć m.in.:

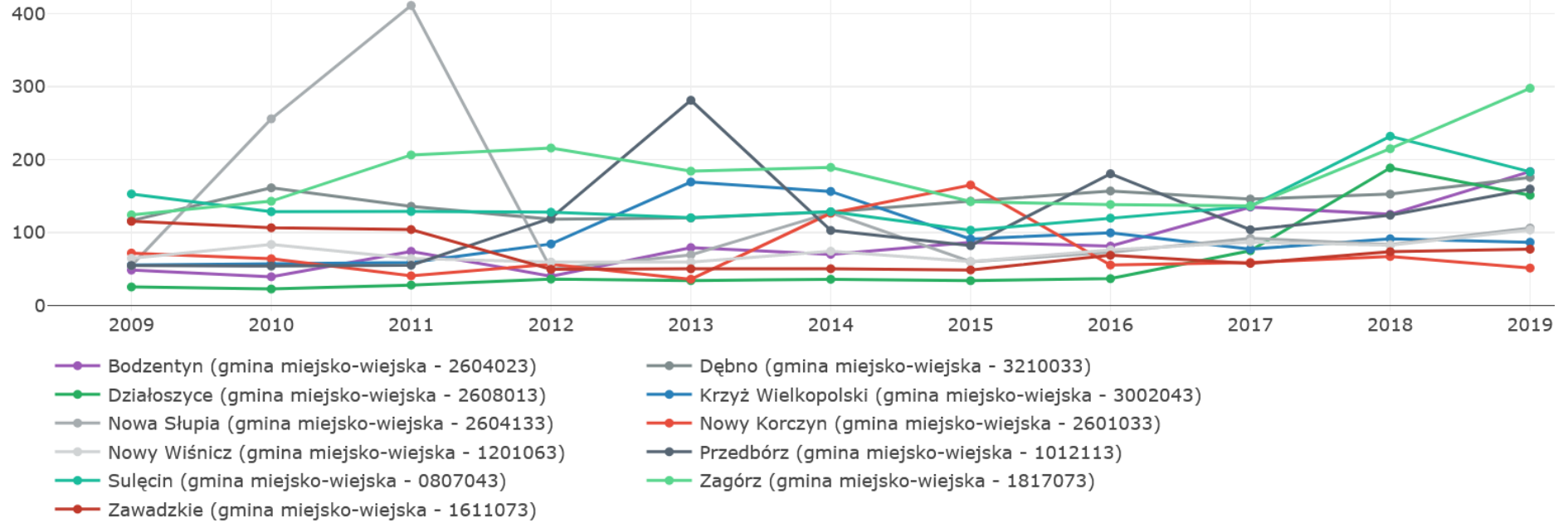
- Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Wiśniczu wraz z filiami (9 świetlic wiejskich i Ośrodek Edukacji Regionalnej),
- Miejską Bibliotekę Publiczną im. Jana Brzękowskiego w Nowym Wiśniczu,
- Stowarzyszenie Muzyczne Canon w Nowym Wiśniczu,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Nowym Wiśniczu,
- Stowarzyszenie 60+ Nowy Wiśnicz,
- Stowarzyszenie Rozwoju Połomia Dużego,
- Towarzystwo Miłośników Chronowa „Gryfici”,
- Towarzystwo Miłośników Wiśnicza,
- Klub Seniora,
- Grupę Odtwórstwa Historycznego Per Saecula,
- Fundację Amicus Pauperum,
- Koła Gospodyń Wiejskich:
 - KGW w Chronowie,
 - KGW Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Łomna,
 - KGW Kopaliny-Nowy Wiśnicz,
 - KGW Królówka,
 - KGW w Wiśniczu Małym,
 - KGW w Muchówce,
 - KGW Kobyłanki z Kobyła,
 - KGW w Olchawie,
- Ochotnicze Straże Pożarne w 8 miejscowościach gminy,
- Kluby Sportowe,
- Kapele i orkiestry.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia i udostępniania rejestru instytucji kultury* (Dz. U. z 2012 r. poz. 189), Gmina Nowy Wiśnicz prowadzi Rejestr Instytucji Kultury. W Rejestrze tym znajdują się trzy jednostki:

- Miejska Biblioteka Publiczna im. Jana Brzękowskiego w Nowym Wiśniczu,
- Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Wiśniczu,
- Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu.

Wydatki z budżetu Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 roku na kulturę i dziedzictwo narodowe, które obrazują zaangażowanie samorządu w kreowanie oferty kulturalnej, wyniosły 1 467 160 zł i były wyższe w stosunku do 2009 r. o 72,19%. W porównaniu do gmin podobnych i w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gmina Nowy Wiśnicz plasuje się na 8 miejscu (z jedenastu gmin w zestawieniu) – wykres 36.

Wykres 36 Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych przypadające na 1 mieszkańca w latach 2009–2019

Źródło: System Analiz Samorządowych, www.systemanaliz.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

7. Sport, rekreacja i turystyka

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce. O atrakcyjności danego miejsca decydują również atrakcje turystyczne, zagospodarowanie terenu oraz dostęp komunikacji¹⁷.

Atrakcja turystyczna to z kolei cokolwiek, co przyciąga ludzi w dane miejsce i ich zaciekawia¹⁸. Są to również wszystkie atrakcje, które skłaniają danego turystę bądź grupę turystów do opuszczenia miejsca zamieszkania. Określone bogactwa, produkty, wizerunki, miejsca unikalne, cechy oraz atrybuty¹⁹.

Na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz można wyróżnić następujące atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia:

- Zamek Wiśnicz,
- Podziemna Trasa Nietoperzowa w Nowym Wiśniczu,
- Rezerwat Kamień Grzyb w Nowym Wiśniczu,
- Stary Kamieniołom im. Macieja Trapoli w Nowym Wiśniczu,
- Grodzisko z okresu Kultury Łużyckiej,
- Ścieżka Przyrodniczo-Geologiczna „Borówna–Chronów”,
- Kobyła Góra i Tajemnicze Skałki,
- Koryznówka w Nowym Wiśniczu,
- Turystyczny szlak gniazd rodowych Lubomirskich na Podkarpaciu,
- Rynek i Studnia w Nowym Wiśniczu,
- Dawny Klasztor w Nowym Wiśniczu,
- Ratusz w Nowym Wiśniczu,
- Park 400-lecia u podnóża zamku,
- Muzeum Ziemi Wiśnickiej,
- Mleczarnia z czasów Franciszka Józefa,
- Ośrodek Edukacji Regionalnej,

¹⁷ Kowalczyk A. Fenomenologia przestrzeni turystycznej, *Turyzm* 2014, s. 12, [w]: *Encyklopedia Zarządzania*, www.mfiles.pl

¹⁸ Lundberg D., *The Tourist Business*, New York Van Nostrand Reinhold, 1985 s. 33, [w]: *Encyklopedia Zarządzania*, www.mfiles.pl

¹⁹ Nowacki M. Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny, *Akademia Wychowania Fizycznego*, Poznań 2013, s. 3, [w]: *Encyklopedia Zarządzania*, www.mfiles.pl

- Cmentarze i miejsca pamięci: Wzgórze Lecha, Cmentarze Choleryczne w Nowym Wiśniczu, Cmentarz Żydowski w Nowym Wiśniczu, Cmentarz Więzienny w Leksandrowej, Cmentarz z okresu I Wojny Światowej w Muchówce, Pierwsze miejsce pochówku w Nowym Wiśniczu, Cmentarz Komunalny w Nowym Wiśniczu i Cmentarze w Chronowie,
- Basen otwarty w Leksandrowej.

Gmina Nowy Wiśnicz stanowi także bardzo dogodną bazę wypadową do wielu atrakcji turystycznych i większych miast. W odległości do 1 godziny jazdy znajdują się takie miejscowości i miejsca jak np.: Kraków, Wieliczka (w tym zabytkowe Kopalnie Soli w Bochni i Wieliczce), Tarnów (w tym Stare Miasto w Tarnowie), Jezioro Rożnowskie, Stacja Narciarska Laskowa-Kamionna.

Wzdłuż gminy prowadzi niebieski pieszy szlak turystyczny Bochnia–Tymbark o łącznej długości 43,1 km, a na nim (na obszarze gminy): Muzeum Ziemi Wiśnickiej, Rezerwat Kamień Grzyb, Zamek Kmitów i Lubomirskich, Koryznówka, Więzienie w Nowym Wiśniczu. Przez północną część gminy przebiega Rowerowy pierścień Solny „Salina Cracoviensis” (Pogwizdów–Bogucice) o długości 33,3 km. Miejsca na trasie w gminie to Muzeum Biograficzne Stanisława Klimowskiego, Muzeum Ziemi Wiśnickiej, Zamek Kmitów i Lubomirskich²⁰. Nowy Wiśnicz jest też jedną z gmin, w której znajdują się obiekty objęte Szlakiem Architektury Drewnianej w Małopolsce, czyli niezwykłym szlakiem prowadzącym przez 255 drewnianych zabytków Małopolski. W Gminie Nowy Wiśnicz są to: drewniany kościół pw. Ducha Świętego w Chronowie (zbudowany w 1685 r.) oraz Muzeum pamiątek po Janie Matejce Dworek Koryznówka w Nowym Wiśniczu (lata 50-te XIX wieku)²¹.

Ważnym aspektem rozwoju turystyki na danym obszarze jest dostęp do infrastruktury towarzyszącej w postaci bazy noclegowej oraz dostęp do obiektów gastronomicznych. Na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019 corocznie odnotowywano tylko jeden turystyczny obiekt noclegowy z 38 miejscami noclegowymi.²² Porównując ilość miejsc noclegowych przypadających na 1000 mieszkańców, Gmina Nowy Wiśnicz plasuje się na

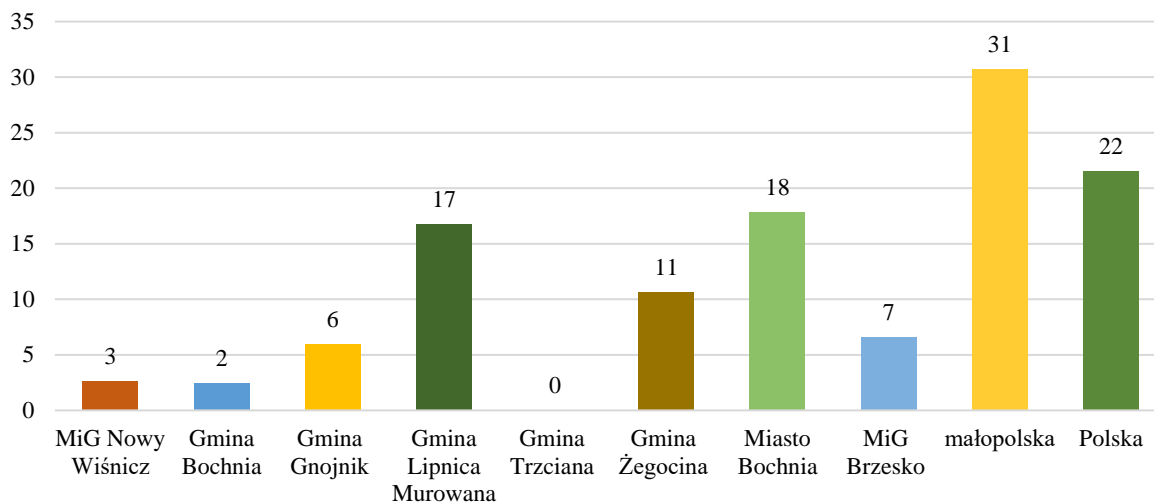
²⁰ Strona internetowa Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, Szlaki Turystyczne Małopolski, www.malopolska.szlaki.pttk.pl

²¹ Strona internetowa Małopolskiej Organizacji Turystycznej, Szlak Architektury Drewnianej w Małopolsce, www.drewniana.malopolska.pl

²² Główny Urząd Statystyczny, www.bdl.stat.gov.pl

jednym z ostatnich miejsc w zestawieniu z gminami sąsiednimi, województwem i krajem (mniej jedynie Gmina Bochnia – „2” oraz Gmina Trzciana – „0”) – wykres 37.

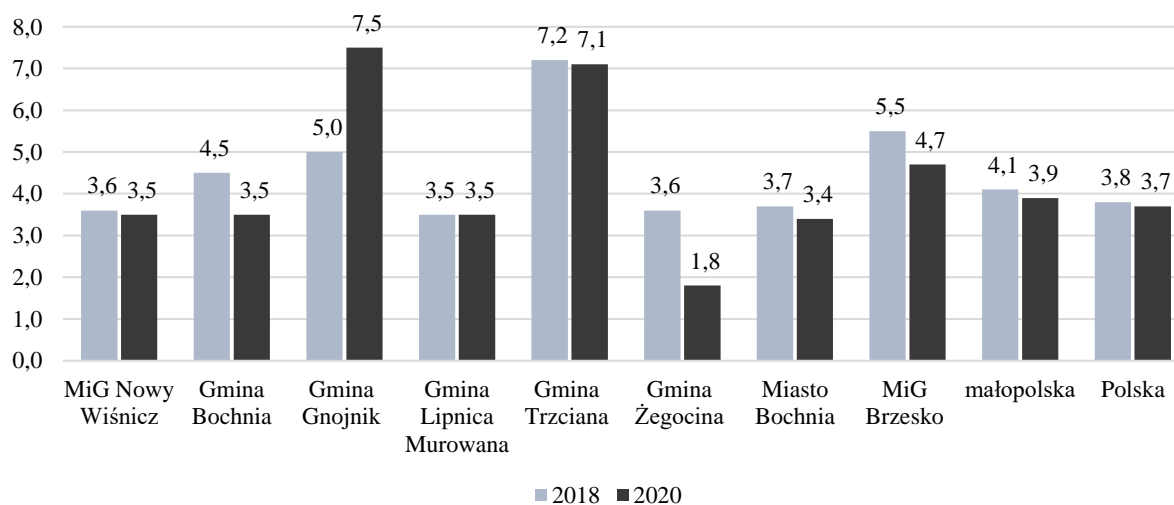
Wykres 37 Miejsca noclegowe przypadające na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu z gminami sąsiednimi, województwem małopolskim i Polską w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz funkcjonuje 6 klubów sportowych: KS Zryw Królowka (od 2017 r.), Wiśnicki Klub Sportowy Szreniawa Nowy Wiśnicz (od 2015 r.), Uczniowski Klub Sportowy – JP2 Stary Wiśnicz (od 2016 r.), Klub Sportowy „Ceramika Muchówka” (od 1999 r.), Ludowy Klub Sportowy „Gryf Chronów” (od 2005 r.) oraz Klub Sportowy „Czarni Kobyle” (od 1961 r.). Na wykresie 38 przedstawiono ilość klubów sportowych przeliczonych na 10 000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2018 i 2020 (brak danych za 2019 r.).

Wykres 38 Kluby sportowe na 10 000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2018 r. i 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wskazuje powyższy wykres, ilość klubów sportowych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców nie odbiega w Gminie Nowy Wiśnicz znacznie od średniej dla kraju czy województwa, jest też podobna do wartości dla połowy gmin sąsiednich, jednak w gminach Gnojnik, Trzciana i Brzesko wartości te są znacznie wyższe.

Do najważniejszych obiektów rekreacji na terenie gminy należą przede wszystkim:

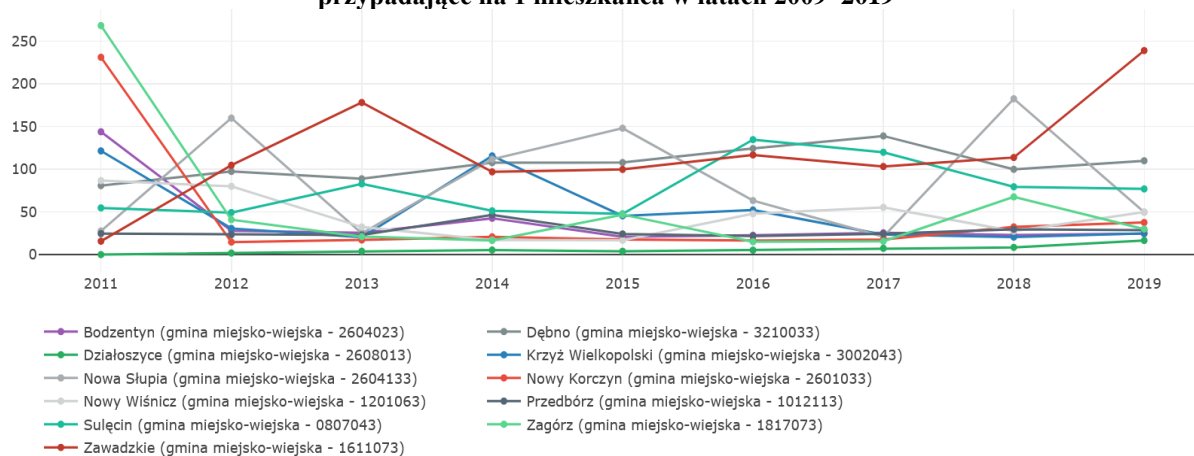
- Park 400-lecia u podnóża Zamku Kmitów i Lubomirskich (wybudowany w 2019 roku z pomocą środków unijnych w ramach 6 Osi priorytetowej *Dziedzictwo regionalne*, Działanie 6.3 *Rozwój wewnętrznych potencjałów regionu*, Poddziałanie 6.3.1. *Rozwój lokalnych zasobów subregionów – SPR* w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020);
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Starym Wiśniczu (nieдалеко Szkoły Podstawowej w Starym Wiśniczu, z boiskiem wielofunkcyjnym do koszykówki i siatkówki. Działa od października 2019 r., wykonany w ramach zadania pn. „Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego przy szkole Podstawowej w Starym Wiśniczu” współfinansowanego przez Województwo Małopolskie w ramach konkursu „Małopolska infrastruktura rekreacyjno-sportowa – MIRS”);
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Leksandrowej (przy świetlicy wiejskiej, boisko do koszykówki i siatkówki, powstał w ramach zadania pn. “Zagospodarowanie placu przy świetlicy w Leksandrowej na cele rekreacyjno-turystyczne – ETAP I” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej – poddziałanie: “Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” i realizowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020);
- kompleks sportowo-rekreacyjny „Targowica” (w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła w Nowym Wiśniczu, ukończony w 2019 r., wyposażony jest w boisko do piłki ręcznej, nożnej, boisko do siatkówki, koszykówki, bieżnię do biegu na 60 m oraz do skoku w dal. Można również skorzystać z obiektów małej architektury tj. siłowni zewnętrznej, ławek, stojaków na rowery. Powstał w ramach realizacji zadania pn. „Przebudowa, rozbudowa i modernizacja obiektów o charakterze sportowo-rekreacyjnym oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie działki nr 733 i działki 734 w centrum Nowego

Wiśnicza – Targowica” realizowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, Oś Priorytetowa 11 *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej, Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich*);

- siłownię na wolnym powietrzu w Królówce (przy Wiejskim Domu Ludowym) i Kobyłu (tzw. “zielona siłownia”, wykonana w ramach zadania z Budżetu Obywatelskiego sołectwa na rok 2016);
- Boiska Orlik 2012 w Starym Wiśniczu (boisko do piłki nożnej oraz wielofunkcyjne boisko do koszykówki, siatkówki lub tenisa) i Królówce (dwa boiska wielofunkcyjne m.in. do koszykówki, siatkówki, tenisa i piłki nożnej);
- basen w Nowym Wiśniczu – Leksandrowej (basen ma głębokość od 1,10 m do 1,80 m i wymiary 20 na 50 m. Obok basenu znajduje się brodzik dla dzieci oraz boisko do gry w siatkówkę plażową). Teren wokół basenu wymaga modernizacji/estetycznego i funkcjonalnego zagospodarowania.

Wydatki gminy na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca obrazują zaangażowanie samorządu w kreowanie oferty sportowej i rekreacyjnej. W Gminie Nowy Wiśnicz wydatki te w 2019 roku wyniosły 49,71 zł na 1 mieszkańca, co plasowało gminę w środku zestawienia z gminami podobnymi. Wartości te na przestrzeni lat wahały się (czasami były znacznie wyższe a w innych latach niższe), jednak od 2009 roku do 2019 – spadły o ponad 42% (wykres 39).

Wykres 39 Wydatki Gminy Nowy Wiśnicz oraz gmin podobnych na kulturę fizyczną, sport i rekreację, przypadające na 1 mieszkańca w latach 2009–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

System planowania przestrzennego w Polsce odbywa się zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.). Struktura systemu jest zhierarchizowana, podzielona na 3 szczeble, tj.: krajowy, regionalny, lokalny. Zgodnie z art. 1 ustawy określa się:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej;
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób jego zagospodarowania i wykorzystania, brany jest pod uwagę interes publiczny i interesy prywatne, w tym zgłaszane w postaci wniosków i uwag, zmierzające do ochrony istniejącego stanu zagospodarowania terenu, jak i zmian w zakresie jego zagospodarowania, a także analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy/rada miejska podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „Studium”. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, w których określa się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu²³.

Gmina Nowy Wiśnicz posiada Studium [SUiKZP] przyjęte *Uchwałą Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz*. Jak wskazano w SUiKZP, w strukturze użytkowania gruntów Gminy Nowy Wiśnicz dominują

²³ *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

użytki rolne (ok. 67,6% ogólnej powierzchni), spośród nich 66% stanowią grunty orne, a 24,2% użytki zielone. Druga największa powierzchniowo grupa użytków to grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione (27,7%). Kompleksy leśne, o różnej wielkości, rozmieszczone są na terenie całej gminy, tworząc system węzłów i korytarzy ekologicznych objętych ochroną. Grunty zabudowane obejmują 4,3% powierzchni gminy.

W Gminie Nowy Wiśnicz dominuje zabudowa mieszkaniowa. Funkcja usługowa (komercyjna) i użyteczności publicznej wyodrębnia się jedynie w Mieście Nowy Wiśnicz (zamek, Zakład Karny, Ratusz, Urząd Miejski, Urząd Stanu Cywilnego, Przychodnia Rejonowa, przedszkola, Zespół Szkół, Liceum Plastyczne, Miejski Ośrodek Kultury, Muzeum Ziemi Wiśnickiej). W sołectwach wyróżniają się budowle kościołów i szkół. Zabudowa zwarta wzdłuż ulic występuje tylko w Nowym Wiśniczu wokół Rynku, na pozostałym obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna, w większości wolnostojąca. Zabudowa wielorodzinna jest zlokalizowana w rejonie Miejskich Pól i Kądziałówki oraz koło Zakładu Karnego. Zarysowane centrum wsi znajduje się w Chronowie, częściowo zarysowane w Królówce, Muchówce i Starym Wiśniczu. Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy jest mocno rozproszona, co dotyczy w szczególności Chronowa, Leksandrowej, Łomnej oraz Wiśnicza Małego. Już nieco mniejsze rozproszenie widoczne jest w miejscowościach Królówka i Muchówka. Występujące zabudowania zlokalizowane są wzdłuż dróg podstawowego układu komunikacyjnego gminy (drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych), co widoczne jest w Królówce, Muchówce, Starym Wiśniczu, Kobylu, Kopalinach, Łomnej, Wiśniczu Małym. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa zazwyczaj jest murowana. Zabudowa tradycyjna, zwłaszcza drewniana albo szalowana drewnem zachowała się nielicznie, głównie w postaci budynków gospodarczych. W mieście budynki tradycyjne akcentowane są gankami zamkniętymi – werandami²⁴.

W SUiKZP dokonano oceny faktycznego stanu zainwestowania w poszczególnych miejscowościach Gminy Nowy Wiśnicz. Największe zwarte zainwestowane powierzchnie występują w Starym Wiśniczu i w Królówce, Miasto Nowy Wiśnicz jest dopiero na trzecim miejscu. Najmniejsze zwarte zainwestowane powierzchnie występują w Chronowie i Olchawie, miejscowości te charakteryzują się znacznym rozproszeniem zabudowy (tabela 15).

²⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, TOM I „Uwarunkowania i możliwości rozwoju”, załącznik do *Uchwały Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r.*, str. 15.

Tabela 15 Zestawienie powierzchni obszarów o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w Gminie Nowy Wiśnicz

lp.	miejsowość jednostki osadnicze	obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ha)
1	Nowy Wiśnicz	126,68
2	Chronów	26,82
3	Kobyle	86,27
4	Kopaliny	46,86
5	Królówka	128,30
6	Leksandrowa	44,67
7	Łomna	35,13
8	Muchówka	71,32
9	Olchawa	26,24
10	Połom Duży	50,24
11	Stary Wiśnicz	191,08
12	Wiśnicz Mały	57,30
	Razem (ha)	890,91

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, TOM I „Uwarunkowania i możliwości rozwoju”, str. 17

Najważniejsze wnioski jakie zawarto w SUiKZP, wynikające z faktycznego sposobu zagospodarowania w gminie oraz rozpoznanych warunków dla możliwości zagospodarowania terenów na podstawie obowiązujących planów²⁵:

- Na terenie gminy dominuje mieszkaniowy charakter zabudowy. Zabudowa w większości jest rozproszona lub częściowo skoncentrowana w obszarze miasta. Należy dążyć do zachowania proporcji wielkości planowanych nowych terenów do zabudowy.
- Należy wykorzystać potencjał gminy, która posiada niezwykle zróżnicowane i bogate walory krajobrazowe zarówno pod względem przyrodniczym jak i kulturowym. Stan ich zachowania jest wysoki, niemniej są widoczne tendencje do niezbyt korzystnych przekształceń.
- Ewentualne poszerzenia terenów pod zabudowę poza zasięgi wyznaczone w dotychczasowym studium i planach miejscowych muszą uwzględniać wyniki analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, o których mowa w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ukształtowanie warunków dla nowej zabudowy należy prowadzić z zachowaniem tożsamości miejsca, ochrony wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych

²⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, TOM I „Uwarunkowania i możliwości rozwoju”, załącznik do Uchwały Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r., str. 22.

gminy, jak również rozwiązania konfliktów społeczno-przestrzennych w zakresie obszarów objętych np. wydobyciem lub trasowaniem nowych dróg.

- Należy uwzględnić możliwość rozwoju miejsc publicznych z rekreacją, wypoczynkiem i usługami kultury.
- Należy zapewnić dogodny, czytelny układ sieci drogowej do obsługi nowych terenów mieszkaniowych i terenów usługowych.
- Należy podnosić rangę miasta jako centrum usługowo-administracyjnego.
- Należy zachować tradycyjny charakter zabudowy, w tym tradycyjne formy architektoniczne oraz utrzymywać i poszerzać typowe funkcje usługowe w centrach sołectw i w mieście.
- Należy umacniać pozycję ośrodków wiejskich jako lokalnych centrów usług.
- Należy zapewnić możliwość rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego.

W SUiKZP wskazano cele rozwoju gminy w kontekście jej zagospodarowania przestrzennego. Są to²⁶:

- Cel 1: *Rozwój gospodarczy gminy* (aktywizacja gospodarcza gminy powinna być oparta na kierunkach przyjaznych środowisku, jak rekreacja, turystyka, usługi, rolnictwo ekologiczne, agroturystyka, drobna nieuciążliwa wytwórczość);
- Cel 2: *Podniesienie standardu i jakości życia mieszkańców* (prowadzenie racjonalnej polityki lokalizacyjnej, intensywnie wykorzystującej istniejące tereny do zagospodarowania na cele mieszkaniowe i usługowe, kompletne wyposażenie terenów w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, sprzyjanie inicjatywom tworzenia usług komercyjnych związanych z obsługą mieszkańców i turystów, polepszenie obsługi komunikacyjnej mieszkańców, eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami);
- Cel 3: *Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych* (utrzymanie dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednie ich gospodarowanie, zgodnie z zasadami ustalonymi w Planie Ochrony Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego, który został przyjęty *Uchwałą Nr XLI/630/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 września 2017 roku*

²⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, TOM II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, załącznik do *Uchwały Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r.*, str. 5–7.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego uwzględniającego zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH120048 Nowy Wiśnicz (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego, Poz. 6178), obejmującą cały obszar gminy);

- Cel 4: *Ochrona wartości kulturowych* (utrzymanie w dobrym stanie występujących na obszarze gminy licznych zespołów i obiektów zabytkowych, będących świadectwem historii, kultury i tradycji);
- Cel 5: *Wzrost atrakcyjności turystycznej* (rozbudowa szeroko pojętej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, poprawa standardów istniejących obiektów i urządzeń usług związanych z obsługą turystów, stworzenie spójnego systemu promocji i informacji turystycznej).

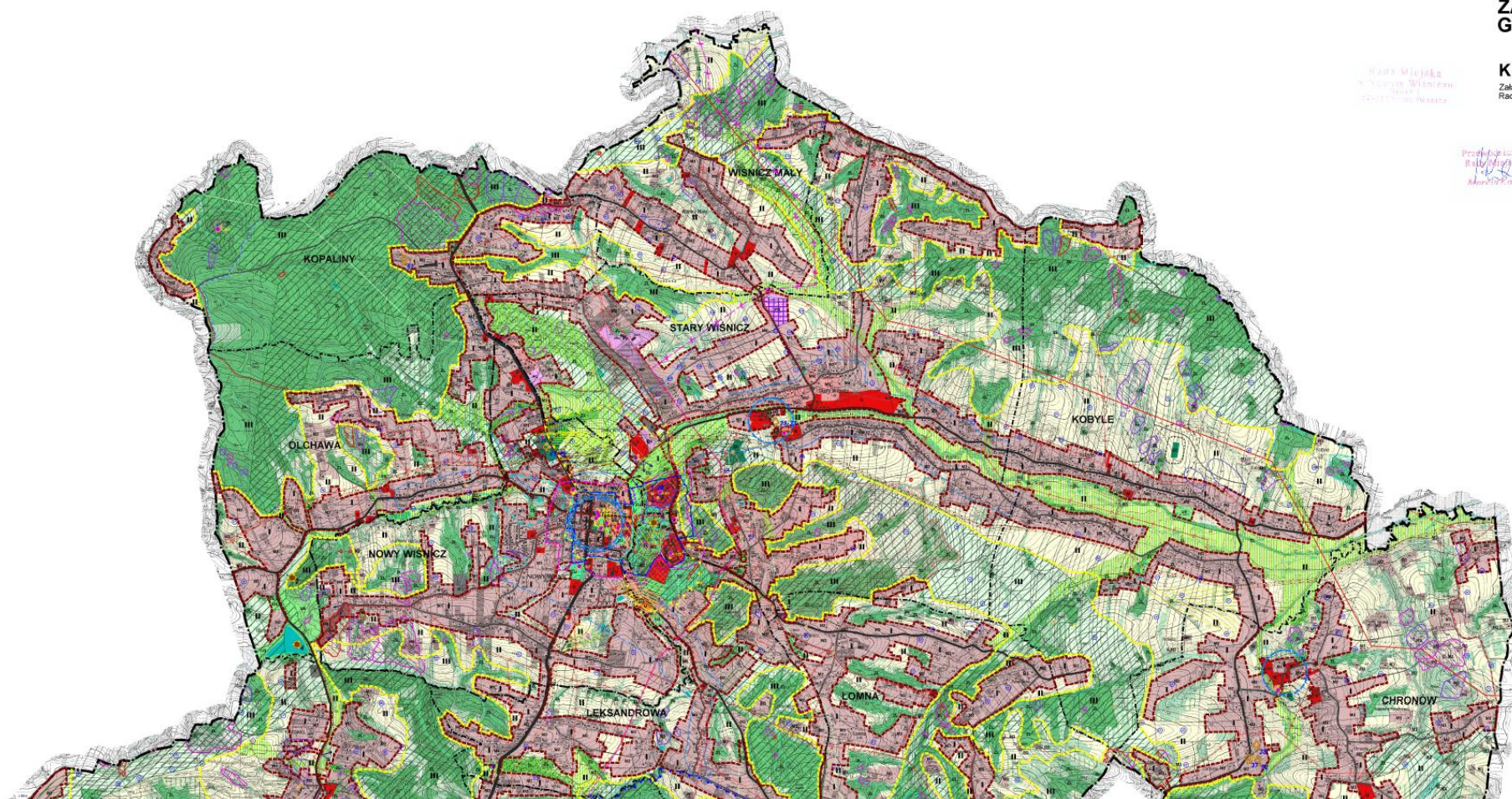
W SUiKZP wydzielono w obszarze Gminy Nowy Wiśnicz trzy strefy funkcjonalno-przestrzenne:

- I. Urbanizacji,
- II. Terenów rolnych i siedliskowych,
- III. Przyrodnicza.

Na rysunku SUiKZP zatytułowanym *Kierunki zagospodarowania przestrzennego* ustalono zasięgi wyżej wymienionych stref i oznaczono je rzymskimi cyframi: I, II, III (rysunki 13–15).

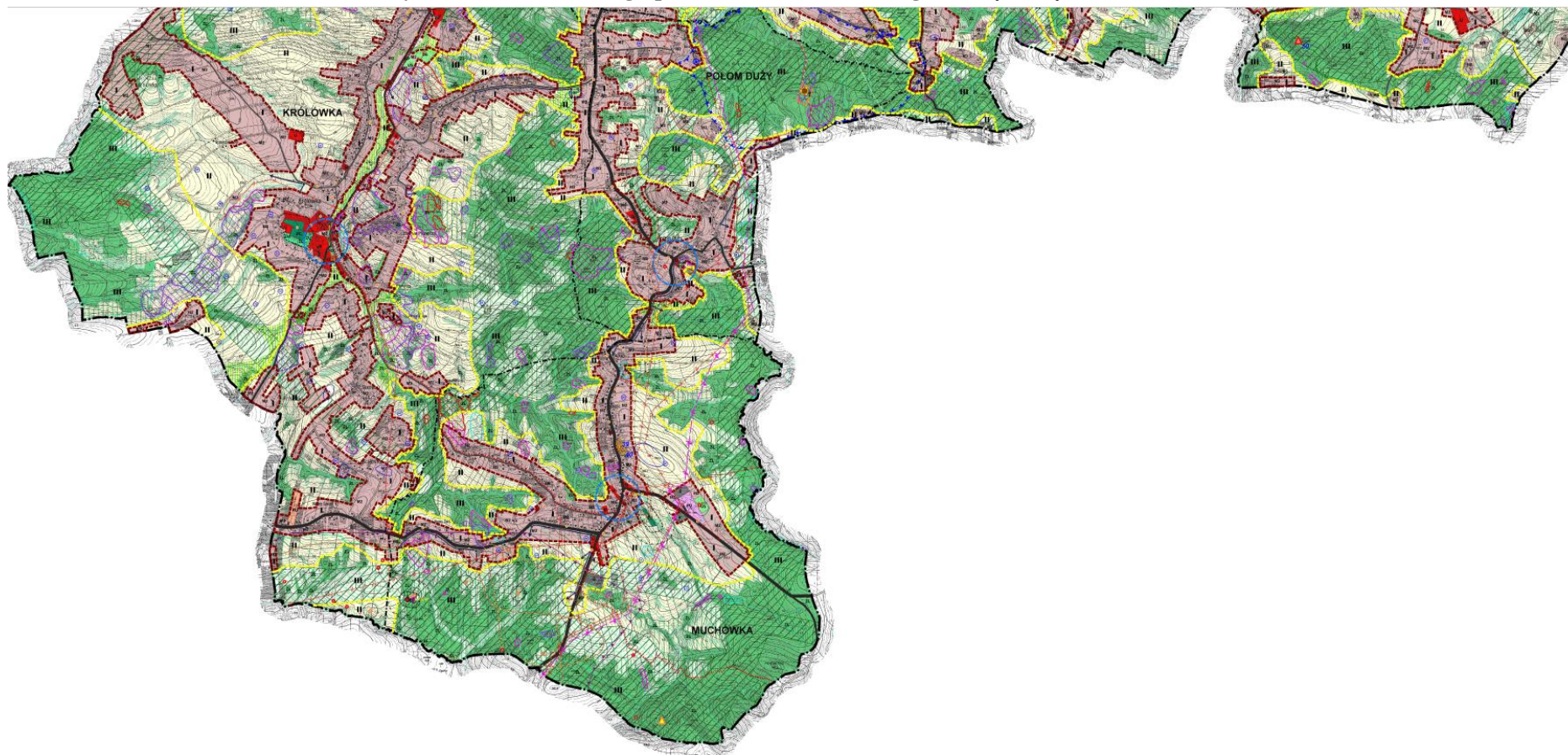
Podstawowym kierunkiem działań w strefie urbanizacji jest utrzymanie, kontynuacja, porządkowanie oraz rozwój funkcji mieszkaniowej, usługowej oraz działalności produkcyjnej i gospodarczej przy zachowaniu zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Podstawowym kierunkiem działań w strefie terenów rolnych i siedliskowych jest utrzymanie przyrodniczego charakteru terenu i kontynuacja dotychczasowego użytkowania wraz z zabudową. Podstawowym kierunkiem działań w strefie przyrodniczej jest ochrona i utrzymanie istniejących zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz rekonstrukcja i kontynuacja przyrodniczego charakteru tego terenu. W strefie przyrodniczej nie wyznacza się nowych terenów budowlanych. Wszelka działalność inwestycyjna w strefie przyrodniczej winna zapewniać poprawę obecnego stanu środowiska i musi być zgodna z przepisami odrębnymi.

Rysunek 13 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, cz. 1

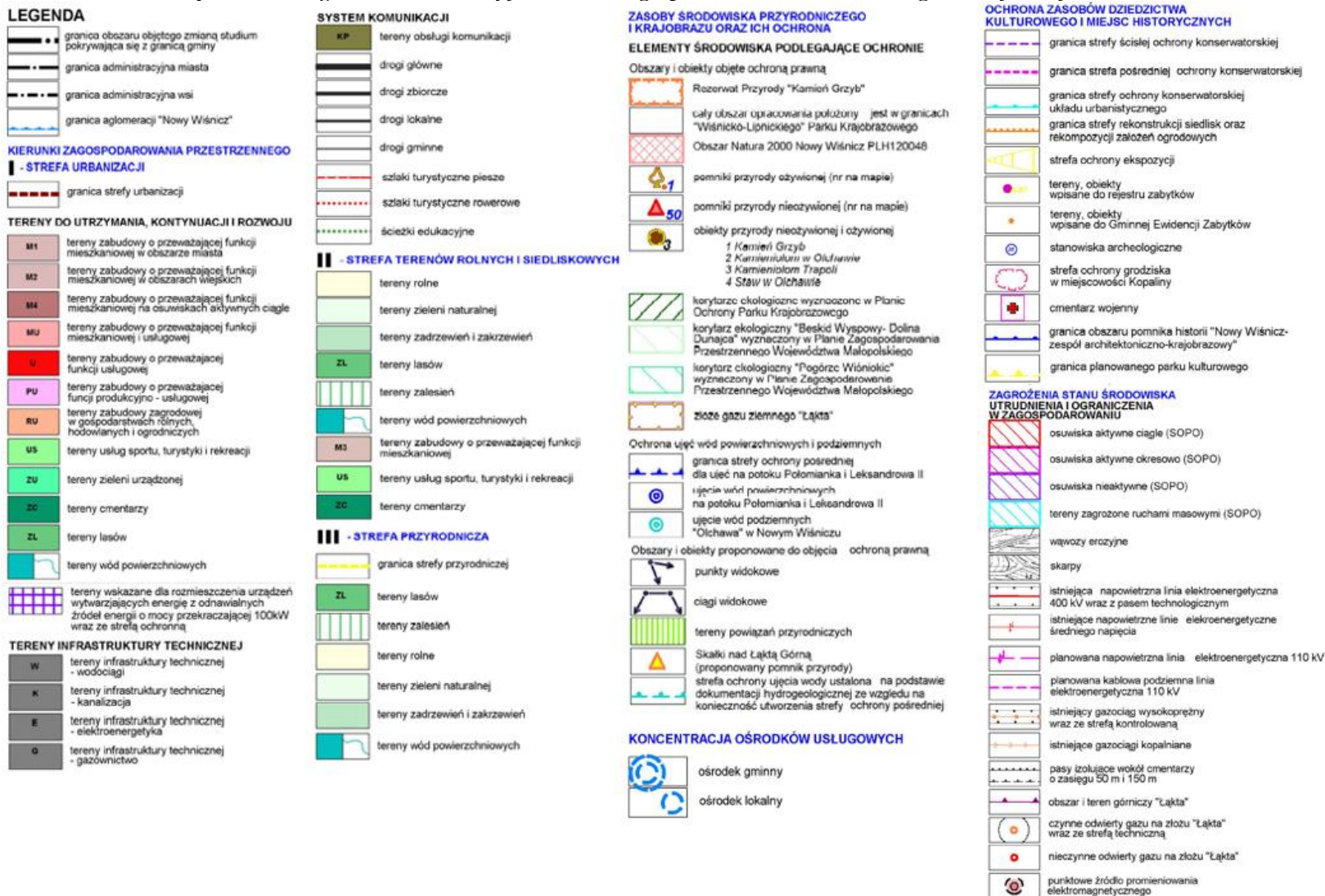
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, Załącznik Nr 4 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

Rysunek 14 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, cz. 2

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, Załącznik Nr 4 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

Rysunek 15 Legenda do treści mapy Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz

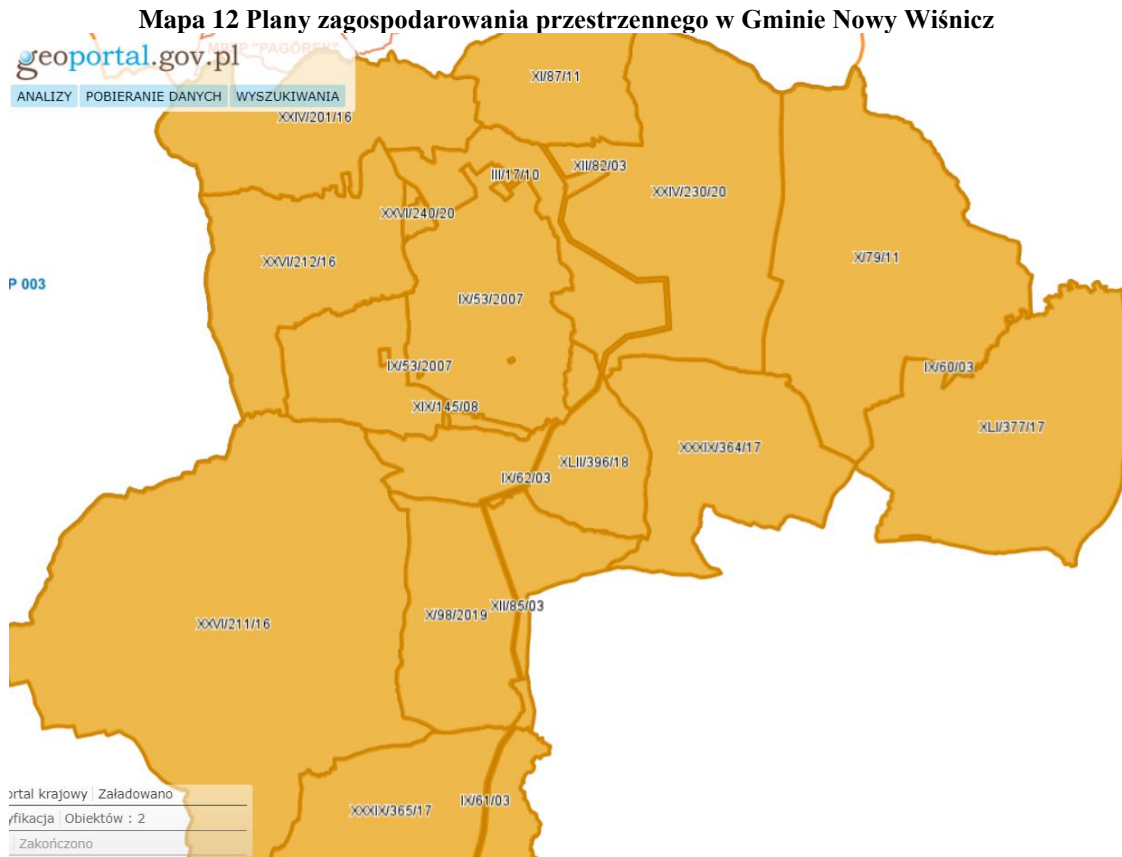
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, Załącznik Nr 4 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (MPZP) to akt prawa miejscowego przyjmowany w formie uchwały rady gminy, określający przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Składa się z części tekstowej (uchwała) oraz graficznej (załącznik do uchwały)²⁷. Cały obszar Gminy Nowy Wiśnicz posiada pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mapa 12). Obecnie prowadzone są procedury zmian niektórych z nich:

- procedura zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Gminy Nowy Wiśnicz obejmującej miejscowość Stary Wiśnicz z wyłączeniem części miejscowości objętej miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Śródmieście” Wiśnicza – ETAP „C” prowadzona jest na podstawie *Uchwały Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu Nr XXII/217/20 z dnia 21 października 2020 r.*;
- procedura sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Nowego Wiśnicza z częścią miejscowości Stary Wiśnicz i Leksandrowa – etap A, prowadzona jest na podstawie *Uchwały Nr XL/374/17 z dnia 21 listopada 2017 r. zmienionej Uchwałą Nr IX/89/19 z dnia 27 czerwca 2019 r. wydzielającą w obszarze planu dwa etapy A i B do odrębnego procedowania*;
- zmiana punktowa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Łomna – *Uchwała Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu Nr XXI/205/20 z dnia 17 września 2020 r. zmieniona Uchwałą nr XXIX/271/21 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 31 marca 2021 r.*;
- zmiana punktowa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Kobyle – *Uchwała Nr XXI/206/20 z dnia 17.09.2020 r.*;
- *Uchwała Nr XXII/216/20 z dnia 21.10.2020 r. w sprawie przystąpienia do zmiany punktowej miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Kobyle*;
- *Uchwała Nr XXV/232/20 z dnia 17.12.2020 r. w sprawie przystąpienia do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Królówka*;
- opracowanie projektu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Olchawa – dokończenie rozpoczętej procedury planistycznej – *Uchwała nr XXXIC/298/17 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 11.05.2017 r. w sprawie przystąpienia do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi*

²⁷ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

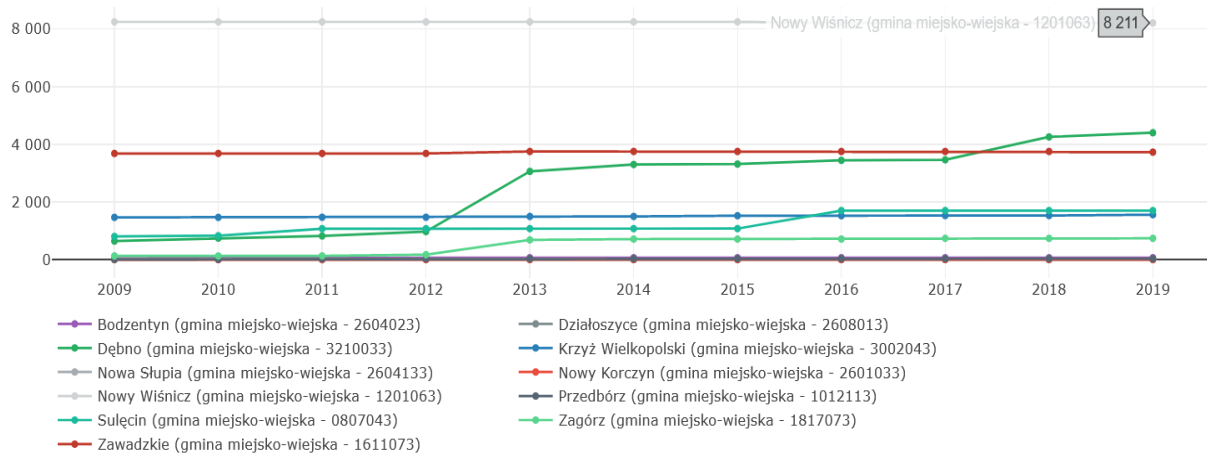
Olchawa, zmienionej Uchwałami nr XXXVIII/335/17 z dnia 19.09. oraz nr XLIII/409/18 z dnia 27.02.2018 r.

Źródło: Geoportal, mapy.geoportal.gov.pl

Wśród gmin podobnych, Nowy Wiśnicz jest gminą o największej powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (wykres 40).

Wykres 40 Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w ha) w Gminie Nowy Wiśnicz i wybranych gminach podobnych w latach 2010–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.monitorrozwaju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz działań rekultywacyjnych wymaga wykorzystywana część składowiska odpadów komunalnych w Nowym Wiśniczu oraz nieliczne i niewielkie „dzikie” wysypiska śmieci, które są sukcesywnie likwidowane²⁸.

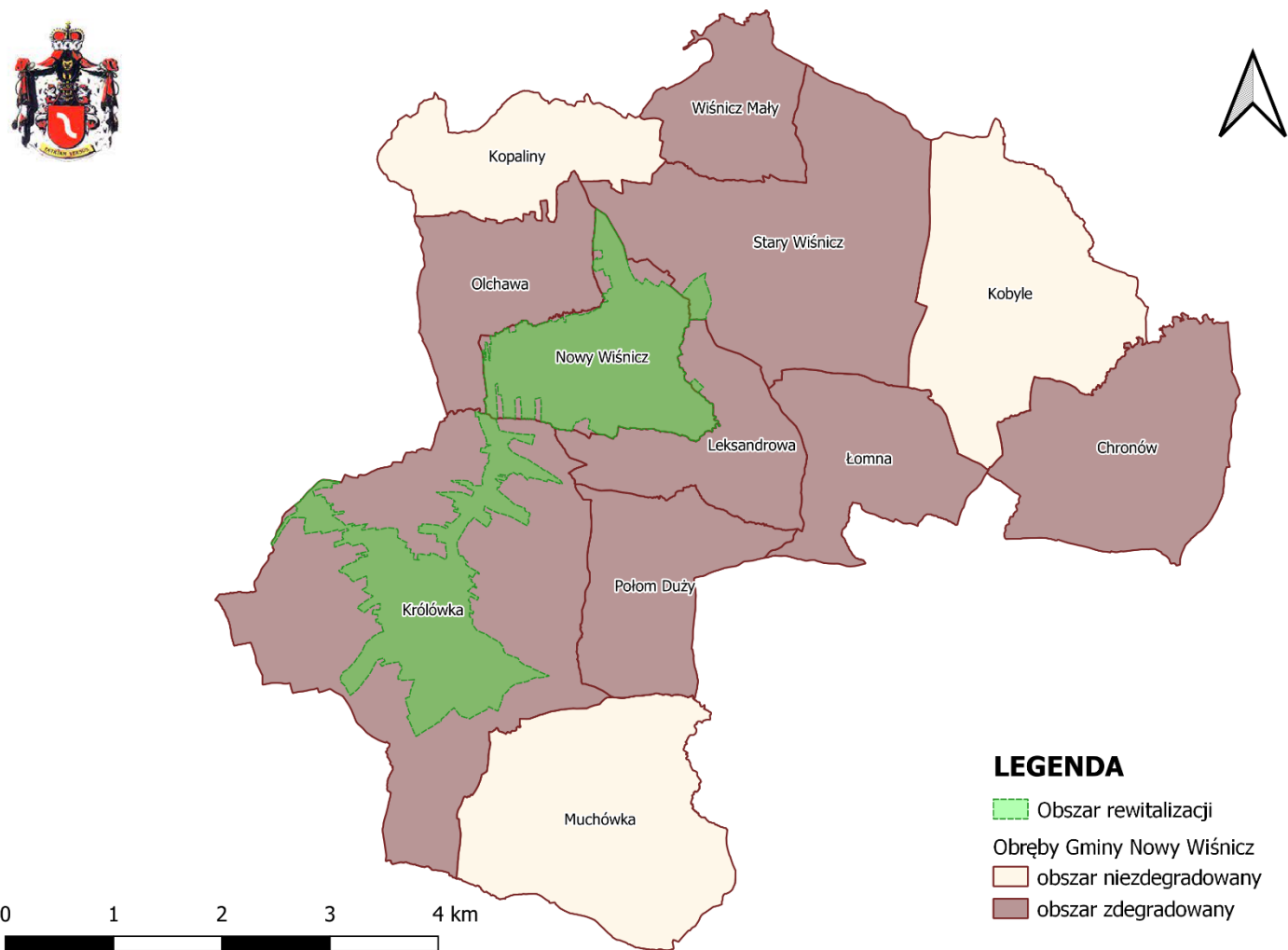
Poza Studium oraz MPZP, dokumentem, który określa przeznaczenie terenu oraz charakteryzuje obszar, jest program rewitalizacji. Gmina Nowy Wiśnicz posiada *Gminny Program Rewitalizacji Nowego Wiśnicza na lata 2016–2021* (zaktualizowany *Uchwałą Nr XXVI/243/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 30 grudnia 2020 r.*). Obecnie Gmina Nowy Wiśnicz jest w trakcie procedury opracowania nowego dokumentu, w związku z tym podjęto już działania związane z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – *Uchwała Nr XXXII/297/21 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowy Wiśnicz*.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 13,13 km² (15,98% powierzchni ogółem gminy) i jest zamieszkały przez 4 140 mieszkańców (29,37% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (dane aktualne za 2020 r.). W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z zamieszkałych terenów Miasta Nowy Wiśnicz (jednostka, dla której zdiagnozowano najwięcej problemów w sferze społecznej oraz łącznie we wszystkich sferach), części sołectwa Królówka oraz niewielkich fragmentów zdegradowanych sołectw: Stary Wiśnicz (teren Zamku Wiśnicz i boiska sportowego) i Leksandrowa (teren basenu odkrytego). Włączone w obszar rewitalizacji niewielkie fragmenty sołectw Stary Wiśnicz i Leksandrowa przylegają do granic Miasta Nowy Wiśnicz i poza geodezyjną/formalną przynależnością tych terenów do ww. sołectw, są one utożsamiane z miastem, zarówno przez mieszkańców jak i turystów. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, a także w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej²⁹.

²⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, TOM II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, załącznik do *Uchwały Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r.*, str. 60.

²⁹ *Uchwała Nr XXXII/297/21 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowy Wiśnicz*, Załącznik nr 3 – *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowy Wiśnicz*, str. 39.

Mapa 13 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Nowy Wiśnicz

Źródło: Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nowy Wiśnicz

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowościowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych³⁰. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, takimi jak np. powódzie.

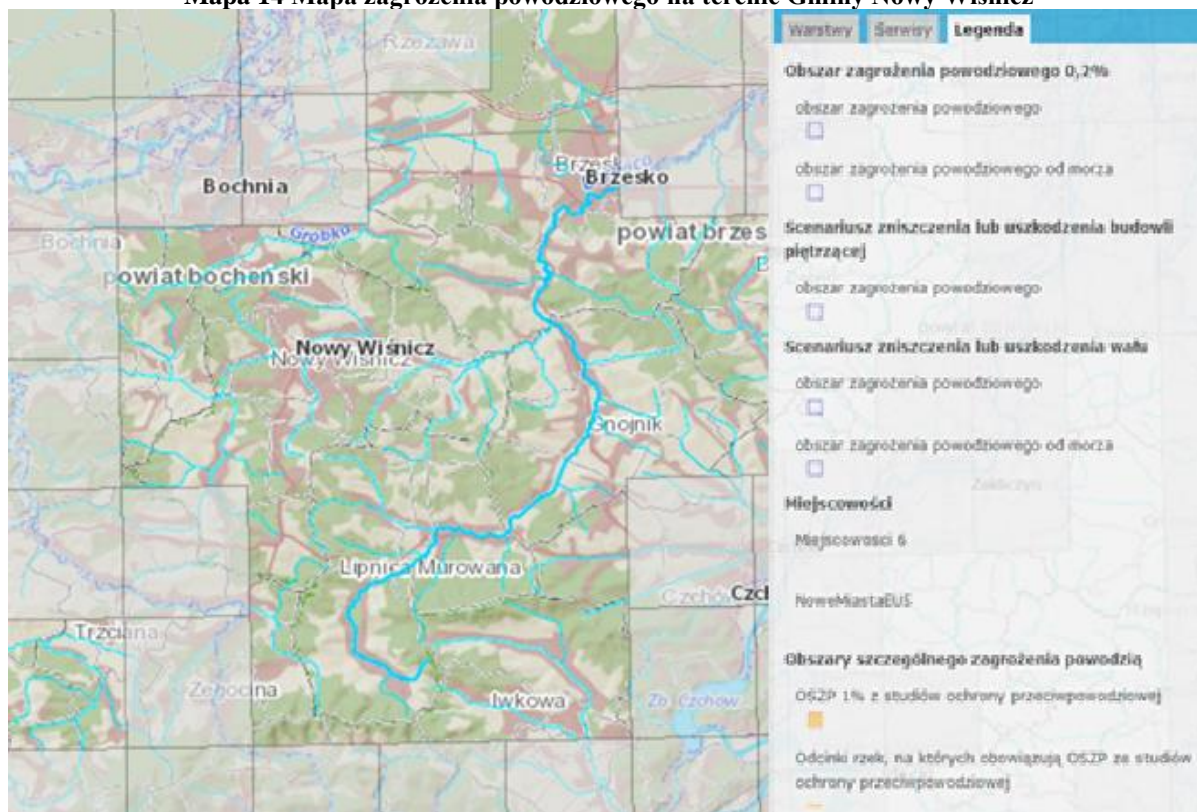
Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren Gminy Nowy Wiśnicz usytuowany jest korzystnie (mapa 14). W obszarze gminy nie zostały dotychczas wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodziowego ani obszary obejmujące tereny narażone na zalanie, jak również obszary, na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi. Niemniej jednak na podstawie zdarzeń z lat ubiegłych można ustalić, iż prawdopodobne jest zagrożenie zalania terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie potoków, w czasie nawalnych deszczy, gdy wody ich gwałtownie wzbierają. Obszarami potencjalnie narażonymi na zalewanie są tereny w dolinach potoków: Leksandrówki (Nowy Wiśnicz, Stary Wiśnicz, Kobyle, Chronów), Borowianki (Chronów), Olchawki (Olchawa) i Polanki (Królówka). Problem zagrożeń powodziowych może zostać ograniczony środkami planistycznymi, poprzez:

- określenie na podstawie aktualnych danych zasięgu terenów zagrożonych zalaniem,
- wyłączenie lub znaczne ograniczenie możliwości zabudowy wskazanych terenów zagrożonych,
- konieczność sporządzania i aktualizacji baz danych dotyczących terenów zagrożonych i podawanie do publicznej informacji ich lokalizacji³¹.

³⁰ Encyklopedia PWN, www.encyklopedia.pwn.pl

³¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, TOM II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, załącznik do *Uchwały Nr XXV/231/20 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 17 grudnia 2020 r.*, str. 56.

Mapa 14 Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Nowy Wiśnicz

Źródło: Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, wody.isok.gov.pl

Na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz działają następujące jednostki zaangażowane w bezpieczeństwo publiczne:

- Komisariat Policji w Nowym Wiśniczu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Muchówce,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łomnej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Królówce (włączona do KRSG³²),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wiśniczu Małym (włączona do KRSG),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chronowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kobylu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Wiśniczu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Wiśniczu (włączona do KRSG).

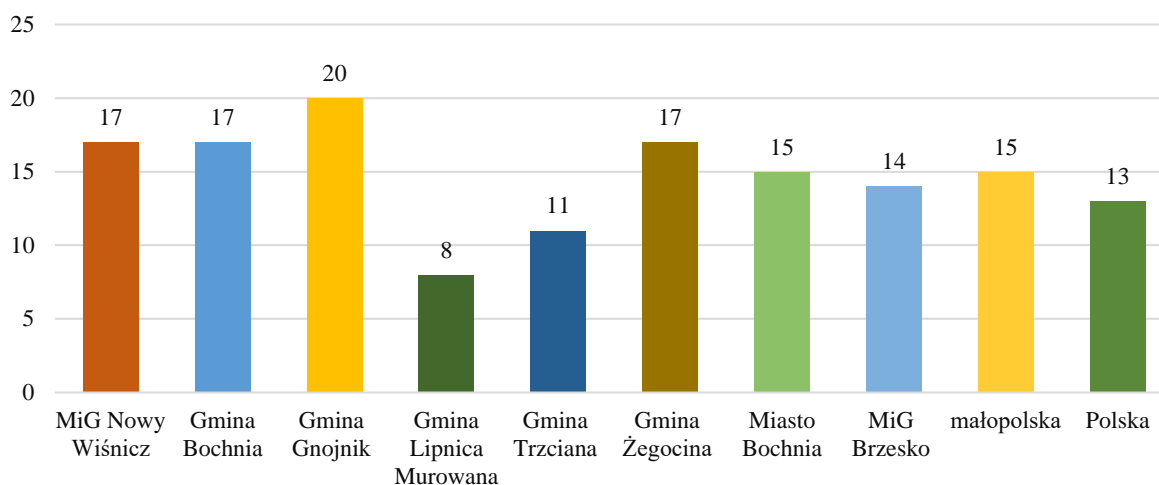
W powiecie bocheńskim funkcjonuje 18 jednostek OSP włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, z czego 3 na terenie Gminy Nowy Wiśnicz³³. Głównym celem OSP jest działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami

³² KRSG – Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy.

³³ www.gov.pl/web/kppsp-bochnia/jednostki-osp-z-ksrg, inf. z dnia 01.07.2021 r.

żywiolowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami³⁴. Na wykresie 41 przedstawiono wskaźnik *Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności Gminy Nowy Wiśnicz, gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.* Wartość dla gminy była w 2019 r. wyższa niż średnio w województwie i kraju, jednocześnie była jedną z najwyższych w zestawieniu (wyższa jedynie w Gminie Gnojnik – 20).

Wykres 41 Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności Gminy Nowy Wiśnicz, gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2019 r. w całym powiecie bocheńskim zanotowano 2 032 przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców daje liczbę 19,06, a więc mniej niż średnio w województwie małopolskim (23,5) i Polsce (20,8). Większość stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym (11,36) i gospodarczym (5,66). Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych przez Policję w powiecie bocheńskim w 2019 roku wynosił 81,6% i był wyższy niż średnio w województwie małopolskim (79,2%) i Polsce (73,1%)³⁵.

³⁴ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl, www.gov.pl/web/kgpsp/komendy-wojewodzkie

³⁵ Dane Głównego Urzędu Statystycznego, www.bdl.stat.gov.pl

10. Polityka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Bezpośrednio realizacją zobowiązań wobec ludności na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Muchówce, który jest ośrodkiem wsparcia dla osób chorych psychicznie i niepełnosprawnych intelektualnie.

Sytuację panującą w Gminie Nowy Wiśnicz w zakresie polityki społecznej obrazują następujące wskaźniki: gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego, beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności, udział [%] beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem, udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku oraz odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach.

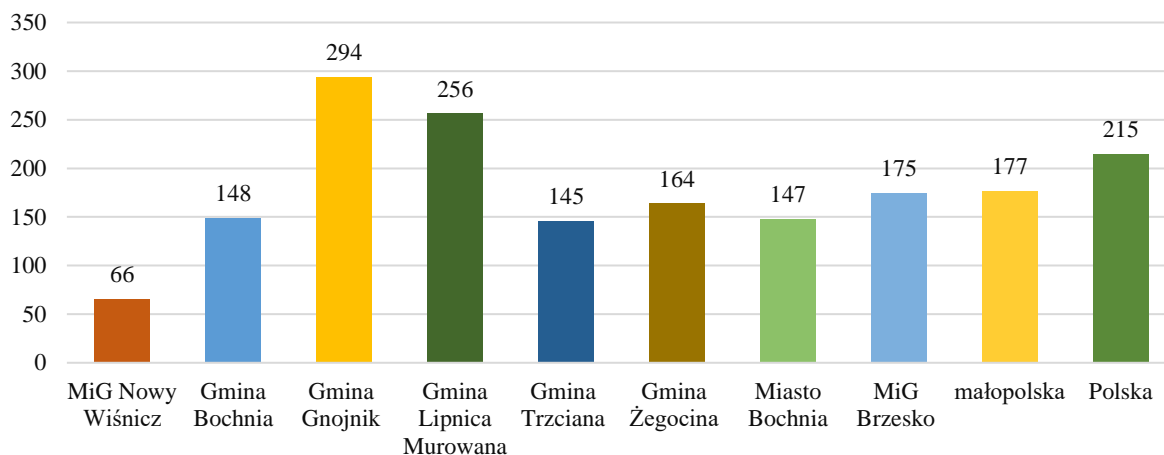
Pierwszy ze wskaźników, nad którym należy się pochylić, to wskaźnik liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – w celu porównania wskaźnika między różnymi jednostkami terytorialnymi, wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 16 i na wykresie 42, w każdym analizowanym roku wartości dla Gminy Nowy Wiśnicz były znacznie niższe niż średnio w Polsce, województwie i każdej gminie sąsiedniej, zarówno ogółem, poniżej, jak i powyżej kryterium dochodowego. Również rozważając liczbę gospodarstw domowych żyjących poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz na tle gmin podobnych (wykres 43, dostępne dane do 2018 r.), stwierdza się znacznie korzystniejszą sytuację w diagnozowanej gminie we wszystkich analizowanych latach.

Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców														
	ogółem					poniżej kryterium dochodowego					powyżej kryterium dochodowego				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	283	268	249	233	215	197	178	155	139	119	86	90	94	94	95
województwo małopolskie	219	210	195	187	177	139	127	108	98	87	80	83	87	89	90
Miasto Bochnia	196	172	170	171	147	114	101	87	77	65	82	72	83	94	83
Gmina Bochnia	251	218	179	167	148	158	124	106	88	70	93	94	72	80	78
Gmina Lipnica Murowana	237	250	234	211	256	154	151	126	101	117	84	99	108	110	140
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	92	81	76	74	66	53	47	36	36	29	39	34	40	39	37
Gmina Trzciana	262	228	181	143	145	153	126	98	90	67	109	102	83	54	78
Gmina Żegocina	202	195	172	179	164	126	110	83	76	70	76	84	89	103	94
Miasto i Gmina Brzesko	227	220	207	199	175	126	119	105	92	78	101	102	102	107	97
Gmina Gnojnik	300	282	289	303	294	219	180	173	162	148	81	102	116	141	146

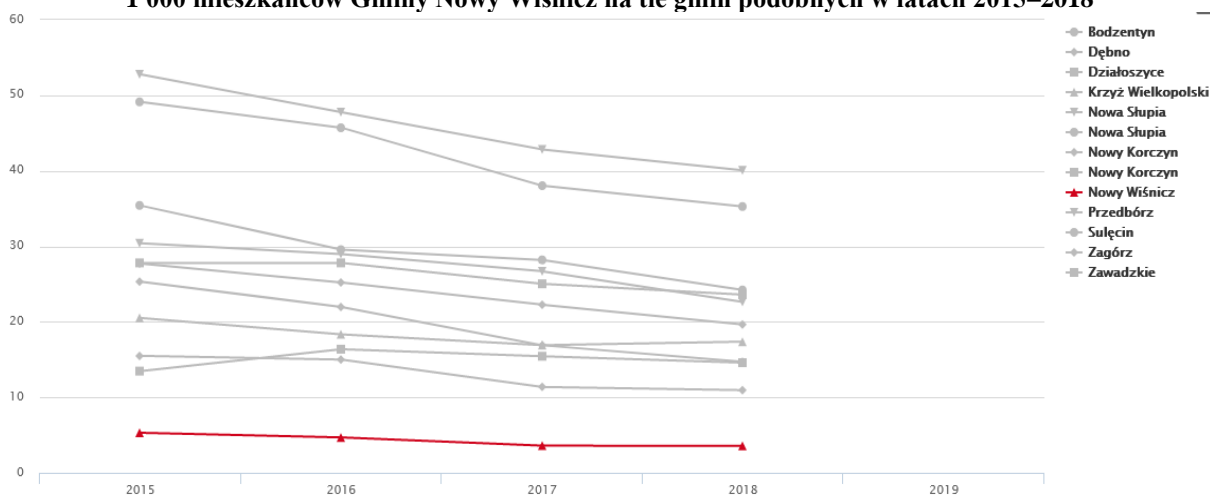
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 42 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 43 Liczba gospodarstw domowych żyjących poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz na tle gmin podobnych w latach 2015–2018

Źródło: System Analiz Samorządowych, www.systemanaliz.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Powyższy stan potwierdzają także wartości wskaźników przedstawione w tabeli 17. Zarówno ilość beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców, jak i udział procentowy beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem z roku na rok maleje (w 2019 r. niemal dwukrotnie niższe w stosunku do 2015 r.). W przypadku obu analizowanych wskaźników, ich wartości w 2019 roku były najniższe wśród prezentowanych jednostek terytorialnych. Malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest zjawiskiem korzystnym, bowiem generuje spadek kosztów związanych z opieką nad osobami będącymi w trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 17 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności					Udział [%] beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	710	645	568	513	463	7,1	6,5	5,7	5,1	4,6
województwo małopolskie	611	549	485	447	413	6,1	5,5	4,9	4,5	4,1
Miasto Bochnia	500	413	394	383	325	5,0	4,1	3,9	3,8	3,3
Gmina Bochnia	775	666	490	466	401	7,8	6,7	4,9	4,7	4,0
Gmina Lipnica Murowana	791	800	683	620	639	7,9	8,0	6,8	6,2	6,4
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	336	295	246	226	182	3,4	3,0	2,5	2,3	1,8
Gmina Trzciana	987	875	698	530	533	9,9	8,8	7,0	5,3	5,3
Gmina Żegocina	721	645	593	570	528	7,2	6,5	5,9	5,7	5,3
Miasto i Gmina Brzesko	631	573	494	461	386	6,3	5,7	4,9	4,6	3,9
Gmina Gnojnik	1 014	880	882	888	868	10,1	8,8	8,8	8,9	8,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

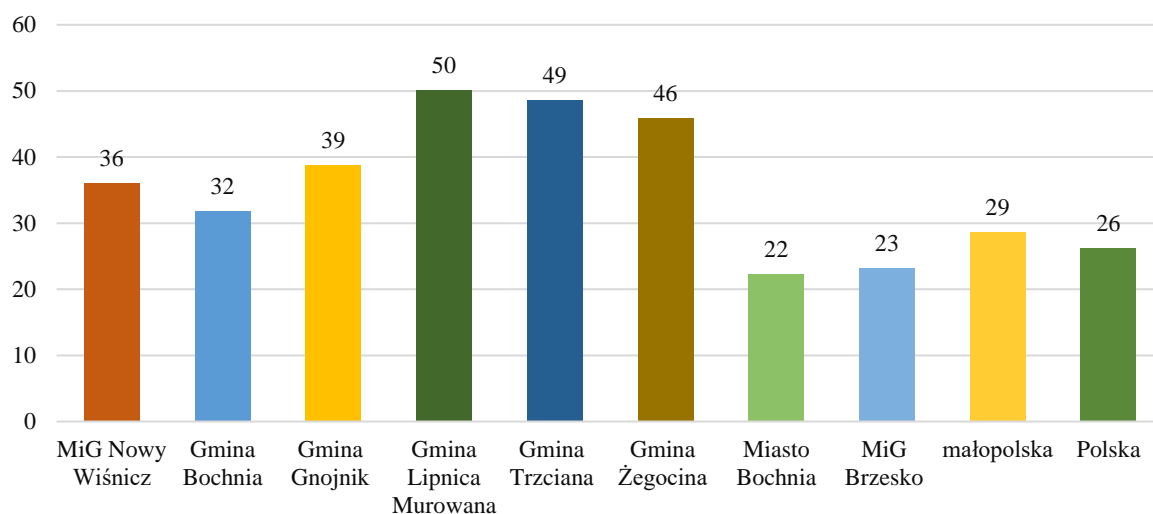
Wskaźnikami, na które również należy zwrócić uwagę, są udzielane zasiłki rodzinne. W tabeli 18 przedstawiono w podziale na lata 2015–2019 liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci ogółem oraz w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, a także udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Jak wynika z danych, w 2019 roku 36 rodzin otrzymało zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, co stanowiło wartość wyższą niż średnio w Polsce, województwie małopolskim i trzech gminach sąsiednich (wykres 44).

Tabela 18 Zasilki rodzinne w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasilki rodzinne na dzieci					Rodziny otrzymujące zasilki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem					Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	1 034 175	1 118 069	1 119 246	1 115 800	1 008 127	27	29	29	29	26	26,8	29,4	29,3	29,4	27,0
województwo małopolskie	99 946	107 272	107 295	106 874	97 908	30	32	32	31	29	29,3	31,7	31,5	31,6	29,5
Miasto Bochnia	648	724	709	735	664	22	24	24	25	22	20,4	22,5	22,4	23,4	21,8
Gmina Bochnia	651	757	778	744	638	33	39	39	37	32	30,1	36,0	35,8	35,2	31,0
Gmina Lipnica Murowana	271	302	304	305	284	48	54	54	54	50	45,5	49,7	48,1	49,9	45,8
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	512	593	552	554	512	37	43	40	40	36	30,9	35,6	34,5	34,8	33,4
Gmina Trzciana	286	300	312	292	274	53	55	56	52	49	43,9	47,6	47,2	46,1	44,4
Gmina Żegocina	236	268	265	266	255	44	49	48	48	46	38,0	44,1	42,4	43,5	42,3
Miasto i Gmina Brzesko	822	891	940	924	843	23	25	26	25	23	22,3	25,1	26,5	27,0	26,1
Gmina Gnojnik	336	351	356	341	311	43	44	45	42	39	36,7	38,7	39,1	37,6	36,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 44 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Również pod względem udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, w 2019 r. wskaźnik był w Gminie Nowy Wiśnicz wyższy niż średnio w województwie i kraju, a na tle gmin sąsiednich plasował gminę w środku zestawienia.

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych świadczy odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. W 2020 roku powstał pierwszy samorządowy punkt opieki żłobkowej w Gminie Nowy Wiśnicz, do tego czasu mieszkańcy gminy nie mieli zapewnionej opieki nad dziećmi do lat 3³⁶. Pomimo poprawy sytuacji w tej materii, odsetek dzieci objętych opieką żłobkową jest w Gminie Nowy Wiśnicz jednym z najniższych wśród porównywanych jednostek (tabela 19, wykres 45).

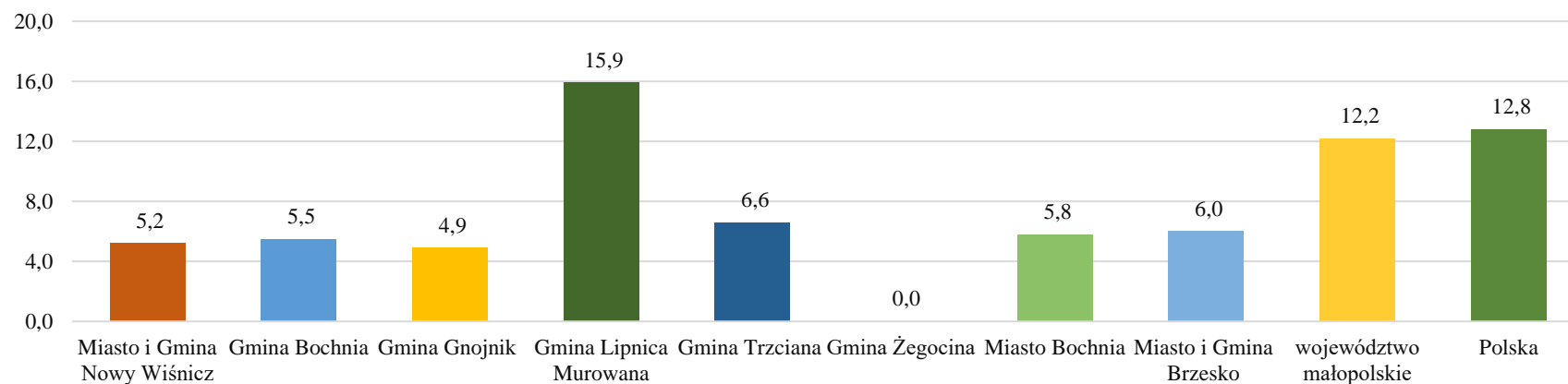
³⁶ Ze względu na ten fakt dane w tabeli 18 i na wykresie 44 przedstawiono dla 2020 r.

Tabela 19 Dzieci do lat 3 i odsetek tych dzieci objętych opieką żłobkową w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2020

Jednostka terytorialna	Dzieci w wieku do 3 lat						Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	1 106 141	1 121 533	1 149 976	1 167 837	1 159 025	1 110 263	6,8	7,8	8,6	10,5	12,4	12,8
województwo małopolskie	103 653	105 942	109 618	112 712	113 217	110 029	6,3	7,6	8,9	10,7	12,0	12,2
Miasto Bochnia	949	903	913	926	937	912	5,1	6,3	5,0	6,4	5,8	5,8
Gmina Bochnia	670	666	674	690	726	675	0,0	0,0	0,0	6,5	10,1	5,5
Gmina Lipnica Murowana	212	224	232	239	239	220	0,0	6,3	7,3	8,4	17,2	15,9
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	530	562	564	603	577	581	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2
Gmina Trzciana	225	246	215	235	228	228	0,0	4,5	2,8	2,1	0,0	6,6
Gmina Żegocina	227	222	236	231	230	206	10,1	14,4	13,6	13,9	13,0	0,0
Miasto i Gmina Brzesko	1 024	1 039	1 044	1 096	1 081	1 023	2,7	3,8	3,8	4,6	4,6	6,0
Gmina Gnojnik	294	273	257	267	299	287	6,5	9,5	8,2	9,4	7,4	4,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

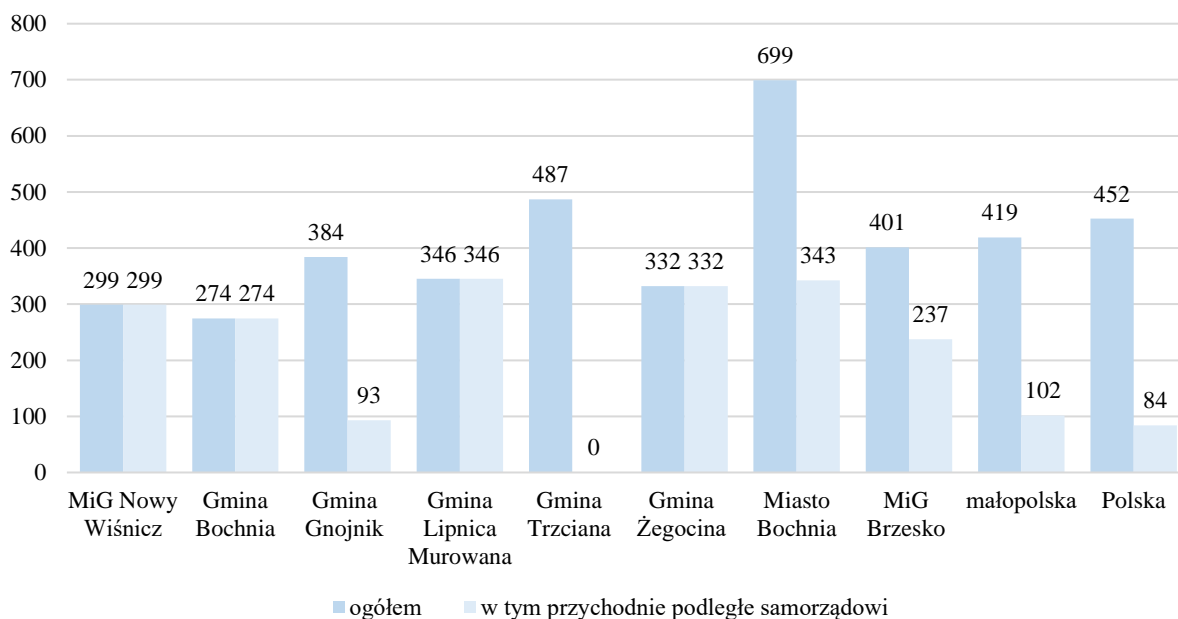
Wykres 45 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim oraz Polsce w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

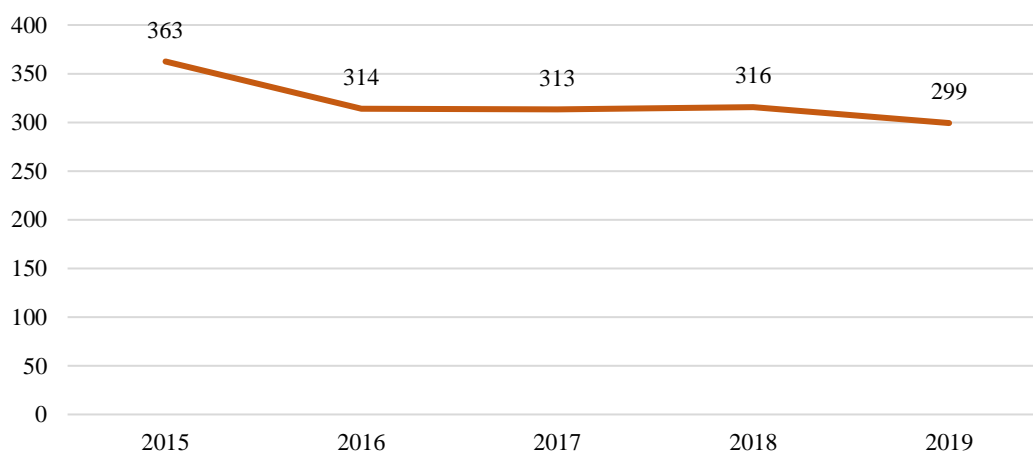
Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. Na terenie Gminy Nowy Wiśnicz funkcjonuje Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowym Wiśniczu. Na wykresie 46 przedstawione zostały dane dotyczące liczby udzielonych porad lekarskich w przeliczeniu na 100 mieszkańców (w tym w przychodniach podległych samorządowi) w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r., natomiast na wykresie 47 – ten sam wskaźnik dla Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.

Wykres 46 Udzielone porady lekarskie w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

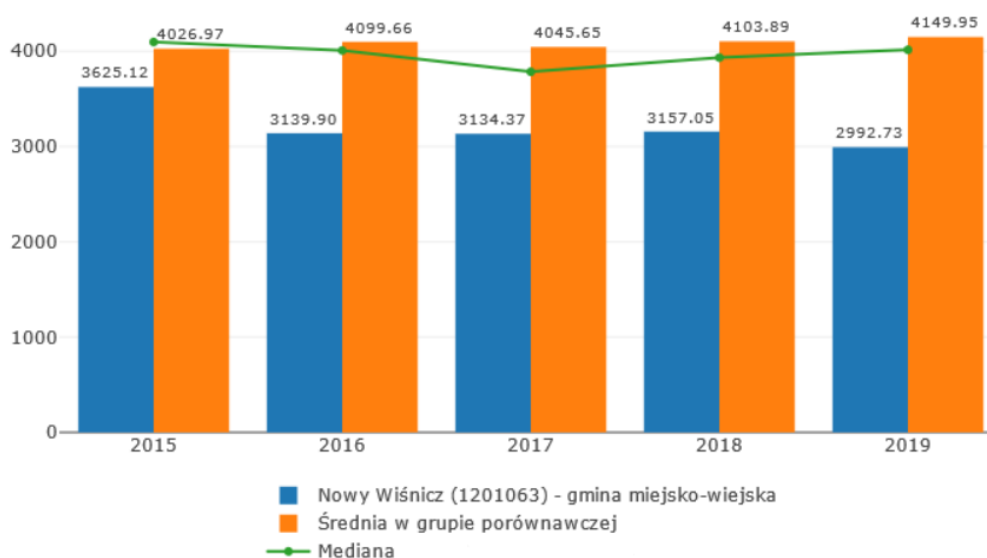
Wykres 47 Udzielone porady lekarskie w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wskazują powyższe wykresy, ilość udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz (299) była w 2019 r. jedną z najniższych wśród porównywanych jednostek (mniej tylko w Gminie Bochnia – 274). Wartość tego wskaźnika na przestrzeni lat malała. Również w porównaniu do średniej wartości ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w grupie gmin podobnych, Gmina Nowy Wiśnicz charakteryzowała się corocznie niższymi wartościami i odwrotnie do trendu średniej w grupie – tendencją spadkową.

Wykres 48 Liczba porad lekarskich na 1 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin podobnych w latach 2015–2019

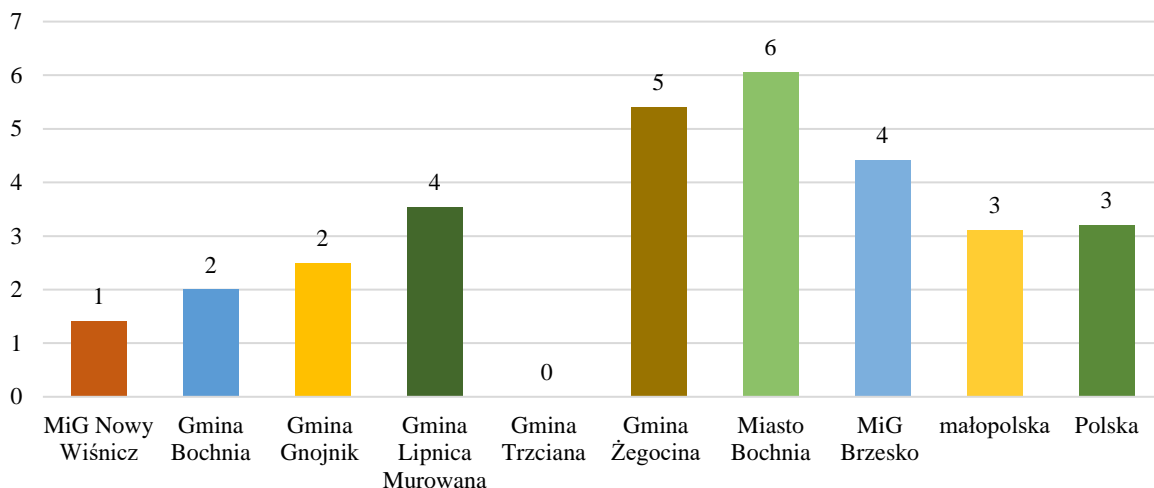
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Uwzględniając krajowe uwarunkowania związane z niekorzystną oceną dostępności usług świadczonych przez służbę zdrowia (np. odległe terminy wizyt lub, w przypadku np. ludności mieszkającej na wsi, duża odległość od przychodni), malejąca liczba udzielonych porad lekarskich może być zjawiskiem negatywnym. Z kolei, w związku z tym, że korzystanie z porad może określać stan/poziom zdrowia społeczeństwa, można założyć, że spadek tej liczby związany jest z polepszającym się stanem zdrowia społeczeństwa – mieszkańcy coraz bardziej o siebie dbają (zdrowy styl życia), mniej chorują, więc nie mają potrzeby korzystania z porad lekarskich.

Ważnym elementem systemu opieki zdrowotnej jest dostępność aptek. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2019 na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz funkcjonowały dwie apteki, co w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców stanowiło ilość prawie

najniższą w porównaniu do gmin sąsiednich, średniej dla województwa i kraju (jedynie w Gminie Trzciana całkowity brak aptek) – wykres 49.

Wykres 49 Ilość aptek w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym istotnym elementem polityki społecznej jest dostępność mieszkań komunalnych i lokali socjalnych będących zasobem gmin. W Gminie Nowy Wiśnicz dostępność ta była w latach 2018 i 2019 niewielka, jednak nie odbiegała od sytuacji w gminach sąsiednich (poza miastami) – tabela 20.

Tabela 20 Mieszkania komunalne (w 2018 r.) i lokale socjalne (w 2019 r.) w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce – ogółem i w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Mieszkania komunalne w 2018 r. (brak danych za 2019 r.)		Lokale socjalne w 2019 r.	
	ogółem	na 1 000 mieszkańców	ogółem	na 1 000 mieszkańców
Polska	840 373	22	101 470	26
województwo małopolskie	30 971	9	6 742	2
Miasto Bochnia	389	13	153	5
Gmina Bochnia	7	0	0	0
Gmina Lipnica Murowana	20	4	1	0
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	26	2	2	0
Gmina Trzciana	10	2	0	0
Gmina Żegocina	9	2	0	0
Miasto i Gmina Brzesko	310	9	38	1
Gmina Gnojnik	6	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

11. Edukacja i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność dzieci do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwi najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. W Gminie Nowy Wiśnicz w 2019 roku (niezmiennie od 2015 r.) funkcjonowało 9 placówek przedszkolnych, w strukturze których znajdowały się 33 oddziały przedszkolne. W 2018 r. (brak danych za 2019 r.) placówki te zapewniały 342 miejsca. Na jedną placówkę przypadało 67 dzieci w wieku przedszkolnym (na jedno miejsce średnio dwoje dzieci)³⁷.

W tabeli 20 przedstawiono liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczbę dzieci przypadającą na jedną placówkę wychowania przedszkolnego. Jak wynika z przedstawionych danych, liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na 1 000 dzieci w tej grupie wiekowej w roku 2019 w Gminie Nowy Wiśnicz była najniższa wśród porównywanych jednostek.

Tabela 21 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	54	60	62	63	63	842	811	847	873	885
województwo małopolskie	51	55	57	57	57	841	820	859	883	897
Miasto Bochnia	75	69	69	61	65	904	881	920	990	1 042
Gmina Bochnia	51	49	55	55	53	870	819	860	893	982
Gmina Lipnica Murowana	100	105	109	114	126	824	705	764	794	846
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	65	67	68	67	68	852	799	797	825	792
Gmina Trzciana	34	40	41	39	36	760	820	892	927	819
Gmina Żegocina	55	54	52	59	68	613	563	627	686	873
Miasto i Gmina Brzesko	51	48	51	52	52	848	807	865	904	955
Gmina Gnojnik	38	39	42	46	45	765	719	756	855	904

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

³⁷Na podstawie danych GUS.

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. W 2019 r. na terenie Gminy Nowy Wiśnicz podległych JST było 8 placówek (w tym gimnazja), do których uczęszczało łącznie 1 358 uczniów. Obecnie na terenie gminy znajdują się następujące placówki³⁸:

- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Starym Wiśniczu,
- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Kobylu,
- Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Brodzińskiego w Królówce,
- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia w Muchówce,
- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Lubomirskiego w Nowym Wiśniczu,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Chronowie

W tabeli 21 przedstawiony został współczynnik skolaryzacji netto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

Tabela 22 Współczynnik skolaryzacji netto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto ³⁹					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	90,1	92,5	93,4	93,9	93,7	65	60	69	79	80
województwo małopolskie	88,4	93,2	93,8	94,6	94,5	65	61	71	82	82
Miasto Bochnia	90,3	103,2	104,4	106,2	106,6	70	69	81	95	95
Gmina Bochnia	78,2	86,6	86,6	85,2	86,6	61	60	69	80	84
Gmina Lipnica Murowana	89,3	95,3	94,8	93,7	91,9	77	73	84	93	90
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	84,8	91,4	91,4	92,2	90,7	77	72	84	96	96
Gmina Trzciana	91,5	100,5	101,3	98,4	96,5	75	74	86	100	104
Gmina Żegocina	78,1	92,8	92,9	93,0	93,2	68	69	84	95	99
Miasto i Gmina Brzesko	87,3	91,4	92,9	93,6	95,8	63	59	70	80	83
Gmina Gnojnik	89,5	89,5	88,6	88,5	89,8	85	72	84	95	98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

³⁸ Strona Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu w Biuletynie Informacji Publicznej, bip.malopolska.pl/umnogowisnicza, inf. z dn. 30.06.2021 r.

³⁹ Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Wartość wskaźnika *Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* była w 2019 r. wyższa w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do średniej w Polsce i województwie, a także średnich większości gmin sąsiednich (wyższa wartość w gminach: Trzciana, Żegocina, Gnojnik). Wskaźnik współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Analizy wskaźnika należy dokonać z uwzględnieniem poziomu nauczania. Wskaźnik w Gminie Nowy Wiśnicz w 2019 r. wynosił 90,7%. Wysoka wartość wynika z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać, że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych (np. Miasto Bochnia), bądź część dzieci zameldowanych w Polsce kształci się za granicą, gdzie przebywają wraz z rodzicami. Należy też zwrócić uwagę na to, że liczba uczniów odnosi się do uczniów w szkołach podstawowych, trzeba jednak pamiętać, iż w latach 2015–2018 część dzieci uczęszczała jeszcze do gimnazjum – z dniem 1 września 2019 roku gimnazja przestały istnieć.

Odzwierciedleniem poziomu nauki są wyniki uzyskiwane przez uczniów w ogólnopolskich egzaminach. W związku z reformą szkolnictwa, która zlikwidowała gimnazja, oraz trudnym okresem wywołanym pandemią COVID-19 i wprowadzeniem nauki zdalnej, w niniejszej diagnozie prezentowane są dane za rok 2020, tj. egzamin ósmoklasisty dla rocznika nauki szkolnej 2019/2020 (tabela 23).

Tabela 23 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa małopolskiego

Jednostka terytorialna	język polski	matematyka	język angielski
	średni wynik %		
województwo małopolskie	62	51	57
Miasto Bochnia	63	55	65
Gmina Bochnia	59	51	51
Gmina Lipnica Murowana	63	44	50
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	64	50	57
Gmina Trzciana	64	54	58
Gmina Żegocina	62	49	50
Miasto i Gmina Brzesko	60	50	55
Gmina Gnojnik	58	49	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Jak można zaobserwować w powyższej tabeli, uczniowie Gminy Nowy Wiśnicz osiągnęli najlepszy wynik z egzaminu z języka polskiego (*ex aequo* z uczniami z Gminy Trzciana). Nieco gorzej wypadły wyniki z egzaminu z matematyki i języka angielskiego (ale nie są najgorsze) – plasują gminę w środku zestawienia.

Poza szkołami podstawowymi na terenie Gminy Nowy Wiśnicz zlokalizowane są szkoły ponadpodstawowe:

- Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Jana Matejki w Nowym Wiśniczu,
- Niepubliczne Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to wiedza, która jest osadzona w relacjach i stosunkach społecznych. Wiąże się on z zaufaniem członków organizacji do siebie, normami i wartościami. Można mówić o różnych wymiarach tego kapitału – społecznym, ekonomicznym i kulturowym. Na kapitał społeczny składają się m.in. jakość stosunków międzyludzkich, relacje, stosunki, efekt synergii. Można powiedzieć, że jest on kapitałem ludzkim wzbogaconym o relacje i współpracę (kapitał ludzki jest statyczny; daje potencjalne korzyści, zaś społeczny – dynamiczny; daje faktyczne korzyści). Kształtowanie kapitału społecznego wymaga doskonalenia jakości stosunków międzyludzkich, umiejętności współpracy, norm, klimatu organizacyjnego i zaufania. Podstawą do budowy kapitału jest struktura organizacyjna z jasno wskazanymi zadaniami, uprawnieniami i odpowiedzialnością⁴⁰.

Poziom kapitału społecznego można mierzyć za pomocą obiektywnych wskaźników empirycznych. Robert Putnam skonstruował Social Capital Index, na który składa się 14 wskaźników podzielonych na pięć głównych sekcji⁴¹:

- życie społeczne,
- zaangażowanie w sprawy publiczne,
- wolontariat,
- nieformalne zaangażowanie społeczne,
- mierniki zaufania.

Bazując na powyższym zostały wybrane wskaźniki obrazujące kapitał społeczny na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz. Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. W latach 2015–2019 na terenie Gminy Nowy Wiśnicz liczba ta rosła (od 24 w 2015 r. do 28 w 2019 r.⁴²). Należy jednak zwrócić uwagę, że w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i kraju, w 2019 r. liczba ta dla Gminy Nowy Wiśnicz była najniższa, a różnica ta w porównaniu do średniej dla województwa i Polski była znaczna. Nie tylko statystyka wskazuje na problem w tej materii. Zarówno w badaniu ankietowym (o którym mowa w rozdziale 15), jak i na spotkaniach z różnymi grupami interesariuszy podczas procesu tworzenia niniejszej

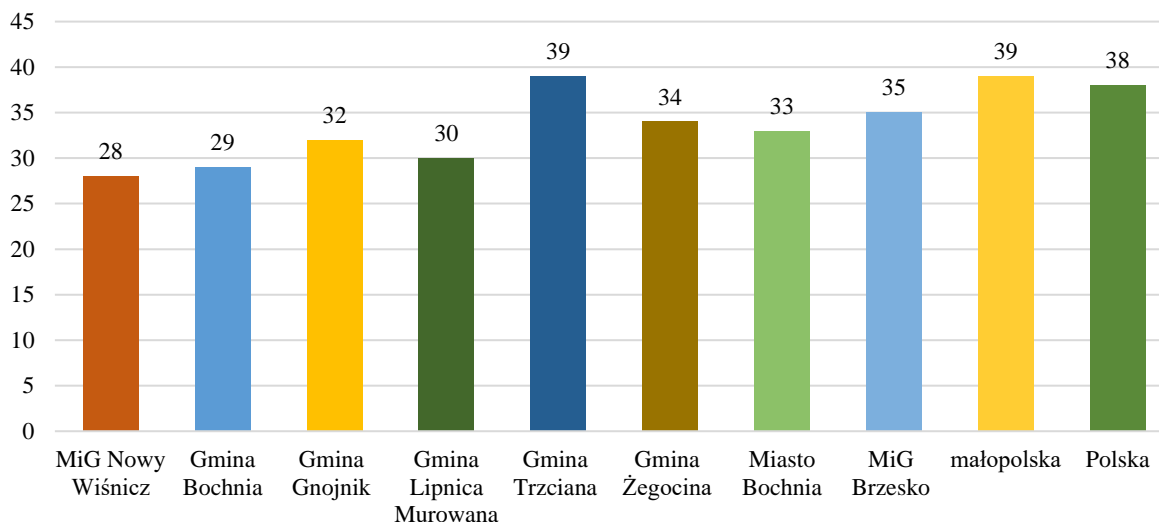
⁴⁰ Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl/pl/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna

⁴¹ jw.

⁴² Na podstawie danych GUS.

Diagnozy, ankietowani/uczestnicy wskazywali na duży problem braku aktywności społecznej mieszkańców, braku „społeczników” i zgłaszania inicjatyw oddolnych.

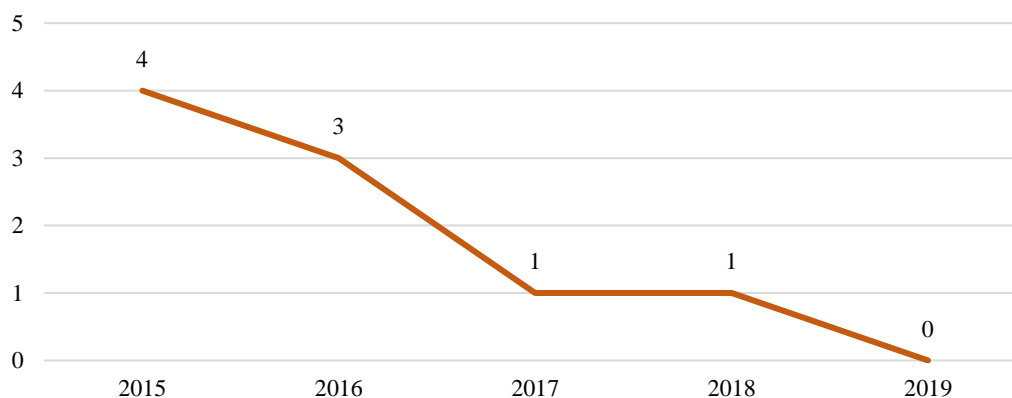
Wykres 50 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną jest wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, który dla Gminy Nowy Wiśnicz na przestrzeni lat 2015–2019 systematycznie malał, a w 2019 r. wynosił zero (wykres 51), co potwierdza słabą kondycję gminy w zakresie aktywności społecznej mieszkańców.

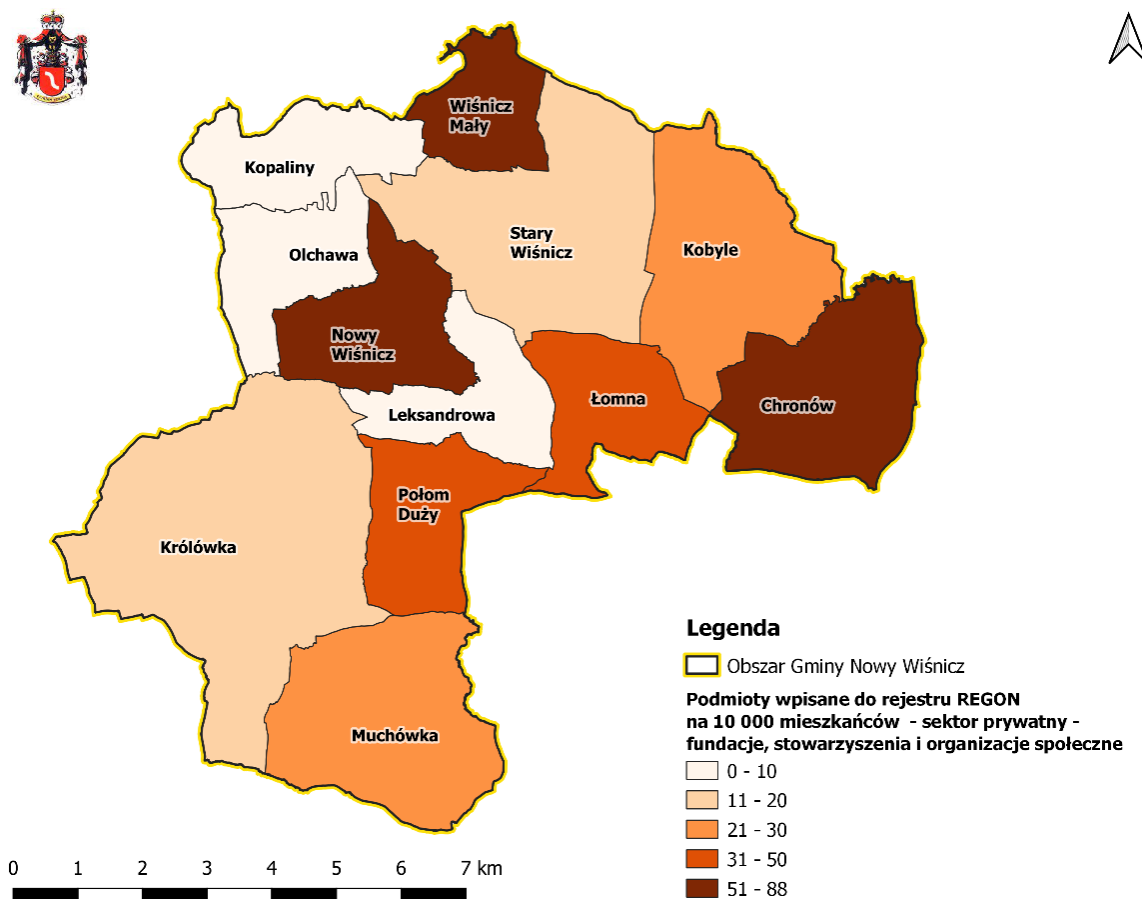
Wykres 51 Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na mapie 15 przedstawione zostały fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne ogółem (wpisane do rejestru REGON) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz.

Mapa 15 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców – sektor prywatny, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowym Wiśniczu oraz danych GUS

O poziomie aktywności mieszkańców świadczą udziały w wyborach ogólnokrajowych i samorządowych. W tabeli 23 przedstawiono frekwencję wyborczą w poszczególnych wyborach w Polsce w latach 2018–2020 dla Gminy Nowy Wiśnicz, gmin sąsiednich, województwa i Polski.

Tabela 24 Frekwencja wyborcza wg typu wyborów w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie i Polsce⁴³

Jednostka terytorialna	Frekwencja [%] wg typu wyborów			
	Sejmiki województw 2018	Sejm i Senat 2019	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 2020	Samorządowe 2018
Polska	54,84	61,74	64,51	54,90
województwo małopolskie	55,26	63,78	67,22	55,26
Miasto Bochnia	55,29	65,19	68,88	55,29
Gmina Bochnia	53,42	62,10	67,74	53,42
Gmina Lipnica Murowana	54,46	61,17	68,29	54,46
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	57,09	65,37	70,63	57,09
Gmina Trzciana	65,34	66,07	72,70	65,34
Gmina Żegocina	65,90	69,44	75,67	65,90
Miasto i Gmina Brzesko	54,93	60,60	64,18	54,93
Gmina Gnojnik	58,73	60,11	64,89	58,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej pkw.gov.pl

Zgodnie z przedstawionymi w tabeli danymi, frekwencja wyborcza mieszkańców Miasta i Gminy Nowy Wiśnicz w żadnych wyborach nie była ani najwyższa, ani najniższa – gmina nie wyróżnia się w tym zakresie, każdorazowo plasuje się mniej więcej w środku zestawienia. Jednak należy zwrócić uwagę, iż w odniesieniu do średnich wartości wojewódzkich i krajowych, każdorazowo frekwencja w gminie była wyższa.

Ważnym aspektem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Współpraca międzysektorowa to dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel. Działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Dzięki połączeniu możliwości każdego z nich współpraca taka gwarantuje nowy, lepszy rozwój⁴⁴.

Gmina Nowy Wiśnicz prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami. W 2020 roku (jak w każdym poprzednim w badanym okresie), realizowała program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi

⁴³ w I turach.

⁴⁴ Internetowy serwis informacyjny, www.prawo.pl

działalność pożytku publicznego. Współpraca z organizacjami pozarządowymi odbywała się zarówno na płaszczyźnie finansowej jak i pozafinansowej. Łączna wartość dotacji dla klubów sportowych realizujących zadania w zakresie sprzyjania rozwojowi sportu w 2020 roku wyniosła 280 000,00 zł (tryb konkursowy), natomiast wszystkie zadania dofinansowane w trybie art. 19 a *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* wyniosły 27 835,33 zł. Współpraca pozafinansowa polegała na⁴⁵:

- wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działalności;
- konsultowaniu projektów aktów normatywnych dotyczących strefy zadań publicznych, w tym rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2021;
- pomocy przy składaniu wniosków i innych dokumentów niezbędnych do pozyskania i rozliczania środków finansowych;
- bezpłatnym udostępnianiu lokali organizacjom na działalność statutową, udostępnianiu materiałów i sprzętów na potrzeby organizacji;
- współuczestnictwu gminy w imprezach inicjowanych i prowadzonych przez organizacje pozarządowe popularyzujące różne dziedziny działalności pożytku publicznego;
- prowadzeniu działalności promocyjnej i informacyjnej dotyczącej wspólnych przedsięwzięć gminy i organizacji pozarządowych.

Współpraca Gminy Nowy Wiśnicz z organizacjami pozarządowymi w 2020 roku opierała się na zapisach *Programu Współpracy Gminy Nowy Wiśnicz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok*. Zgodnie z ww. Programem priorytetowymi zadaniami publicznymi były zadania z zakresu:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- ochrony i promocji zdrowia;
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;

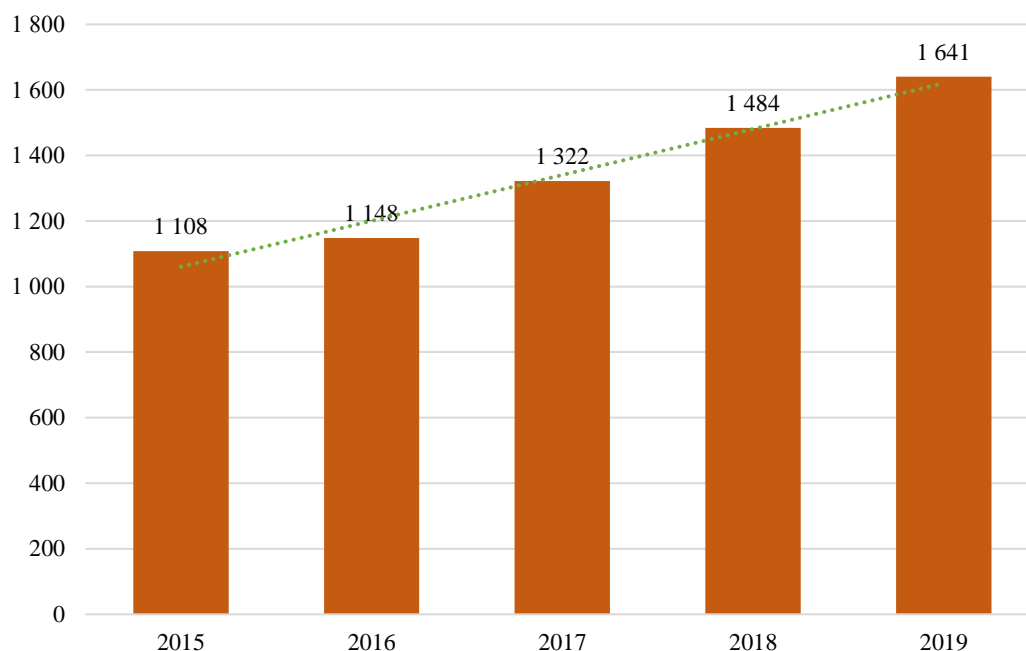
⁴⁵ *Sprawozdanie z realizacji "Programu współpracy Gminy Nowy Wiśnicz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2020"*, Nowy Wiśnicz, 24 maja 2021 roku.

- podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- turystyki i krajoznawstwa;
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

13. Finanse samorządowe

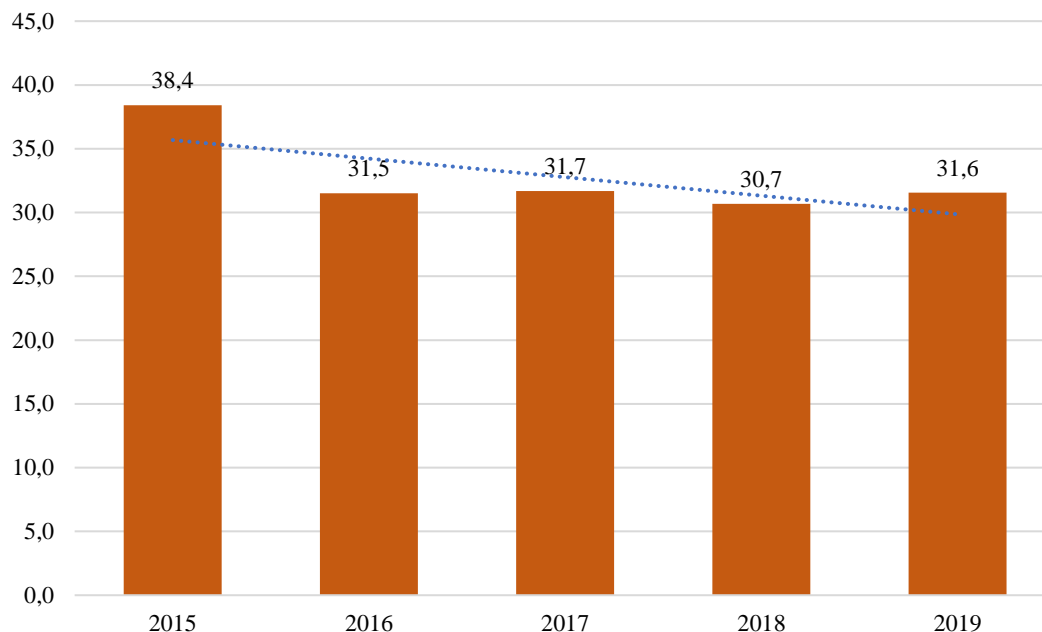
Sytuację finansową Gminy Nowy Wiśnicz obrazują wskaźniki dochodów i wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2019 wynosiły 5 199,50 zł, co stanowiło wartość niższą niż w województwie (5 840,24 zł) i Polsce (5 969,49 zł). Podobnie przedstawia się sytuacja w ramach dochodów własnych na 1 mieszkańca, wartość ta dla Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 roku wynosiła 1 640,63 zł i była niższa niż w województwie (2 712,88) i Polsce (2 959,13 zł). Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost dochodów własnych Gminy Nowy Wiśnicz od roku 2015 roku (wykres 52). Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy wskaźnik dochodów własnych w dochodach ogółem. Udział dochodów własnych w 2015 roku wynosił 38,4%, natomiast w 2019 roku równy był 31,6% (zmałał o 6,8 punktu procentowego) – wykres 53. Pomimo spadku udziału dochodów własnych w dochodach ogółem dla Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r. był na wysokim poziomie w stosunku do gmin sąsiednich (wyższe wartości w gminach miejskich i Gminie Bochnia) – wykres 54.

Wykres 52 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

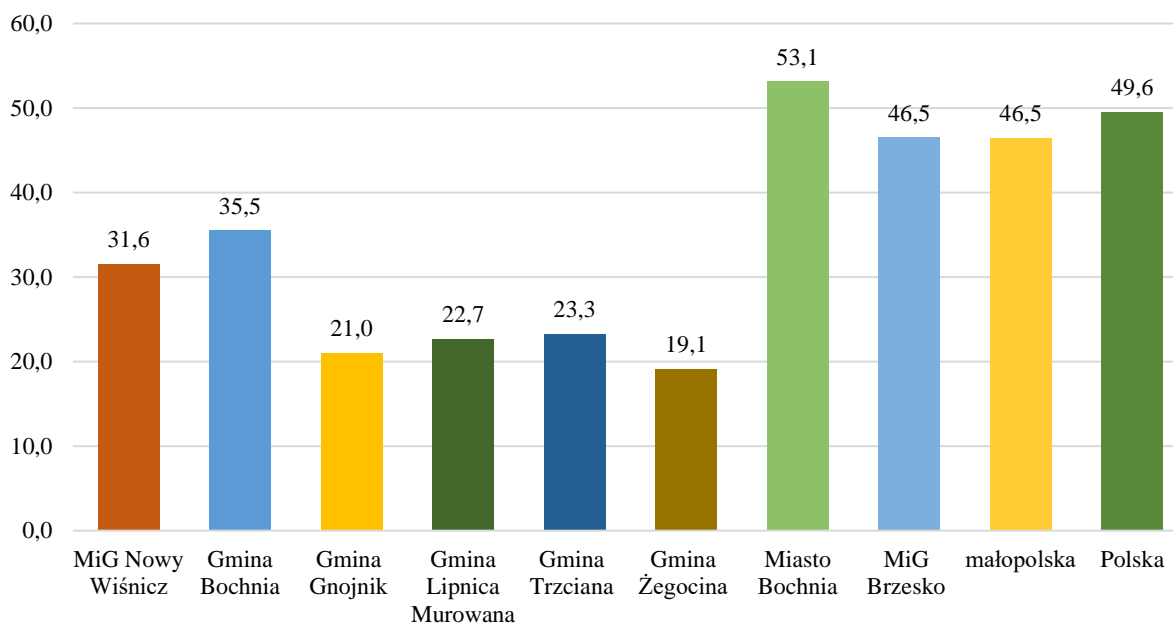
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 53 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

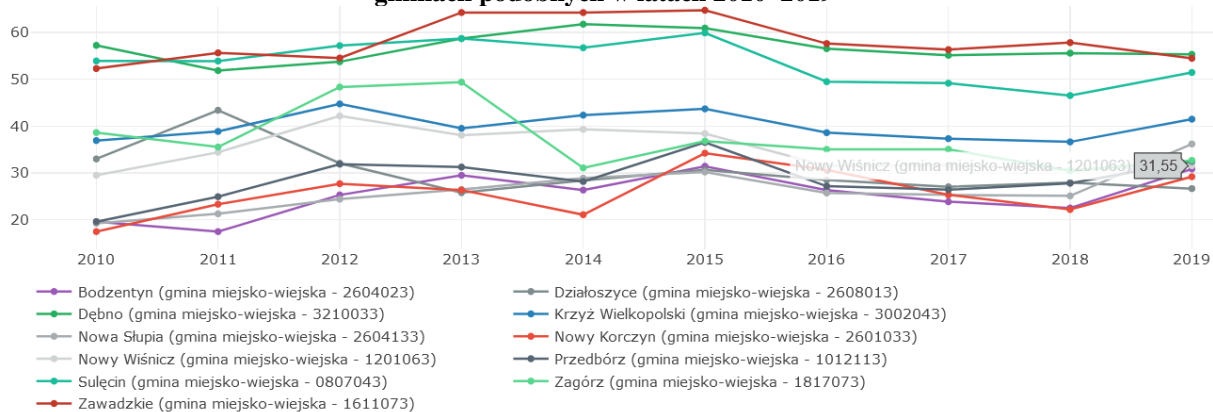
Wykres 54 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę wybrane gminy podobne, Gmina Nowy Wiśnicz pod kątem udziału dochodów własnych w dochodach ogółem plasowała się w 2019 r. mniej więcej w środku zestawienia (bliżej niższych wartości) – wykres 55.

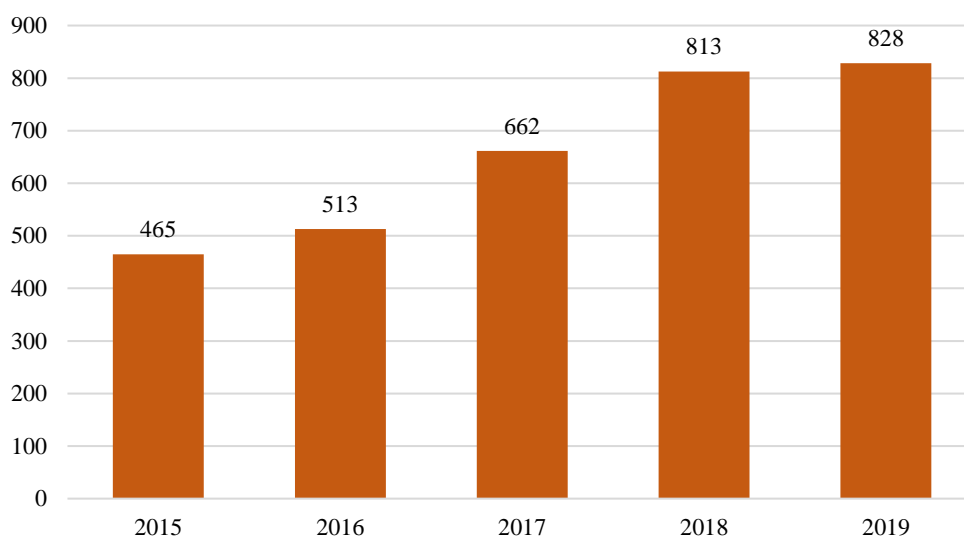
Wykres 55 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz i wybranych gminach podobnych w latach 2010–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, analizy.momonitorrozwaju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

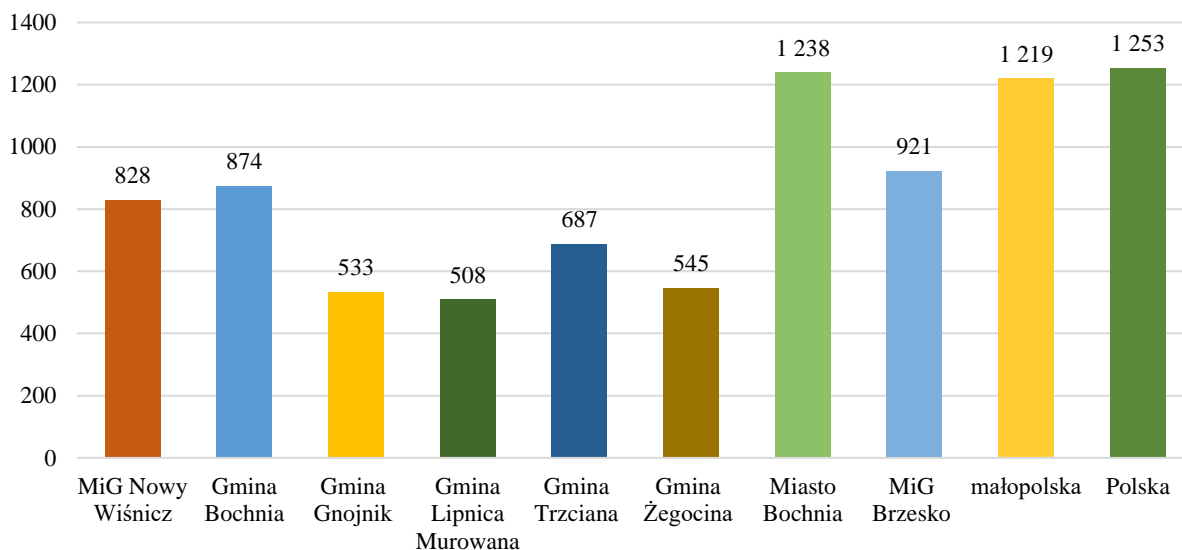
Na dochody własne Gminy Nowy Wiśnicz składają się m.in. udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy oraz od osób prawnych mających siedzibę na jej terenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na wykresie 56 przedstawiono udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019, natomiast na wykresie 57 ten sam wskaźnik w 2019 roku w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i kraju. Na wykresie 58 przedstawiono udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych w Gminie Nowy Wiśnicz w roku 2019.

Wykres 56 Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

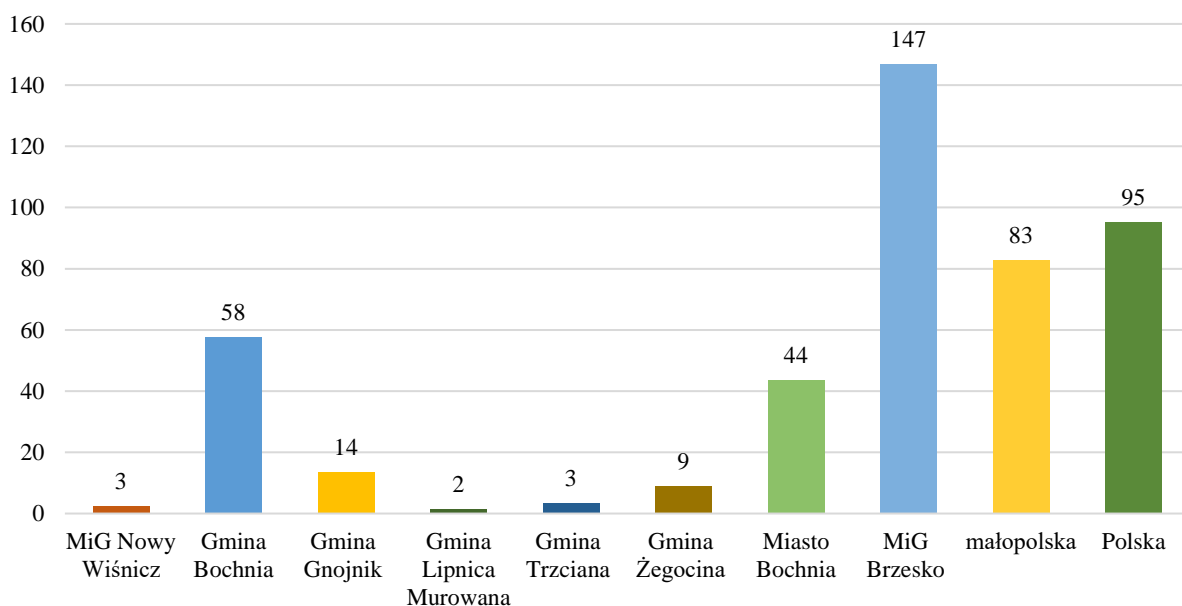
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 57 Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 58 Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

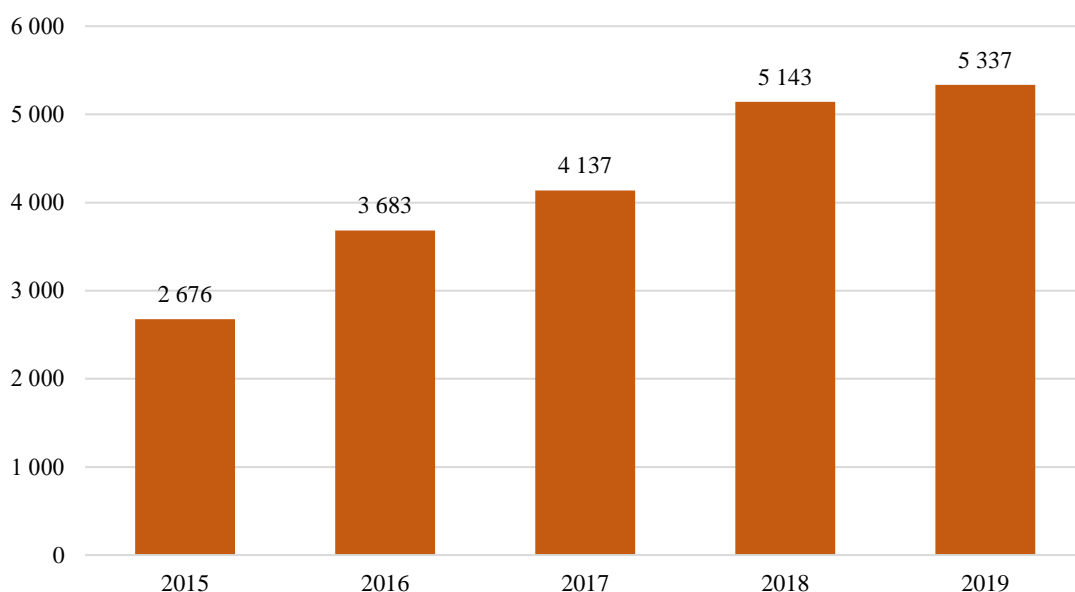

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wskazują dane na powyższych wykresach, w Gminie Nowy Wiśnicz występuje korzystne zjawisko wzrostu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, jednocześnie w 2019 r. była to jedna z najwyższych wartości w stosunku do gmin sąsiednich wiejskich (wartości dla gmin miejskich, średnia dla województwa i Polski wyższe). Nie ma jednak w Gminie Nowy Wiśnicz osób prawnych, których działalność wpływałaby znacząco na budżet gminy.

Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Nowy Wiśnicz wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok są coraz wyższe, w 2015 roku wynosiły 2 676,29 zł, a w 2019 roku już 5 336,55 zł – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów, wskaźnik zobrazowano na wykresie 59. Wydatki ogółem porównano również do innych jednostek (tabela 25), najwyższe wśród nich wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wystąpiły w gminach Gnojnik, Trzciana i Żegocina. Na wykresie 60 porównano wydatki Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 roku do wydatków w gminach sąsiednich, województwie i Polsce.

Wykres 59 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

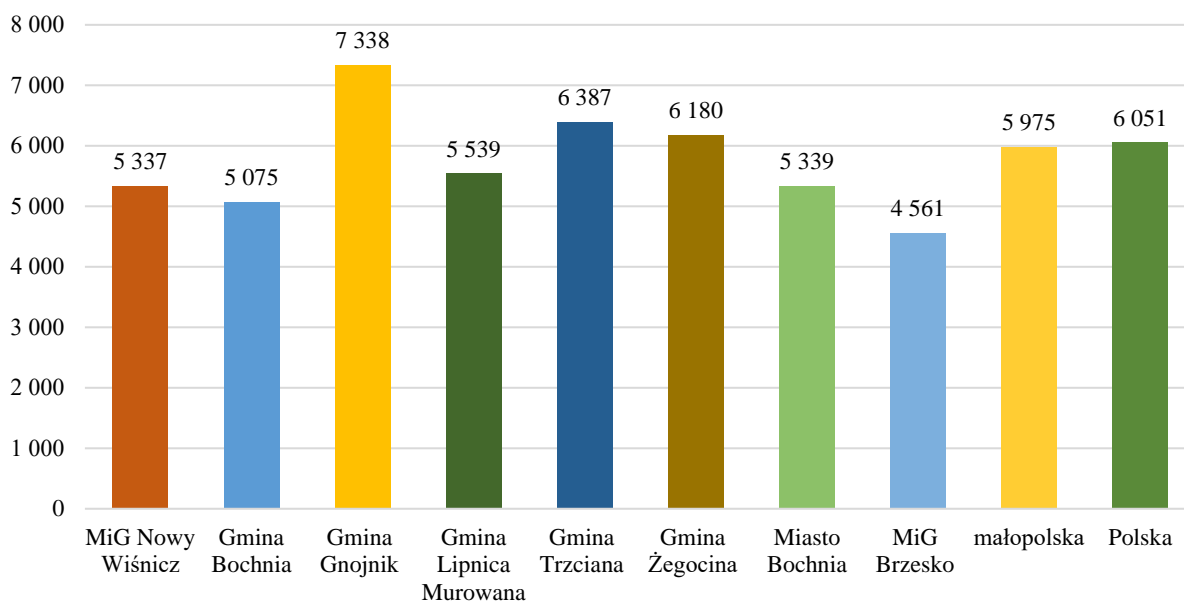
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 25 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Polska	4 050,72	4 427,03	4 957,75	5 574,85	6 051,49
województwo małopolskie	3 913,69	4 368,07	4 817,40	5 443,58	5 974,75
Miasto Bochnia	3 255,40	3 716,61	4 367,94	4 709,25	5 338,56
Gmina Bochnia	2 831,65	3 477,64	3 914,71	4 693,82	5 074,89
Gmina Lipnica Murowana	2 921,37	3 757,69	4 197,90	4 864,61	5 538,88
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	2 676,29	3 683,34	4 136,94	5 142,55	5 336,55
Gmina Trzciana	3 324,45	4 018,17	4 606,08	5 840,65	6 387,48
Gmina Żegocina	3 542,20	4 274,40	5 078,06	6 538,87	6 179,74
Miasto i Gmina Brzesko	2 845,23	3 365,75	3 609,51	3 883,93	4 560,82
Gmina Gnojnik	3 284,98	3 624,19	4 256,87	5 310,63	7 337,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 60 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.

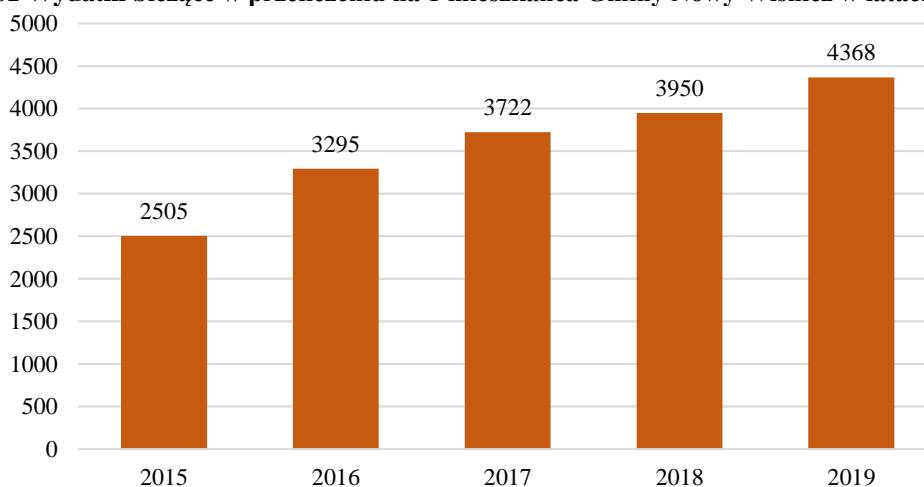

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wskazują dane na powyższych wykresach, pomimo stałego wzrostu wydatków z budżetu gminy, nie były one w 2019 r. wyższe niż w innych porównywanych jednostkach (z wyjątkiem Gminy Bochnia oraz Miasta i Gminy Brzesko).

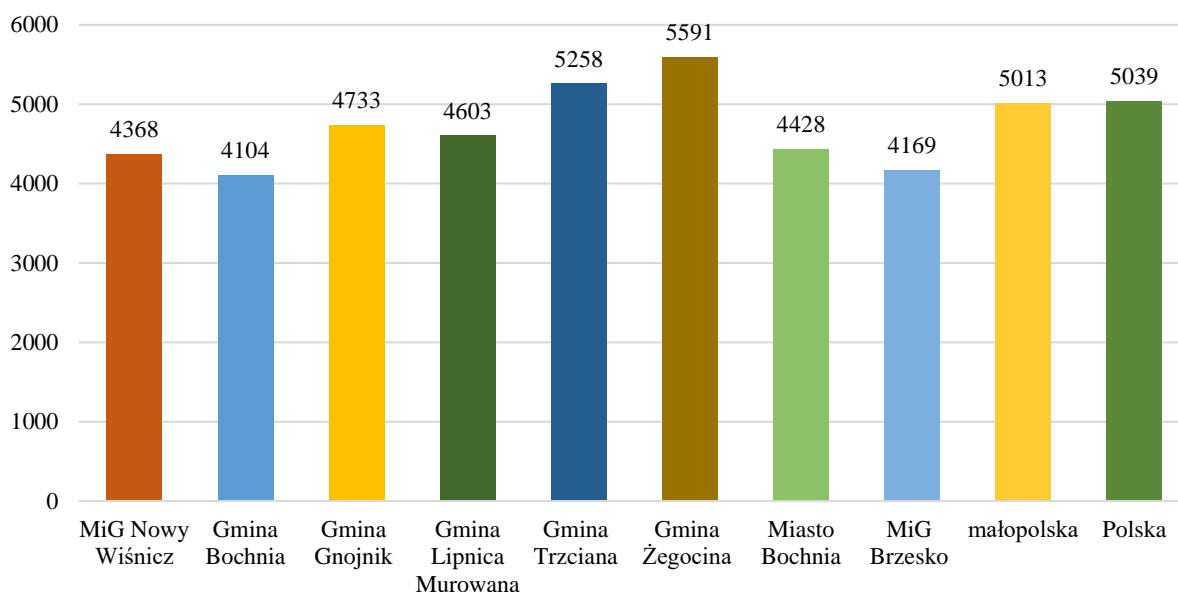
Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Nowy Wiśnicz w badanym okresie również systematycznie wzrastały: w 2015 roku wynosiły 2 505,04 zł, a w 2019 roku już 4 367,83 zł (wykres 61), jednak wciąż były znacznie niższe niż w województwie małopolskim (5 013,15 zł) i w Polsce (5 038,93 zł); były one również niższe od większości gmin sąsiednich (wykres 62).

Wykres 61 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

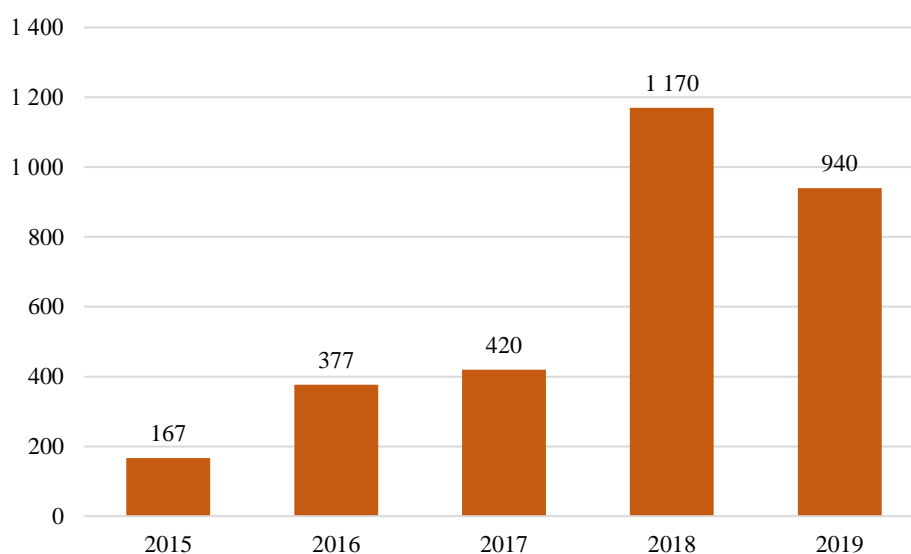
Wykres 62 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

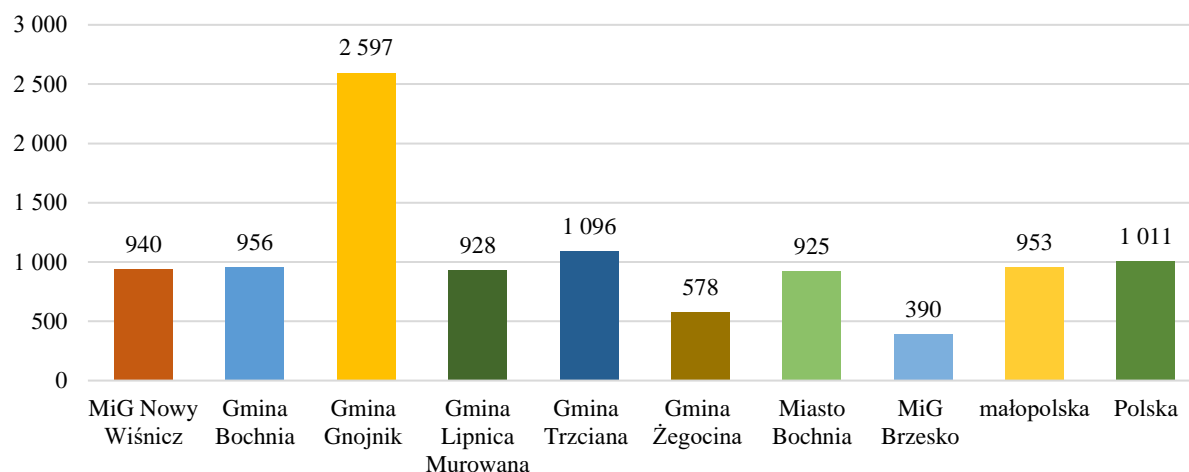
Ostatnią analizowaną kategorią wydatków są wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W analizowanym okresie wartość ta ulegała wahaniom, od roku 2015 systematycznie rosła, po czym w 2019 roku zmalała, trend jest jednak dodatni (wykres 63) – jest to odzwierciedleniem wzrostu dochodów na przestrzeni badanych lat. Wśród porównywanych jednostek w 2019 r. wartość ta nie wyróżniała Gminy Nowy Wiśnicz, plasowała ją mniej więcej w środku zestawienia (wykres 64).

Wykres 63 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 64 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Nowy Wiśnicz jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań przez gminę. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie. W tabeli 25 przedstawiono ogólną liczbę podpisanych przez Gminę Nowy Wiśnicz umów/decyzji o dofinansowanie oraz umów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski.

Tabela 26 Liczba umów/decyzji o dofinansowanie ogółem i w ramach RPO Województwa Małopolskiego – Gmina Nowy Wiśnicz, gminy sąsiednie, województwo małopolskie, Polska w latach 2017–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem			RPO Województwa Małopolskiego		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Polska	30 616	46 173	58 399	1 818	2 701	3 285
województwo małopolskie	2 515	3 677	4 557	1 816	2 699	3 281
Miasto Bochnia	26	50	67	20	38	52
Gmina Bochnia	4	16	19	3	13	16
Gmina Lipnica Murowana	4	10	14	3	7	10
Miasto i Gmina Nowy Wiśnicz	15	26	28	11	20	21
Gmina Trzciana	6	15	19	4	10	13
Gmina Żegocina	6	17	20	4	12	14
Miasto i Gmina Brzesko	16	30	35	13	24	28
Gmina Gnojnik	10	19	22	9	15	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi w powyższej tabeli Gmina Nowy Wiśnicz jest jedną z liderów (wśród gmin sąsiednich) w zakresie aktywności w zdobywaniu środków z programów operacyjnych – w 2019 r. plasowała się na 3. miejscu (wyżej Miasto Bochnia oraz Miasto i Gmina Brzesko).

14. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 27 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 28 Analiza SWOT Gminy Nowy Wiśnicz

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stale rosnąca liczba mieszkańców; 2. Korzystna struktura piramidy wieku i płci; 3. Wzrost udziału ludności osób w wieku przedprodukcyjnym; 4. Struktura udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku korzystniejsza niż średnio w województwie i Polsce; 5. Korzystniejsze niż w województwie, Polsce i większości gmin sąsiednich, wskaźniki obciążenia demograficznego; 6. Dodatni przyrost naturalny i saldo migracji – wyższe niż we wszystkich porównywanych jednostkach; 7. Duża ilość pozwoleń wydawanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. ludności; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niski % udział osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; 2. Niski wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców; 3. Niska aktywność społeczna mieszkańców; 4. Niewystarczająca aktywność gospodarcza/ przedsiębiorczość mieszkańców; 5. Bardzo niski udział podmiotów prawnych, tylko 3 podmioty zatrudniające więcej niż 50 osób i brak podmiotów dużych zatrudniających ponad 250 osób; 6. Słabo rozwinięta baza noclegowa (3 miejsca noclegowe przypadające na 1 000 mieszkańców);

<ol style="list-style-type: none">8. Wysoka wartość wskaźnika „liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców”;9. Dodatnie wartości wskaźników rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym;10. Wskaźnik rozwoju gminy jeden z najlepszych wśród gmin z grupy porównawczej;11. Rosnąca liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON, w tym nowo zarejestrowanych (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców);12. Stosunkowo niski i systematycznie malejący udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem, znacznie niższy w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej;13. Wysoki % udział osób korzystających z sieci gazowej;14. Niski udział gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, co w połączeniu z niskim bezrobociem i rosnącymi dochodami własnymi gminy, w tym dużym udziałem dochodów z podatków od osób fizycznych, wskazuje na zamożność mieszkańców gminy;15. Dobry punkt komunikacyjny (sieć drogowa łącząca gminę z większymi ośrodkami);16. Walory przyrodnicze – niemal cały obszar gminy pokryty obszarami chronionymi;17. Bardzo wysoki udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;18. Dziedzictwo kulturowe – wiele zabytków, w tym dobrze zachowany, największy po Wawelu zamek w województwie małopolskim;19. Szlaki turystyczne (w tym górskie i piesze) przebiegające przez obszar gminy;20. Wyższa niż średnio w kraju i województwie frekwencja wyborcza we wszystkich analizowanych typach wyborów;21. Rosnące dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca i stosunkowo wysoki (w porównaniu do	<ol style="list-style-type: none">7. Wysoka liczba dzieci w wieku 3–5 lat przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego;8. Bardzo niski udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych;9. Niewystarczający dostęp do opieki społecznej, szczególnie w zakresie dostępności usług dla osób starszych (np. Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Klub Seniora, itp.);10. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna oraz rekreacyjna (w tym system informacji turystycznej).
---	--

<p>gmin sąsiednich) udział dochodów własnych w dochodach ogółem gminy;</p> <p>22. Rosnący udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych;</p> <p>23. Brak uciążliwego przemysłu.</p>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Członkostwo w UE – przyjęcie europejskich standardów i priorytetów rozwojowych oraz zewnętrzne środki finansowe, w tym głównie dotacje z UE; 2. Wzrost świadomości obywatelskiej, w tym poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania; 3. Moda na pracę zdalną i osiedlanie się w małych miasteczkach i terenach wiejskich – zielonych, spokojnych, dobrze skomunikowanych z większymi ośrodkami miejskimi; 4. Rozwój Internetu oraz nowoczesnych dróg komunikacji i promocji; 5. Wskazanie Gminy Nowy Wiśnicz w <i>Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”</i> jako obszar cenny przyrodniczo, dzięki czemu może zostać ona objęta wsparciem w zakresie ochrony środowiska (rekompensata dla barier wywoływanych przez obostrzenia środowiskowe); 6. Przynależność Miasta i Gminy Nowy Wiśnicz do Lokalnej Grupy Działania Dolina Raby – większe możliwości pozyskiwania dofinansowań dla mieszkańców i samorządu; 7. Zawiązywanie partnerstw na rzecz rozwoju ponadlokalnego; 8. Wzrost społecznej świadomości ekologicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bariery wywołane przez obostrzenia środowiskowe związane z formami ochrony przyrody występującymi na terenie gminy (np. zakaz budowy farm fotowoltaicznych); 2. Ryzyka gospodarcze związane z występowaniem pandemii Covid-19; 3. Ciągłe zmiany w przepisach prawa krajowego i Unii Europejskiej; 4. Restrykcyjna polityka ochrony zabytków; 5. Niewystarczające zaangażowanie biznesu/przedsiębiorczości w rozwój miasta i sprawy wspólne

Źródło: Opracowanie własne

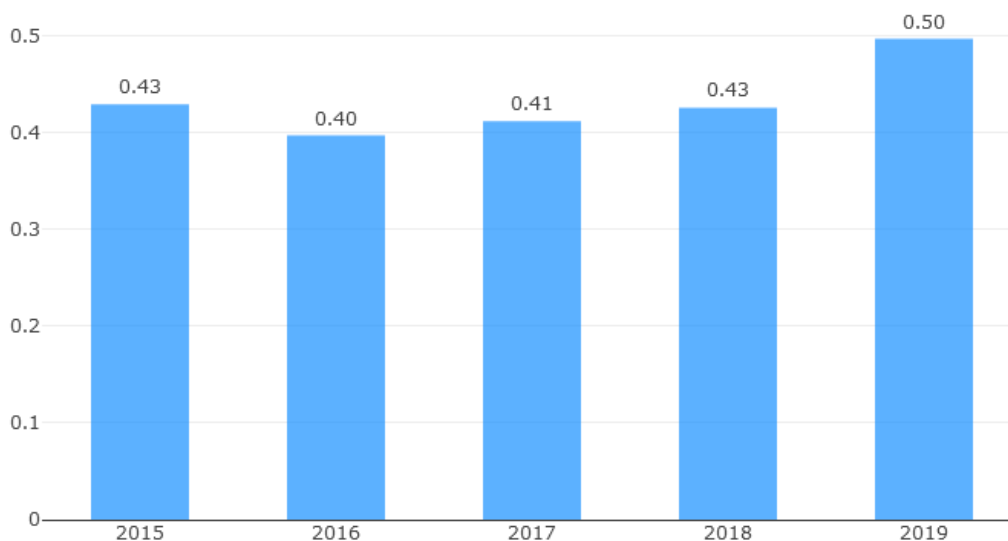
15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy

15.1. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy

Podsumowując sytuację społeczno-gospodarczą gminy należy zwrócić szczególną uwagę na ogólny wskaźnik rozwoju gminy określony w Monitorze Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich. W poprzednich rozdziałach zostały zaprezentowane wskaźniki syntetyczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Najlepiej gmina wypada w wymiarze społecznym i gospodarczym, znajduje się bowiem w I ćwiartce, co oznacza, że ma sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz następuje poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. W wymiarze środowiskowym sytuacja gminy również jest dobra, jednak zmiana następuje wolniej niż w grupie porównawczej.

Wskaźnikiem podsumowującym ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego jest ogólny wskaźnik rozwoju gminy – stanowi on średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach, przedstawia stan i zmianę wskaźnika w latach 2015–2019. Na rysunku 16 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju gminy – corocznie w badanym okresie był on dodatni, a dodatkowo tendencja jest wzrostowa.

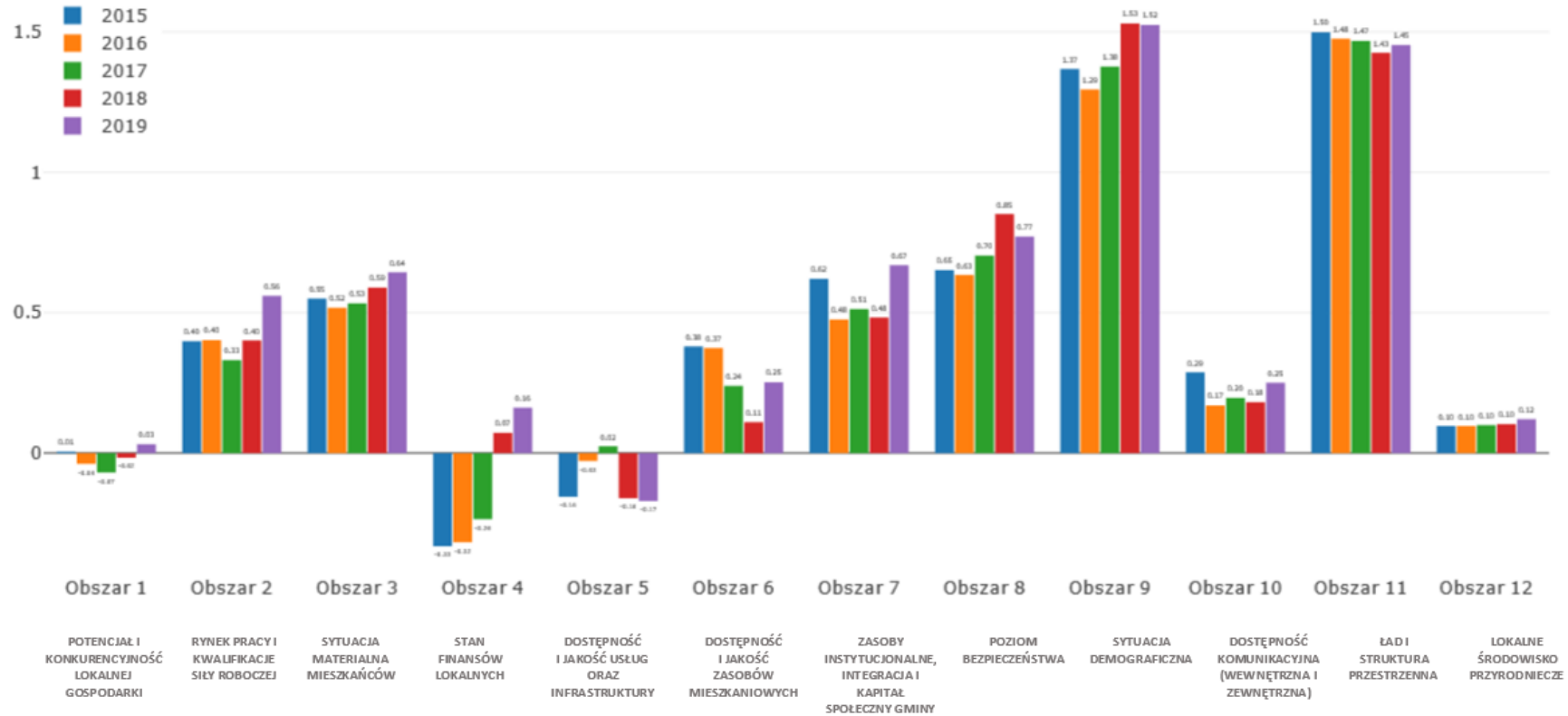
Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

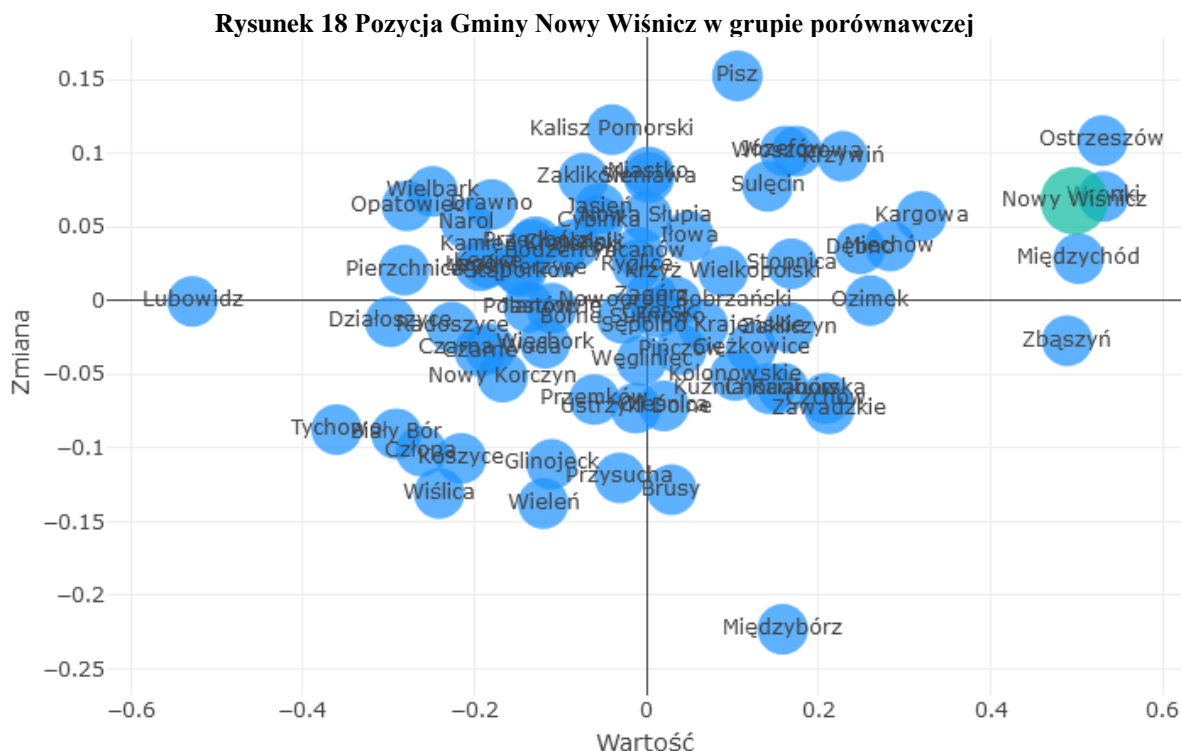
Na rysunku 17 przedstawiono graficznie 12 obszarów poddanych analizie w ramach oceny wskaźnika rozwoju, obszary te zostały opisane przy ocenie wymiarów środowiskowego, gospodarczego i społecznego.

Rysunek 17 Wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

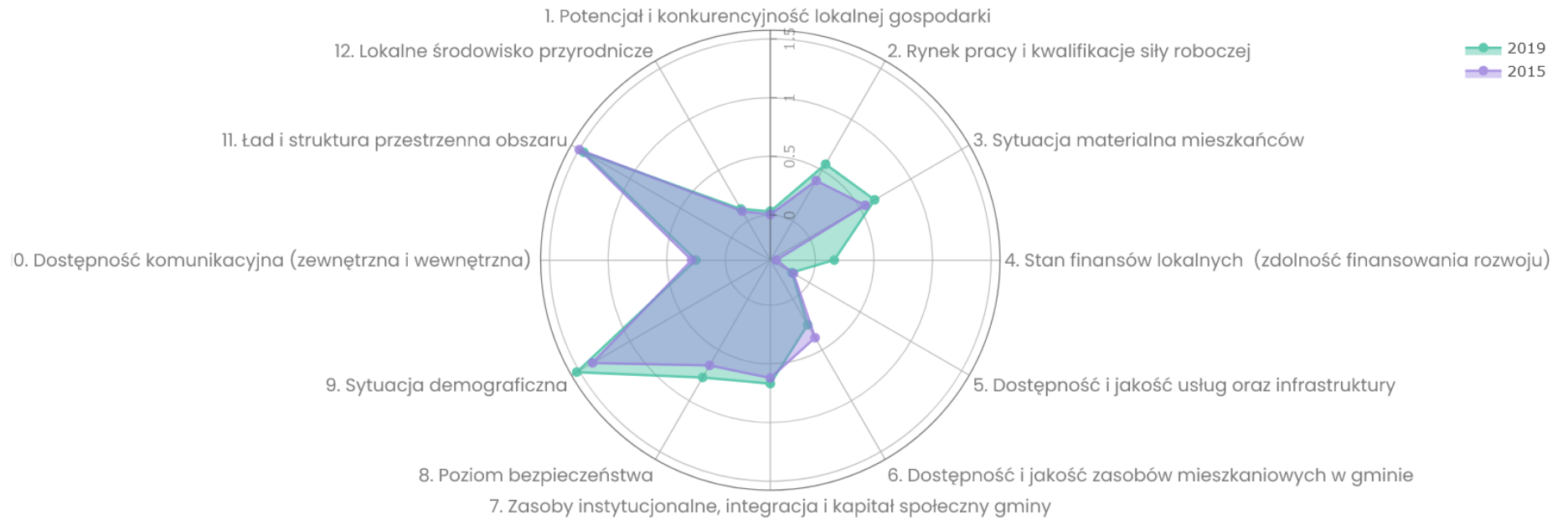
Na rysunku 18 przedstawiona została pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w swojej grupie porównawczej. Gmina Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej zajęła miejsce w I ćwiartce, co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz polepszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie – patrząc na rysunek można powiedzieć, że Gmina Nowy Wiśnicz jest jednym z liderów rozwoju w swojej grupie porównawczej.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

Na rysunku 19 przedstawiono obszary rozwojowe na wykresie radialnym z porównaniem sytuacji między 2015 a 2019 rokiem, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach.

Rysunek 19 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, www.gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 12.07.2021 r.

15.2. Wyniki badania ankietowego

W dniach 29.04–10.05.2021 r. przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy, na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania Strategii Rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz do 2030 roku. Udział w badaniu wzięło 49 osób (co może być potwierdzeniem danych statystycznych wskazujących na niską aktywność i udział mieszkańców w życiu społecznym gminy). Ankieta zawierała 4 pytania (raport z ankiety stanowi załącznik do niniejszego opracowania).

Pierwsze pytanie dotyczyło oceny funkcjonowania różnych dziedzin Miasta i Gminy Nowy Wiśnicz. Ankietowani najlepiej ocenili: dostępność usług/możliwość zakupu artykułów codziennego użytku (76% oceniło dobrze i bardzo dobrze), dostęp i jakość w szkolnictwie na poziomie podstawowym (67% oceniło dobrze i bardzo dobrze), bezpieczeństwo publiczne (65% oceniło dobrze i bardzo dobrze), dostęp do bazy sportowo-rekreacyjnej (54% oceniło dobrze i bardzo dobrze), kwalifikacje zawodowe mieszkańców (52% oceniło dobrze i bardzo dobrze), oferta placówek kultury (52% oceniło dobrze i bardzo dobrze). Najgorzej oceniono: dostęp do opieki żłobkowej (48% oceniło bardzo źle i źle), jakość infrastruktury technicznej (41% oceniło bardzo źle i źle), warunki do rozwoju przedsiębiorczości/dostępność terenów pod inwestycje (41% oceniło bardzo źle i źle), rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej (37% oceniło bardzo źle i źle), dostęp do miejsc pracy (30% oceniło bardzo źle i źle).

W kolejnym pytaniu, ankietowani zostali poproszeni o wskazanie maksymalnie 2 głównych problemów na obszarze gminy, wskazali oni przede wszystkim: stan infrastruktury technicznej (drogi, chodniki, wodociągi, kanalizacja) – 59%, słaby dostęp do opieki żłobkowej – 29%, niską aktywność lokalną mieszkańców – 20%. Następne pytanie dotyczyło głównych kierunków rozwoju gminy, ankietowani wskazali na: rozwój przedsiębiorczości (33%), turystykę i rekreację (31%) oraz inwestycje w zieloną energię (24%). W pytaniu o najważniejsze priorytety, które mają lub mogłyby mieć wpływ na rozwój gminy, wskazano na: budowę nowych i modernizację istniejących dróg oraz ciągów pieszo-jezdnych (57%), rozwój infrastruktury technicznej (57%) oraz promocję i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (31%).

15.3. Wnioski z diagnozy

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Nowy Wiśnicz oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych, wskazują na bardzo dobrą sytuację Gminy Nowy Wiśnicz w większości obszarów funkcjonowania. Wskaźniki rozwoju gminy, w każdym wymiarze (społeczny, gospodarczy, środowiskowy) są dodatnie i korzystne, jedynie dla nielicznych podobszarów zauważa się problemy i ujemne lub zbliżone do „zera” wartości wskaźnika (dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, lokalne środowisko przyrodnicze).

Bardzo dużym potencjałem gminy jest jej sytuacja demograficzna. Zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji, są na poziomie dodatnim, co przekłada się na rosnącą liczbę mieszkańców gminy. Stosunkowo wysokie są też wartości wskaźników dotyczące budownictwa w gminie, świadczą o tym, że ludność chętnie buduje swoje domy na tym obszarze. Wzrost liczby mieszkańców jest pozytywnym zjawiskiem przekładającym się na wzrost dochodów własnych gminy, a co za tym idzie jej zdolności inwestycyjnych. Dlatego tak istotny jest rozwój funkcji mieszkaniowej w gminie. Generuje to jednak też pewne wyzwania dla samorządu: konieczne jest zapewnienie jak najwyższej jakości i dostępności usług społecznych (zarówno dla najmłodszych, jak i przybywających seniorów) oraz zdrowotnych. Napływ ludności, może powodować (co już zauważają mieszkańcy), pewne konflikty między mieszkańcami, którzy tutaj się urodzili i wychowali, a tymi, którzy przybyli tu „z zewnątrz”. Istotne jest wspieranie ich integracji i zachęcanie do aktywności społecznej. Nie bez znaczenia jest także zapewnienie odpowiedniej infrastruktury – sprawne wodociągi, kanalizacja, ale też, tak istotny w tych czasach, dostęp do szybkiego Internetu, dzięki któremu, możliwe jest wykonywanie przez mieszkańców pracy zdalnej (mogą pracować np. w Krakowie i mieszkać w klimatycznym, spokojnym miasteczku lub na wsi) czy uczestniczenie w zdalnym nauczaniu przez dzieci i młodzież. Pozytywnym zjawiskiem w gminie jest również niskie bezrobocie. Nie wynika ono jednak z dostępności miejsc pracy na obszarze gminy – wielu mieszkańców dojeżdża do pracy w Bochni, czy nawet w Krakowie, liczni pracują też za granicą. Pomimo nienajgorszych wskaźników gospodarczych, przedsiębiorczość mieszkańców wydaje się nie być wystarczająca. Dlatego warto podejmować działania wspierające i wzmacniające nie tylko aktywność społeczną, ale też gospodarczą mieszkańców. W związku ze zwiększającą się liczbą mieszkańców, w tym głównie młodych, wyzwaniem staje się także zapewnienie możliwości ich udziału w życiu kulturalnym, rekreacji, uprawiania sportu i spędzania wolnego czasu

w odpowiednio zagospodarowanych i estetycznych przestrzeniach publicznych. Gmina Nowy Wiśnicz posiada ogromny potencjał w postaci walorów przyrodniczych, walorów krajobrazowych i walorów dziedzictwa kulturowego. Przyciągają one nie tylko turystów i odwiedzających, ale mają też kluczowe znaczenie w rozwoju funkcji mieszkaniowej w gminie. Istotne jest zachowanie tego dziedzictwa (zarówno przyrodniczego, jak i krajobrazowego). Ważne jest podejmowanie działań w kierunku ochrony przyrody i zapobiegania zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Podsumowując: zgodnie z obowiązującym prawem, diagnoza nie stanowi tylko dobrej praktyki czy standardu opracowania, ale jest obowiązkiem ustawowym, który wynika z art. 10 a ust. 1 (wymóg przeprowadzenia „diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych) *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378).

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju gminy. Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale stanowi podstawę dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy Nowy Wiśnicz.

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem dla Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	10
Wykres 2 Dynamika zmian liczby ludności ogółem dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin podobnych na przestrzeni lat 2009–2019.....	11
Wykres 3 Piramida wieku dla Gminy Nowy Wiśnicz w roku 2019	14
Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	14
Wykres 5 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019.....	16
Wykres 6 Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	17
Wykres 7 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	19
Wykres 8 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019	20
Wykres 9 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Nowy Wiśnicz i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019	20
Wykres 10 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	22
Wykres 11 Liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 r.....	24
Wykres 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	30
Wykres 13 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na terenie Gminy Nowy Wiśnicz, w gminach sąsiednich, województwie i Polsce w 2019 r.	30
Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	31
Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019.....	31
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców na terenie Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	32

Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019.....	32
Wykres 18 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	36
Wykres 19 Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019.....	36
Wykres 20 Wpływ JST z tytułu udziału we wpływach Budżetu Państwa z PIT przypadające na 1000 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019	37
Wykres 21 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	38
Wykres 22 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019	38
Wykres 23 Liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz i średnio w gminach podobnych w latach 2015–2019	39
Wykres 24 Udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym (gimnazjalnym i poniżej) w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%) w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2009–2019.....	40
Wykres 25 Różnica liczby mieszkańców w wieku 10–24 i 50–64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2009–2019.....	40
Wykres 26 Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 w Gminie Nowy Wiśnicz w 2019 r.	45
Wykres 27 Podmioty według wielkości zatrudnienia w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2009–2019.....	46
Wykres 28 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019.....	49
Wykres 29 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 r.	55

Wykres 30 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.	58
Wykres 31 Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2015–2018.....	59
Wykres 32 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 1000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych w latach 2015–2018.....	59
Wykres 33 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	68
Wykres 34 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.	69
Wykres 35 Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	69
Wykres 36 Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe w Gminie Nowy Wiśnicz i gminach podobnych przypadające na 1 mieszkańca w latach 2009–2019	72
Wykres 37 Miejsca noclegowe przypadające na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu z gminami sąsiednimi, województwem małopolskim i Polską w 2019 r.....	75
Wykres 38 Kluby sportowe na 10 000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2018 r. i 2020 r.	75
Wykres 39 Wydatki Gminy Nowy Wiśnicz oraz gmin podobnych na kulturę fizyczną, sport i rekreację, przypadające na 1 mieszkańca w latach 2009–2019	77
Wykres 40 Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w ha) w Gminie Nowy Wiśnicz i wybranych gminach podobnych w latach 2010–2019.....	87
Wykres 41 Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności Gminy Nowy Wiśnicz, gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.....	92
Wykres 42 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.....	95
Wykres 43 Liczba gospodarstw domowych żyjących poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz na tle gmin podobnych w latach 2015–2018.....	95

Wykres 44 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.	98
Wykres 45 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim oraz Polsce w 2020 r.	99
Wykres 46 Udzielone porady lekarskie w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.	100
Wykres 47 Udzielone porady lekarskie w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	100
Wykres 48 Liczba porad lekarskich na 1 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin podobnych w latach 2015–2019	101
Wykres 49 Ilość aptek w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.	102
Wykres 50 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w roku 2019.....	108
Wykres 51 Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	108
Wykres 52 Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	113
Wykres 53 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	114
Wykres 54 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.....	114
Wykres 55 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz i wybranych gminach podobnych w latach 2010–2019	115
Wykres 56 Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	115
Wykres 57 Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.....	116
Wykres 58 Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.....	116

Wykres 59 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	117
Wykres 60 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w 2019 r.	118
Wykres 61 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	118
Wykres 62 Wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.....	119
Wykres 63 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	119
Wykres 64 Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w 2019 r.....	120

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności ogółem Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019.....	12
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019	15
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019.....	18
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019	21
Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019	22
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2018–2020.....	23
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019.....	29
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019.....	35

Tabela 9 Udział % obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w 2019 r.....	49
Tabela 10 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019	54
Tabela 11 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019	55
Tabela 12 Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019	56
Tabela 13 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2015–2019	58
Tabela 14 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019	60
Tabela 15 Zestawienie powierzchni obszarów o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w Gminie Nowy Wiśnicz.....	80
Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019	94
Tabela 17 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019	96
Tabela 18 Zasiłki rodzinne w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	97
Tabela 19 Dzieci do lat 3 i odsetek tych dzieci objętych opieką żłobkową w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego oraz Polski w latach 2015–2020.....	99
Tabela 20 Mieszkania komunalne (w 2018 r.) i lokale socjalne (w 2019 r.) w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce – ogółem i w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	102

Tabela 21 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2015–2019	103
Tabela 22 Współczynnik skolaryzacji netto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego i Polski w latach 2015–2019	104
Tabela 23 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku w Gminie Nowy Wiśnicz w porównaniu do gmin sąsiednich oraz województwa małopolskiego	105
Tabela 24 Frekwencja wyborcza wg typu wyborów w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie i Polsce	110
Tabela 25 Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Nowy Wiśnicz, gminach sąsiednich, województwie małopolskim i Polsce w latach 2015–2019	117
Tabela 26 Liczba umów/decyzji o dofinansowanie ogółem i w ramach RPO Województwa Małopolskiego – Gmina Nowy Wiśnicz, gminy sąsiednie, województwo małopolskie, Polska w latach 2017–2019	120
Tabela 27 Schemat analizy SWOT	121
Tabela 28 Analiza SWOT Gminy Nowy Wiśnicz	121

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Nowy Wiśnicz na tle Polski, województwa małopolskiego i powiatu bocheńskiego	7
Mapa 2 Podział Gminy Nowy Wiśnicz na jednostki strukturalne	8
Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Nowy Wiśnicz.....	9
Mapa 4 Gęstość zaludnienia – liczba mieszkańców na 1 km ² w podziale na sołectwa Gminy Nowy Wiśnicz	13
Mapa 5 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców ogółem w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.	33
Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców – sektor prywatny, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.....	33
Mapa 7 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców – sektor prywatny, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.....	34

Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.	34
Mapa 9 Formy ochrony przyrody na obszarze Gminy Nowy Wiśnicz.....	48
Mapa 10 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 (kryt. częstości przekraczania normy dobowej) w województwie małopolskim w 2019 r.....	52
Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM2,5 (II faza) w województwie małopolskim w 2019 r.....	53
Mapa 12 Plany zagospodarowania przestrzennego w Gminie Nowy Wiśnicz.....	87
Mapa 13 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Nowy Wiśnicz.....	89
Mapa 14 Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Nowy Wiśnicz	91
Mapa 15 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców – sektor prywatny, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w poszczególnych sołectwach Gminy Nowy Wiśnicz w 2019 r.....	109

Spis rysunków

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny – Gmina Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	25
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary w wymiarze społecznym	25
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu.....	26
Rysunek 4 Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym	27
Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy – Gmina Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	41
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary w wymiarze gospodarczym... ..	42
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu.....	43
Rysunek 8 Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym.....	44
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy – Gmina Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019.....	61

Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju w latach 2015–2019 – obszary w wymiarze środowiskowym	62
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu	63
Rysunek 12 Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej – wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym.....	63
Rysunek 13 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, cz. 1	83
Rysunek 14 Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz, cz. 2	84
Rysunek 15 Legenda do treści mapy Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nowy Wiśnicz.....	85
Rysunek 16 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	124
Rysunek 17 Wskaźnik rozwoju Gminy Nowy Wiśnicz w latach 2015–2019	125
Rysunek 18 Pozycja Gminy Nowy Wiśnicz w grupie porównawczej.....	126
Rysunek 19 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu.....	127

Spis załączników

Załącznik nr 1 – Raport z badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby diagnozy w dniach 29.04–10.05.2021 r.